

**ΕΚΘΕΣΙΣ**  
**ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**  
**Κ<sup>ΟΥ</sup> ΔΗΜ. Ν. ΓΑΛΑΝΗ**  
**ΕΞ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ**  
**ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1968**

**ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :** I. Τα αποτελέσματα της χρήσεως 1968.— II. 'Επιτεύξεις και προβλήματα της 'Ελληνικής Οικονομίας.— III. Διεθνείς Οικονομικαί εξελίξεις.— IV. 'Η Οικονομική δραστηριότης και τὸ 'Εθνικὸν Εισόδημα.— V. Τιμαί - Μισθοί και 'Ημερομίσθια.— VI. 'Ισοζύγιον πληρωμῶν.— VII. Δημόσια Οικονομικά.— VIII. Νομισματικαί εξελίξεις.— IX. Πιστωτικαί εξελίξεις.— X. Πιστωτικὴ πολιτικὴ καὶ Τραπεζικὴ λειτουργία.

**I. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1968**

**Κύριοι Μέτοχοι,**

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀποτελεσμάτων χρήσεως τοῦ 1968, τὰ ἀκαθάριστα ἔσοδα τῆς Τραπεζῆς ἐκ τῶν ἐν γένει ἐργασιῶν τῆς, ἀνῆλθον εἰς 1.055.572.426 δραχμάς, ἐνῶ τὸ σύνολον τῶν ἐντὸς τῆς αὐτῆς χρήσεως, πάσης φύσεως δαπανῶν τῆς, συμπεριλαμβανομένων τῶν ἀποσβέσεων καὶ προβλέψεων, ἀνῆλθεν εἰς 773.468.938 δραχμάς. Κατὰ συνέπειαν τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς χρήσεως ἀνῆλθον εἰς 282.103.493 δραχμάς, ἐναντὶ 138.833.646 δραχμῶν τῆς ἀμέσως προηγούμενης χρήσεως.

Ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς χρήσεως προτείνομεν τὴν διάθεσιν ποσοῦ 14.105.000 δραχμῶν εἰς πρόδλεψιν, συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 71 τοῦ Καταστατικοῦ. Κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Α.Ν. 278) 1968, προτείνομεν πρὸς Ὑμᾶς, ὅπως ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν διατεθῇ ποσὸν 13.440.000 δραχμῶν διὰ τὴν πληρωμὴν πρώτου μερίσματος πρὸς 8% ἐπὶ τοῦ ἐξ 168.000.000 δραχμῶν μετοχικοῦ κεφαλαίου τῆς Τραπεζῆς, ἴτοι 168 δραχμῶν κατὰ μετοχὴν. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ τακτικὸν ἀποθεματικὸν τῆς Τραπεζῆς ἔχει ἤδη ἐξισωθῇ πρὸς τὸ καταβεβλημένον μετοχικὸν κεφάλαιον αὐτῆς, προτείνομεν ἐπίσης τὴν διάθεσιν ἐκ τῶν κερδῶν καὶ ἑτέρου ποσοῦ 6.720.000 δραχμῶν διὰ τὴν πληρωμὴν προσθέτου μερίσματος πρὸς 4% ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἴτοι 84 δραχμῶν κατὰ μετοχὴν. Προτείνεται ὁμοίως τὸ συνολικὸν μερίσμα ἔρσιθι εἰς 252 δραχμάς κατὰ μετοχὴν, ἴτοι εἰς τὸ αὐτὸ ποσὸν

μέ το μέρισμα της χρήσεως του έτους 1967 και κατά 50 % ανώτερον του μερίσματος της χρήσεως 1966.

Υπό του άρθρου 71 του Καταστατικού Νόμου της Τραπεζής προβλέπεται ότι το άπομένον μετά την διανομήν και του προσθέτου μερίσματος ποσόν καταβάλλεται εις το Δημόσιον, ως συμμετοχή του εις τὰ ἐκ της άσκήσεως του έκδοτικού προνομίου κέρδη της Τραπεζής. Όθεν προτείνομεν την ύπέρ του Δημοσίου διάθεσιν του υπολειπομένου ἐκ τών κερδών της χρήσεως ποσού, άνερχομένου εις 247.838.493 δραχμάς, έναντι 111.731.646 δραχμών του έτους 1967. Πρὸς τούτοις δέον νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ότι το πραγματικόν μέγεθος τών ὠφελειῶν του Δημοσίου ἐκ της λειτουργίας της Τραπεζής δέν περιορίζεται εις το έκάστοτε ὕψος της συμμετοχῆς αὐτοῦ εις τὰ κέρδη του Ἰδρύματος, δεδομένου ότι ἡ Τράπεζα προσφέρει εις το Δημόσιον ἄνευ ἁμοιβῆς, ποικίλας ὑπηρεσίας λογιστικῆς, διαχειριστικῆς καὶ ταμειακῆς φύσεως ὡς ἐπίσης καὶ λίαν σημαντικὰς ὑπηρεσίας οἰκονομικῆς ἀναλύσεως.

Τὰ ἀκαθάριστα έσοδα της Τραπεζής ἐσημείωσαν αύξησιν, ἐντὸς του παρελθόντος έτους, κατὰ 146.386.683 δραχμάς ἢ 16,1 %. Ἡ αύξησις αὕτη ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα κυρίως τών μεγαλυτέρων χρηματοδοτήσεων της Τραπεζής εις τὸ ἐσωτερικόν καὶ της ἀνάδου τών συναλλαγματικῶν της διαθεσίμων. Ἡ αύξησις ἐπίσης τών εις τὸ ἐξωτερικόν ἐπιτοκίων ἐπέδρασεν ἀνοδικῶς ἐπὶ τών ἐσόδων της Τραπεζής ἐκ της τοποθετήσεως τών συναλλαγματικῶν της διαθεσίμων.

Ἡ ἐπέκτασις τών χρηματοδοτήσεων της Τραπεζής συνέβαλεν εις τὴν ταχείαν έξοδον της οἰκονομίας ἀπὸ τὴν χαλάρωσιν του 1966 καὶ εις τὴν ἐν συνεχείᾳ πραγματοποιήσιν ἱκανοποιητικῆς προόδου. Ἐντὸς του 1968 ἡ ὑπὸ της Τραπεζής της Ἑλλάδος χρηματοδότησις της οἰκονομίας ἐξ ἰδίων διαθεσίμων ὡς καὶ ἐκ τών παρ' αὐτῇ κατατιθεμένων κεφαλαίων δημοσίων ὀργανισμῶν — ἐξαιρουμένης της χρηματοδοτήσεως του Δημοσίου — ἠύξήθη κατὰ 6.406 ἑκατ. δρχ. ἢ 25,1 %. Ἡ αύξησις αὕτη διωχετεύθη εις τὴν οἰκονομίαν κυρίως μέσῳ της Ἀγροτικῆς Τραπεζής, της Ἑλληνικῆς Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως καὶ της Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὡς καὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ της Τραπεζῆς της Ἑλλάδος διὰ της ὑπ' αὐτῆς χορηγήσεως μεγαλυτέρων πιστώσεων εις τοὺς ὀργανισμοὺς συγκεντρώσεως ἀγροτικῶν προϊόντων καὶ τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις. Τὸ ὕψος της ὑπὸ της Τραπεζῆς της Ἑλλάδος πιστοδοτήσεως τών ἐμπορικῶν τραπεζῶν (περιλαμβανομένων καὶ τών δι' ὑπεραναλήψεων ἐκ τών τρεχουσίων των λογαριασμῶν χρηματοδοτήσεων) παρουσίασεν ἐντὸς του 1968 μείωσιν ἐκ 1.788 ἑκατ. δρχ., ὀφειλομένην εις τὴν ἠύξημένην ἐντὸς του έτους ρευστότητα τών ἐν λόγῳ τραπεζῶν κατόπιν της μεγάλης ἀνάδου τών παρ' αὐταῖς καταθέσεων. Ὁρισμένοι ὁμως κατηγοροῦν λίαν χαμηλοτόκων ἀναπροεξοφλήσεων πρὸς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς, ὡς αἱ συνδεόμεναι μετὰ τὴν χρηματοδότησιν του σιτεμπορίου, ἠύξήθησαν σημαντικῶς. Ἡ μεγαλυτέρα συμμετοχή εις τὴν σημειωθείσαν αύξησιν τών λίαν χαμηλοτόκων χορηγήσεων, ὠδήγησεν

εἰς περαιτέρω μείωσιν τοῦ μέσου πιστωτικοῦ ἐπιτοκίου τῆς Τραπεζῆς, ὅπερ κατήλθεν εἰς 1,975% ἔναντι 2,08% τὸ 1967 καὶ 2,3% τὸ 1966.

Τὰ ἔξοδα διαχειρίσεως τῆς Τραπεζῆς, συμπεριλαμβανομένων τῶν ἀποσβέσεων καὶ προβλέψεων, ἀνῆλθον τὸ 1968 εἰς 748.468.933 δραχμάς. Συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἐξ 25.000.000 δρχ. συνεισφορᾶς ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Σωτήρος τὸ σύνολον τῶν πάσης φύσεως δαπανῶν τῆς Τραπεζῆς ἀνῆλθεν εἰς 773.468.933 δραχμάς, ἥτοι παρέμεινεν σχεδὸν ἀμετάβλητον ἔναντι τοῦ 1967 — 770.352.096 δραχμαὶ — παρὰ τὴν ἐν τῇ μεταξύ σημαντικὴν ἀνοδὸν τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς. Εἰδικώτερον, αἱ δαπάναι μεθοδοσίας τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ προσωπικοῦ, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰσφορῶν εἰς τὰ Ἀσφαλιστικά Ταμεία, ἐμειώθησαν τὸ 1968 κατὰ 15 ἑκατ. δρχ. περίπου ἔναντι τοῦ 1967 καὶ κατὰ 19 ἑκατ. δρχ. περίπου ἔναντι τοῦ 1966. Ἐπίσης αἱ δαπάναι διὰ λοιπὰ ἔξοδα διαχειρίσεως ἐμειώθησαν κατὰ 9 ἑκατ. δρχ. ἔναντι τοῦ 1967 καὶ κατὰ 26 ἑκατ. δρχ. ἔναντι τοῦ 1966. Οὕτω ἐπετεύχθη, τελικῶς, σημαντικὸς περιορισμὸς τῶν ἐν γένει δαπανῶν διαχειρίσεως τῆς Τραπεζῆς, λαμβανομένων ὡς ποσοστοῦ τῶν ἐσόδων αὐτῆς. Συγκεκριμένως αἱ δαπάναι διαχειρίσεως ἀπερρόφησαν κατὰ τὸ 1968 ποσοστὸν 73,3% τῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων, ἔναντι ἀντιστοίχου ποσοστοῦ 84,7% κατὰ τὸ 1967, παρὰ τὴν συμφώνως τῇ νόμῳ αὐξήσιν τῶν ἀποδοχῶν τοῦ προσωπικοῦ καὶ τὴν ἑνῶσιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς Τραπεζῆς βαθμολογικὴν καὶ μισθολογικὴν ἐξέλιξιν τῶν ὑπαλλήλων.

Ἡ μείωσις τῶν δαπανῶν προσωπικοῦ καὶ λοιπῶν ἐξόδων διαχειρίσεως τοῦ Ἰδρύματος ὑπῆρξε προῶν τῆς ἐντὸς τοῦ ἔτους 1967 ἐξαγγελθείσης πολιτικῆς συμπίσεως τοῦ κόστους παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Τραπεζῆς. Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὴν τριετίαν 1964 - 66 ἐσημειώθη μέση ἐτησίᾳ αὐξήσις τῶν ἐξόδων διαχειρίσεως τῆς Τραπεζῆς τῆς τάξεως τῶν 75 ἑκατ. δρχ., προκύπτει ὅτι τὸ ἐφαρμοσθὲν πρόγραμμα οἰκονομιῶν, τὸ ὁποῖον ἐκάλυψε διάστημα μικρότερον τῆς διαιτίας, ἀπέδωσε λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Εἰς ἐφαρμογὴν τῆς ἐν λόγῳ πολιτικῆς οἰκονομιῶν, ὁ ἀριθμὸς τοῦ προσωπικοῦ τῆς Τραπεζῆς ἐμειώθη ἐντὸς τοῦ 1968 κατὰ 136 ἄτομα καὶ ἐντὸς τῆς διαιτίας 1967 - 68 κατὰ 280 ἄτομα. Συγκεκριμένως, ἐντὸς τοῦ 1968, ἀπεχώρησαν τῆς ὑπηρεσίας 164 ἐν συνόλῳ πρόσωπα, ἐξ ὧν 151 ἐκ τοῦ κυρίου καὶ 13 ἐκ τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ. Κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα προσελήφθησαν 28 νέοι ὑπάλληλοι, ἐξ ὧν 22 διὰ τὸ κύριον καὶ 6 διὰ τὸ βοηθητικὸν προσωπικόν. Τὸ κενὸν τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐκ τῆς σημαντικῆς, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, μειώσεως τοῦ προσωπικοῦ ἐκαλύφθη ἱκανοποιητικῶς, παρὰ τὴν ἐν τῇ μεταξύ σημαντικὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς, χάρις εἰς τὴν περαιτέρω βελτίωσιν τῶν ἐφαρμοζομένων ὀργανωτικῶν καὶ λειτουργικῶν μεθόδων, ὡς καὶ εἰς τὴν ἑντασιν τῆς προσπαθείας τῶν ἐν τῇ Ἰδρύματι ἐργαζομένων. Ἐσημειώθη, δηλαδὴ, σημαντικὴ ἀνοδος τῆς παραγωγικότητος τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς, ὡς ἀποτέλεσμα

της εύσυνειδήτου προσπάθειας και της ανερχομένης ποιοτικής στάθμης του προσωπικού.

Κατά τὸ παρελθὸν ἔτος συνεχίσθη, μὲ τὸν αὐτὸν ὡς και κατὰ τὰ προηγουμένα ἔτη ρυθμὸν, τὸ ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Τραπεζῆς ἐν τῇ πλαίσιφ τοῦ υἱοθετηθέντος νέου λογιστικοῦ συστήματος αὐτῆς. Συγχρόνως ἀντεμετωπίσθησαν ἐπιτυχῶς τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως ἀνακύψαντα ὀργανωτικῆς φύσεως προβλήματα εἰς διαφόρους τομεῖς δράσεως. Εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ νέον λογιστικὸν σύστημα ἐγένοντο δύο σταδιακαὶ ἐφαρμογαί. Ἐκ τούτων ἡ πρώτη ἀφορᾷ εἰς τὴν καθιέρωσιν συγχρόνων λογιστικῶν και ταμειακῶν διαδικασιῶν και μεθόδων εἰς τὰς ἐργασίας τῶν παρὰ δημοσίοις ταμείοις διαχειριστῶν τῆς Τραπεζῆς. Ἡ δευτέρα ἐφαρμογὴ συνίσταται εἰς τὴν ολοκληρωτικὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν ἐργασιῶν τῶν Τμημάτων Καταθέσεων και Κινήσεως Κεφαλαίων τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος, αὐτὰ και ἐνοποιήθησαν. Διὰ τῶν ὡς ἄνω ἐφαρμογῶν ἐπετεύχθη σημαντικὴ ἀπλούστευσις τῶν διαδικασιῶν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐπέρχεται τὸ μὲν μείωσις τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας προσωπικοῦ, τὸ δὲ ταχυτέρα ἐξυπηρέτησις τῶν μετὰ τῆς Τραπεζῆς συναλλασσομένων.

Κατὰ τὴν ἐπισκοπούμενην χρήσιν, συνεχίσθη, ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος θελιτύσεως τῶν συνθηκῶν στεγάζσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Τραπεζῆς. Συγκεκριμένως συνεπληρώθη ἤδη ἡ ἀνέγερσις πῆς νέας πτέρυγος τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος τῆς Τραπεζῆς, ὑπολογίζεται δὲ ὅτι ἐντὸς τῶν ἀμέσως προσεχῶν μηνῶν θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ εἰς αὐτὴν ἐγκατάστασις ὑπηρεσιῶν, μετὰξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται και αἱ μέχρι τοῦδε στεγαζόμεναι εἰς μίσθια οἰκήματα. Ἐντὸς τοῦ 1968 ἐπερατώθη ἐπίσης ἡ ἀνέγερσις τοῦ νέου κτιρίου τοῦ Ὑποκαταστήματος Ἰωαννίνων και ἤρξαντο αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἀνέγερσιν κτιρίων πρὸς στέγασιν τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑποκαταστημάτων Ἡρακλείου και Κερκύρας.

Τέλος, θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθῇ ἡ συνέχισις τοῦ προγράμματος μετεκπαιδεύσεως ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιδιώκεται ἡ ἀνέφωσις τῆς μορφωτικῆς στάθμης τοῦ προσωπικοῦ και ἡ δημιουργία στελεχῶν ἱκανῶν νὰ συνεχίσουν τὴν ὑψηλὴν παράδοσιν τοῦ Ἰδρύματος. Τὸ Ἰδρυμα αἰσθάνεται ὑπερήφανον διότι συνέβαλεν εἰς τὴν δημιουργίαν στελεχῶν ἱλάν ὑψηλοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου, τὰ ὁποία καλοῦνται νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς ἐπικαίρους θέσεις τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Ἐπίσης, ἐπιστήμονες ὑπάλληλοι τῆς Τραπεζῆς καλύπτουν ἐν σημαντικὸν τμήμα τῆς ἐπιτελικῆς ἐργασίας ἡ ὁποία συνδέεται μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως τῆς χώρας και προσφέρουν ὑπηρεσίας διδακτικοῦ προσωπικοῦ εἰς τὸ πρόγραμμα ἐπιμορφώσεως τῶν ὑπαλλήλων τῆς Διοικήσεως. Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω προσφορὰ ὑπηρεσιῶν τοῦ προσωπικοῦ τῆς Τραπεζῆς πρὸς τὴν Δημοσίαν Διοίκησιν ἀποτελεῖ πρόσθετον σημαντικὴν συμβολὴν τοῦ Ἰδρύματος

εἰς τὸ κρατικὸν ἔργον καὶ συγχρόνως διευκολύνει μεγάλως τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς κυρίας ἀποστολῆς τῆς Τραπεζῆς.

**Κ ό ρ ο ς : Μ έ τ ο χ ο ς .**

Ἀποτελεῖ καθήκον μου νὰ ἐξάρω ἰδιαιτέρως τὴν οὐσιώδη συμβολὴν ολοκλήρου τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἰδρύματος εἰς τὴν ἐπιτυχίαν μετὰ τὴν ὁποίαν ἡ Τράπεζα ἐκτελεῖ τὸ πολυσχιδὲς ἔργον τῆς. Ἡ μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ὑποδειγματικῆς εὐσυνειδησίας προσήλωσις τοῦ προσωπικοῦ εἰς τὰ ὑπηρεσιακὰ του καθήκοντα, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ ἱκανότης μετὰ τῆς ὁποίας ἅπαντες οἱ ἐν τῷ Ἰδρύματι ὑπηρετοῦντες, ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων βαθμίδων, ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἐκ τῆς δραστηριότητος τοῦ Ἰδρύματος ἀπορρεούσας ὑπηρεσιακὰς τῶν ὑποχρεώσεις, καθιστᾷ ἐπιβεβλημένην τὴν ἀπονομὴν δικαίου ἐπαίνου, τὸν ὁποῖον παρακαλῶ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ὅπως ἐκφράσῃ μετ' ἡμῶν πρὸς ἅπαν τὸ προσωπικὸν τῆς Τραπεζῆς.

Τελευταίως, ἡ Τράπεζά μας ἐστερέθη ἐκλεκτοῦ συνεργάτου, τοῦ ἀειμνήστου Κοσμᾶ Κοσμετάτου, ὁ ὁποῖος συμμετείχε εἰς τὸ Γενικὸν Συμβούλιον τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν καὶ ἀπὸ τῆς θέσεώς του ταύτης παρέσχεν εἰς τὸ Ἰδρυμα λίαν σημαντικὰς ὑπηρεσίας.

Κατὰ τὴν παροῦσαν Γενικὴν Συνέλευσιν, λίγαι ἡ ἡγετῖα τῶν Συμβούλων τῆς Τραπεζῆς κ.κ. Λεωνίδα Κανελλοπούλου καὶ Κλέωνος Κοσμίδου. Ὅθεν παρακαλεῖσθε, Κύριοι Μέτοχοι, ὅπως ἐκλέξετε νέους Συμβούλους εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἀπερχομένων ὡς καὶ τοῦ ἀποβιώσαντος Κοσμᾶ Κοσμετάτου, τοῦ ὁποίου ἡ ἡγετῖα ἔληγε κατὰ τὴν παροῦσαν Γενικὴν Συνέλευσιν. Οἱ ἐξερχόμενοι Σύμβουλοι εἶναι ἐπανεκλέξεμοι.

## II. ΕΠΙΤΕΓΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

### I. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων.

Ἐντὸς τοῦ 1968 ὠλοκληρώθη ἡ ἔξοδος τῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὴν χαλάρωσιν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰσέλθει ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1966 καὶ ἐπραγματοποιήθη ἱκανοποιητικὸς ρυθμὸς ἀνάδοῦ τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐπενδύσεων ὑπὸ συνθήκας νομισματικῆς σταθερότητος. Συγχρόνως ἐσημειώθη πρόοδος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν θεσμολογικῶν καὶ διαρθρωτικῶν ἀλλαγῶν τὰς ὁποίας προβλέπει τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 1968 - 72. Αἱ κυριώτεραι ἐν προκειμένῳ ἐξελίξεις δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἀκολούθως :

**Π ρ ῶ τ ο ς :** Ὡς προκύπτει ἐκ προσωρινῶν ἐκτιμήσεων τῆς Διευθύνσεως Ἑθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, αἱ ἀκαθάριστοι ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου, ἡ κάμψις τῶν ὁποίων ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τοῦ 1966 προεκάλεσε γενικωτέραν χαλάρωσιν εἰς τὴν οἰκονομίαν, ἐσημείωσαν τὸ

1968 αύξησιν, εις σταθεράς τιμάς, κατά 16,1 % έναντι των αντιστοιχών επενδύσεων του 1967, οτε είχε σημειωθή στασιμότης. Ειδικώτερον αι ιδιωτικά επενδύσεις ηύξήθησαν κατά 16,7 % περίπου έναντι μειώσεως κατά 4,7 % το 1967. Επραγματοποιήθη, δηλαδή, εντός του επισκοπούμενου έτους, ρυθμός άνόδου των επενδύσεων κατά πολύ ανώτερος του προβλεπομένου υπό του δετούς Προγράμματος αντιστοίχου μέσου ετησίου ρυθμού της δετίας 1968 - 72 (9,9 %). Είς την εντός του 1968 ταχεία αύξησιν των επενδύσεων συνέβαλον κατά κύριον λόγον αι κατασκευαί κατοικιών, αι όποιαί εκτιμάται ότι ηύξήθησαν κατά 18,5 % περίπου και αι επενδύσεις του δημόσιου τομέως, των όποιων ή αύξησις υπολογίζεται εις 14,5 % περίπου. Έξ άλλου, όάσαι ένδειξεις παρεχομένης εκ των εισαγωγών μηχανικού εξοπλισμού και των νέων μακροπροθέσμων πιστώσεων, εκτιμάται ότι αι επενδύσεις εις διομηχανικάς εγκαταστάσεις ηύξηθησαν το 1968 με ρυθμόν υπερέχοντα το 10 %, ενώ αι επενδύσεις εις την γεωργίαν υπερέβησαν τας αντιστοιχούς του 1967 κατά 18 % περίπου. Τέλος, διά τας επενδύσεις εις ξενοδοχειακάς εγκαταστάσεις υπολογίζεται ρυθμός αύξησης περίξ του 30 %.

Η ταχεία αύξησις της συνολικής δαπάνης δι' επενδύσεις, έναντι στασιμότητος κατά το προηγούμενον έτος, επενήργησεν ένισχυτικώς επί της άπασχολήσεως και του εισοδήματος γενικώτερον και συνέβαλεν εις την αντίστοιχον άνάκαμψιν της καταναλωτικής δαπάνης. Ως προκύπτει εκ προσωρινών εκτιμήσεων του Υπουργείου Συντονισμού, ή κατανάλωσις εντός του 1968 ηύξήθη, εις τρεχούσας τιμάς κατά 6,7 % περίπου, ήτοι με ρυθμόν ταχύτερον της άνόδου του εις τρεχούσας τιμάς άκαθάριστου έθνικού εισοδήματος (5,6 %). Ο αυτός περίπου ρυθμός άνόδου προκύπτει και εκ του υπό της Έθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας καταρτιζομένου δείκτου λιανικών πωλήσεων. Ζητις το 1968 ένεφάνισεν αύξησιν κατά 6,4 % έναντι 4,3 % του 1967.

Η πραγματοποιηθείσα εντός του 1968 άνάκαμψις της οικονομικής δραστηριότητος δέν εικονίζεται πλήρως εις τον ρυθμόν άνόδου του έθνικού εισοδήματος, λόγω της σημειωθείσης κάμψεως της άγροτικής παραγωγής, επηρεασθείσης δυσμενώς εκ των άντιξένων καιρικών συνθηκών και εκ της παρεντυπώσεως των έλαιοδένδρων (2ετής κύκλος έναλλασσομένης ύψηλής και χαμηλής παραγωγής). Έν τούτοις, παρά την κατά 5 % μείωσιν της άγροτικής παραγωγής, το άκαθάριστον έθνικόν εισόδημα εις σταθεράς τιμάς, προσωρινών εκτιμήσεων της Διευθύνσεως Έθνικών Λογαριασμών του Υπουργείου Συντονισμού, έσημείωσε το 1968 αύξησιν κατά 4,5 % περίπου, έναντι άνόδου κατά 4,2 % το 1967, οτε ή άγροτική παραγωγή είχεν αύξησθι κατά 4,5 %.

Η άνάκαμψις της συνολικής ζητήσεως εκδηλούται πολύ ταφύστερον εις τον ρυθμόν άνόδου της παραγωγής εκείνων των τομέων της οικονομίας, οι όποιοι παρουσίαζον έλαστικότητα προσφοράς. Ως προκύπτει εκ προσωρινών εκτιμήσεων του Υπουργείου Συντονισμού, το σύνολον της διευτερογενούς παρα-

γωγῆς ἐσημείωσεν ἐντὸς τοῦ 1967 αὐξήσιν κατὰ 10,2 %, ἔναντι 3,3 % τοῦ 1967, ἐνῷ ὁ δείκτης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, εἰς μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον λαμβανόμενος, ἠρξήθη τὸ 1968 κατὰ 7,2 % ἔναντι 2,6 % τοῦ 1967. Ἡ αὐξήσις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς θὰ ἦτο ἐπὶ μεγαλύτερα ἐὰν αἱ ἐπιχειρήσεις δὲν ἐδαρύνοντο μὲ πλεονάζοντα ἀποθέματα, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν περίσθον τῆς χαλαρώσεως. Οὕτω, κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ ἔτους ἐτε, κατὰ τὰς ὑπαρχούσας ἐνδείξεις, ἔλαβε χώραν ρευστοποιήσις βιομηχανικῶν ἀποθεμάτων, ὁ δείκτης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἠρξήθη, ἔναντι τοῦ πρῶτου ἐξαμήνου τοῦ 1967 κατὰ μόνον 5,2 %, ἐνῷ κατὰ τὸ δεύτερον ἐξάμηνον τοῦ ἰδίου ἔτους ἡ αὐξήσις ἀνῆλθεν εἰς 9,3 %.

Βασικοὶ συντελεσταὶ τῆς ἐπιτευχθείσης ἀναθερμάνσεως τῆς οἰκονομίας ὑπῆρξαν ἡ ἀσκηθεῖσα ἐπεκτατικὴ πιστωτικὴ πολιτικὴ καὶ ἡ ἐπιτάχυνσις τῶν προγραμμάτων ἐπενδύσεων τοῦ δημοσίου τομέως. Καθ' ὅσον τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ 1968 τὸ ἀναπροξοφλητικὸν ἐπίτόκιον τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος παρέμεινεν εἰς τὸ λίαν χαμηλὸν ἐπίπεδον (4,5 %) εἰς ὃ εἶχε μειωθῇ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1967. Μετὰ θμως τὴν σημειωθείσαν ἀνάκαμψιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τὸ ἐπίτόκιον ἐπανεφέρθη εἰς τὰ πρὸ τῆς χαλαρώσεως ἐπίπεδα (αὐξήσις εἰς 5 % ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου 1968 καὶ εἰς 5,5 % ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1969). Ἡ ἀσκηθεῖσα ἐπεκτατικὴ πιστωτικὴ πολιτικὴ καὶ ἡ ταχεῖα αὐξήσις τῶν ἐκ καταθέσεων διαθεσίμων τῶν τραπεζῶν κατέστησαν δυνατὴν τὴν ἐντὸς τοῦ 1968 ἐπέκτασιν τῆς τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως μὲ ταχὺν ρυθμὸν, ἤτοι κατὰ 17.329 ἑκατ. δραχ. ἢ 21,8 %, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 10.717 ἑκατ. δραχ. ἢ 15,6 % τὸ 1967 καὶ 9.453 ἑκατ. δραχ. ἢ 16 % τὸ 1966. Εἰδικώτερον, αἱ ἐντὸς τοῦ 1968 χορηγήσεις νέων μακροπροθέσμων τραπεζικῶν πιστώσεων δι' ἐπενδύσεις ἀνῆλθον εἰς 12.090 ἑκατ. δραχ., ἔναντι 8.477 ἑκατ. δραχ. τὸ 1967 καὶ 6.238 ἑκατ. δραχ. τὸ 1966. Ἐξ ἄλλου, αἱ πληρωμαὶ τοῦ Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων ἀνῆλθον τὸ 1968 εἰς 9.262 ἑκατ. δραχ., ἔναντι 7.216 ἑκατ. δραχ. τὸ 1967 καὶ 7.083 ἑκατ. δραχ. τὸ 1966. Τέλος, αἱ ἐπενδύσεις τῶν Δημοσίων Ἐπιχειρήσεων (Δ.Ε.Η. καὶ Ο.Τ.Ε.) ἀνῆλθον τὸ 1968 εἰς 5.640 ἑκατ. δραχ., ἔναντι 4.747 ἑκατ. δραχ. τὸ 1967 καὶ 3.336 ἑκατ. δραχ. τὸ 1966.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν : Ἡ ἀναθερμάνσις τῆς οἰκονομίας συνετελέσθη ὑπὸ συνθήκας σταθερότητος τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν καὶ ἰσορροπίας τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας.

Ὁ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ, λαμβανόμενος εἰς μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον, ἐμφανίζει τὸ 1968 αὐξήσιν κατὰ 0,3 %, ἐνῷ μεταξὺ ἀρχῆς καὶ τέλους τοῦ ἔτους ἐσημείωσεν ἀνοδὸν κατὰ 2,5 %. Ἀντίστοιχοι ὑπῆρξαν αἱ ἐξελίξεις καὶ εἰς τὸν τιμάρθιον χονδρικῆς πωλήσεως. Ἡ ἐλαφρὰ αὕτη ἀνοδὸς τῶν τιμῶν ἐντὸς τοῦ 1968 δὲν ὑποδηλοῖ τὴν ὑπαρξιν νομισματικῶν πιέσεων ἀλλὰ συνδέεται μὲ σιγὴν προελθούσας ἀπὸ τὴν μειωμένην ἀγροτικὴν παραγωγὴν τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ μὲ ἀναπροσαρμογὰς ὠρισμένων ἐκ τῶν ἐλεγχόμενων ὑπὸ τοῦ

Κράτους τιμών. Ἡ ταχεία ἀνοδος τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος καὶ ἡ ἀνάκαμψις τῆς καταναλωτικῆς ζήτησεως δὲν ἦσκησαν πληθωρικὰς πιέσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας λόγω τῆς ὑπάρξεως ἀργούσης παραγωγικῆς δυναμικότητος εἰς τοὺς λοιπούς, πλὴν τοῦ ἀγροτικοῦ, τομείς καὶ τῆς περαιτέρω αὐξήσεως τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας κατὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔτος. Μεταβολαὶ τῶν τιμῶν ἐντὸς τῶν ἀνωτέρω ὁρίων, προερχόμεναι ἀπὸ παροδικὰς διακυμάνσεις τῆς προσφορᾶς ἐγγχωρίως παραγομένων ἀγαθῶν καὶ ἀπὸ κυβερνητικὰ μέτρα συνδεόμενα μὲ τὴν ἀσκήσιν τῆς γενικωτέρας οἰκονομικῆς πολιτικῆς, εἶναι συμβαδιστὰ μὲ τὴν ἐννοιαν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος εἰς δυναμικῶς ἐξελισσόμενας οἰκονομίας. Τοῦτο ἰσχύει κατὰ μείζονα λόγον ὅταν, ὡς προκύπτει ἐκ διεθνῶν συγκρίσεων, αἱ τιμαὶ εἰς τὰς περισσότερας ξένας χώρας ἠϋξήθησαν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον μὲ ταχύτερον ρυθμὸν. Τέλος, διὰ τὴν πλήρη ἐκτίμησιν τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐπιτευχθείσης παρ' ἡμῖν σταθερότητος τοῦ ἐπιπέδου τιμῶν, θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ 1967 μείωσις τοῦ δείκτου τιμῶν, θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ 1967 μείωσις τοῦ δείκτου τιμῶν, ἤτοι μεταξὺ τέλους 1966 καὶ τέλους 1968, ἐσημειώθη αὐξησης τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ κατὰ 1,2 % μόνον, συγκρινομένη μὲ ἀνοδὸν τοῦ αὐτοῦ δείκτου κατὰ 9,8 % ἐντὸς τῆς ὁμίσεως προηγουμένης διετίας 1965 - 66.

Ἐντὸς τοῦ 1968 ἐπετεύχθη πλεόνασμα τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας καὶ αὐξησης τῶν ἐπιστήμιων συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατὰ 35,8 ἑκατ. δολλ., ἐναντι αὐξήσεως τῶν κατὰ 13,5 ἑκατ. δολλ. τὸ 1967 καὶ 12,3 ἑκατ. δολλ. τὸ 1966. Ἐπὶ πλέον, ἐντὸς τοῦ 1968 ἠϋξήθησαν κατὰ 3 ἑκατ. δολλ. τὰ ἐνεργητικὰ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὑπόλοιπα τῶν συμψηφιστικῶν λογαριασμῶν (κλήριγκ). Εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ 1968 αὐξησην τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων, πέραν τοῦ πλεονάσματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, συνέβαλε καὶ ἡ εἰς αὐτὰ μεταφορὰ χρυσῶν λιρῶν ἀγορασθεισῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐσωτερικόν, συνολικῆς ἀξίας 17,7 ἑκατ. δολλ., ἐξ ὧν 6,4 ἑκατ. δολλ. ἀντιστοιχοῦν εἰς ὑπεραγοράς λιρῶν ἐντὸς τοῦ 1968. Τὸ ἐντὸς τοῦ 1968 πλεόνασμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἀνῆλθεν εἰς 21,1 ἑκατ. δολλ. καὶ ἐπετεύχθη παρὰ τὴν ἐντὸς τοῦ ἔτους αὐξησην τῶν εἰσαγωγῶν (κατὰ 87,5 ἑκατ. δολλ. ἢ 7,6 %), ὅτις ἦτο φυσικὸν ἐπακόλουθον πτῆς ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ τοῦ εἰσοδήματος. Αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἐξαγωγῶν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον παρουσίασαν μικρὰν μόνον ἀνοδὸν (2,7 %), λόγω τῆς σημειωθείσης κάμψεως εἰς τὰς ἐξαγωγὰς ἀγροτικῶν τιμῶν προϊόντων. Ἀντιθέτως, αἱ ἐξαγωγαὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἐσημείωσαν σημαντικὴν ἀνοδὸν (32,8 %). Αἱ ἠϋξημένοι πληρωμαὶ δι' εἰσαγωγὰς ἐκαλύφθησαν κυρίως ἐκ τῆς ἀνόδου τῶν ἀδήλων συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων τῆς χώρας καὶ τῆς μεγαλυτέρας εἰσροῆς κεφαλαίων. Εἰδικώτερον, αἱ εἰσπράξεις ναυτιλιακοῦ συναλλάγματος, αἱ ὁποῖαι ἀπεικονίζουν τὰς εὐνοϊκὰς συνθήκας εἰς τὴν διεθνή ναυλαγοράν καὶ τὸν δυναμισμόν τῆς ἐλληνικῆς ἐμπορικῆς

ναυτιλίας, έσημείωσαν αύξησιν κατά 13,2 % έναντι του 1967 και κατά 33 % έναντι του 1966. Έξ άλλου, ό ελληνικής πλοιοκτησίας έμπορικός στόλος ηρξήθη με ταχύτατον ρυθμόν κατά τά τελευταία έτη, ό δέ συνολικός όγκος αυτού ανήλθεν εις 24.091 χιλ. κ.ο.χ. εις τό τέλος του 1968, έναντι 21.365 χιλ. κ.ο.χ. εις τό τέλος του 1967. Σημειωτέον ότι αί ήδη έκκρεμείς παραγγελίαι κατασκευών πλοίων διά λογαριασμόν Ελλήνων υπερβαίνουν σημαντικώς τάς αντίστοιχούς παραγγελίας ξένων έφοπλιστών, ούτως ώστε νά εξασφαλίζεται εις την χώραν μας και διά τό μέλλον ή διατήρησις της διακεκριμένης θέσεως την όποιαν κατέχει εις την παγκόσμιον ναυτιλίαν. Αύξησιν έντός του 1968 έσημείωσαν και τά μεταναστευτικά έμβόσματα (1968 : 239,4 έκατ. δολλ., 1967 : 232,1 έκατ. δολλ.), ένψ τά εκ του τουρισμού συναλλαγματικά έσοδα υπελείφθησαν έλαφρώς του προηγούμενου έτους (1968 : 120,3 έκατ. δολλ., 1967 : 126,8 έκατ. δολλ.), συνεπεία της διεθνούς χαλαρώσεως της τουριστικής κινήσεως. Και εις τό κοινούλιον, έν τούτοις, τούτο έσημειώθη αύξησις κατά τούς τελευταίους μήνας του 1968, συνεχιζόμενη και έντός του 1969. Τέλος, ή καθαρά εισροή κεφαλαίων τό 1968 υπήρξε κατά 50 % άνωτέρα της του 1967 (1968 : 269,6 έκατ. δολλ., 1967 : 180,4 έκατ. δολλ.), παρά την επικρατούσαν στενότητα εις την διεθνή κεφαλαιαγοράν και την διεθνή νομισματικήν άναταραχήν.

Αί εύνοϊκαί, κατά τά άνωτέρω, εξέλιξεις εις τάς τιμάς και τό ίσοζύγιον έξωτερικών πληρωμών συνέβαλον εις περαιτέρω ένίσχυσιν της έμπιστοσύνης του κοινού πρός την δραχμήν, κυριώτεροι έκδηλώσεις της όποιας κατά την έπισκοπούμενην περίοδον υπήρξαν αί ακόλουθοι :

α) Έντός του 1968 αί ιδιωτικά καταθέσεις ηρξήθησαν κατά 15.416 έκατ. δρχ., έναντι αύξήσεώς των κατά 4.159 έκατ. δρχ. και 8.211 έκατ. δρχ. έντός των έτών 1967 και 1966 αντίστοιχως. Η έδραίωσις της έμπιστοσύνης του κοινού εις τό έθνικόν νόμισμα, εύνόησασα ώρισμένας διαρθρωτικάς μεταβολάς εις την συμπεριφοράν των άποταμιευτών, περί ών κατωτέρω, δύναται νά θεωρηθ ή ως βασικός συντελεστής της ταχυτάτης αύτης άνόδου των καταθέσεων. Έτέρα εξέλιξις, ή όποία επηρέασεν αύξητικώς τόν ρυθμόν των καταθέσεων, υπήρξεν ή επάνοδος εις τάς τραπεζάς έντός των πρώτων μηνών του 1968 καταθέσεων αί όποια εις τό τέλος του 1967 είχον μετατραπή προσωρινώς, δι' έκτάκτους λόγους, εις τραπεζογραμμάτια.

Παραλλήλως, ή νομισματική κυκλοφορία έμειώθη έντός του 1968 κατά 353 έκατ. δρχ., ή 1,1 %, έναντι αύξήσεώς της κατά 7.346 έκατ. δρχ. ή 28,2 % τό 1967 και 2.820 έκατ. δρχ. ή 12,1 % έντός του 1966. Η μείωσις της νομισματικής κυκλοφορίας, παρά την έντός του έτους άνθρακμύκν της οικονομικής δραστηριότητος, εξηγείται βασικώς εκ της παρόδου των ατίων τά όποια είχον διαταράξει προσωρινώς την ψυχολογίαν του κοινού κατά την τελευταίαν περίοδον του 1967 και είχον οδηγήσει εις πρόκαιρον μετατροπήν καταθέσεων

εις τραπεζογραμμάτια, τὰ ὁποῖα ἐπανήλθον εἰς τὰς τραπεζὰς ἐντὸς τοῦ ἐπισκευομένου ἔτους. Ἐκ τῆς ἐν λόγῳ κινήσεως προέκυψεν ἐντὸς τοῦ 1968 αὐξησιν τῆς μέσης ταχύτητος κυκλοφορίας τῶν εἰς χεῖρας τοῦ κοινοῦ τραπεζογραμμάτων. Ἐκ τούτου ἐπεταί ὅτι ἡ διεύρυνσις τῶν συναλλαγῶν ἐξυπηρετήθη διὰ κινητοποιήσεως χρήματος τὸ ὁποῖον προηγουμένως παρέμενεν προσωρινῶς ἀχρησιμοποίητον, διακρατούμενον ὡς πρόσθετον ρευστὸν ἀπόθεμα ἀσφαλείας. Διὰ τὴν διετίαν 1967 - 68 ἐντὸς τῆς ὁποίας, ὁμοιόρως λαμβανόμενης, δὲν ἐσημειώθησαν ριζικαὶ μεταβολαὶ εἰς τὰς προτιμήσεις τοῦ κοινοῦ μεταξὺ τραπεζογραμμάτων καὶ καταθέσεων, προκύπτει αὐξησις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας μὲ μέσον ἐτήσιον ρυθμὸν πέραν τοῦ 13 %.

β) Ἡ κίνησις εἰς τὴν ἀγορὰν μετοχικῶν καὶ ὁμολογιακῶν τίτλων ὡς καὶ εἰς τὰς ἐκδόσεις νέων ὁμολογιακῶν τίτλων ὑπῆρξεν ἰδιαίτερος ζωντὰ ἐντὸς τοῦ 1968. Συγκεκριμένως, ὁ ἔγκος τῶν συναλλαγῶν εἰς τὸ Χρηματιστήριον Ἀξιών Ἀθηνῶν ἐνεφάνισεν αὐξησιν κατὰ 85 % ἔναντι τοῦ 1967 καὶ κατὰ 150 % ἔναντι τοῦ 1966. Ἐξ ἄλλου, αἱ τιμαὶ τῶν μετοχῶν ἐσημείωσαν διὰ δεύτερον κατὰ σειράν ἔτος ταχείαν ἀνοδὸν, ὡς ἀποτέλεσμα ἀφ' ἐνὸς τῶν φορολογικῶν καὶ ἄλλων κινήσεων τὰ ὁποῖα καθιέρωσεν ὁ Α.Ν. 148) 1967 καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς στροφῆς τῶν προτιμήσεων τῶν ἀποταμιευτῶν πρὸς χρηματικὰς ἀξίας. Εἰς λόγους ἀναπτυσσομένους εἰς ἐπόμενον κεφάλαιον τῆς παρούσης. Τέλος, ἐντὸς τοῦ 1968, ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως ὁμολογιακὰ δάνεια τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Δ.Ε.Η. συνολικοῦ ὕψους 3.048 ἑκατ. δραχμῶν. Εἰς τὴν κάλυψιν τῶν δανείων τούτων ἀξιόλογος ὑπῆρξεν ἡ συμμετοχὴ κεφαλαίων Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἰδίᾳ ὁμογενῶν ἐγκατεστημένων εἰς Η.Π.Α. ὡς καὶ ναυτιλιακῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὁργανισμῶν.

γ) Ἐντὸς τοῦ 1968 ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἠγόρασεν ἀπὸ τὸ κοινόν, καθ' ὑπερβάσιν τῶν ἀντιστοιχῶν πωλήσεων τῆς, 771.576 τεμάχια χρυσῶν λίρῶν, συνολικῆς ἀξίας 6,4 ἑκατ. δολλ. (ἐπὶ τῇ βάσει τιμῆς 35 δολλ. Η.Π.Α. ἀνὰ ὀγγύαν καθαροῦ χρυσοῦ). Ἡ συνέχισις τοῦ ἀντιθησαυρισμοῦ σημαντικῶν ποσοτήτων χρυσῶν λίρῶν καὶ μετὰ τὴν ρευστοποίησιν τῶν κερδοσκοπικῶν ἀποθεμάτων, ἥτις ἐπηκολούθησε τὴν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1965 πραγματοποιηθεῖσαν ἀλλαγὴν εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῆς ἀγορᾶς χρυσοῦ, συνιστᾷ ἐνδειξιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ συμβάλλει εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐπιστῆμων συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς χώρας. Ἰδιαίτερας σημασίας τυγχάνει τὸ γεγονός ὅτι ἡ τοιαύτη συμπεριφορὰ τῶν ἐλλήνων ἀποταμιευτῶν δὲν ἐπηρεάσθη ἐκ τῆς διεθνοῦς νομισματικῆς ἀναταραχῆς, ἥτις ὠδήγησεν εἰς ἐντεταμένην κερδοσκοπίαν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ εἰς τὰς περισσοτέρας ξένας χώρας.

Τ ρ ί τ ο ν : Ἐντὸς τοῦ 1968 προωθήθη ἡ μελέτη καὶ λήψις μέτρων πρὸς προσομογήν τοῦ θεσμολογικοῦ πλαισίου τῆς οἰκονομίας εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς καὶ ἐπίτευξιν τῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν αἱ ὁποῖαι:

προβλέπονται: ὑπὸ τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 1968 - 72. Τὰ σπουδαιότερα ἐκ τῶν ληφθέντων μέτρων πρὸς τὰς ὡς ἄνω κατευθύνσεις ἔχουν ὡς ἀκολούθως:

α) Ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς ἄλλους παραγωγικούς τομείς τὰ κίνητρα δι' ἐπενδύσεις, τὰ ὅποια εἶχον καθιερωθῇ διὰ τοῦ Α.Ν. 147) 67 προκειμένου περὶ τῶν οἰκτιγχανικῶν ἐπενδύσεων.

β) Συνεπληρώθη ἡ νομοθεσία περὶ ἀναπτύξεως τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ ἐδημιουργήθησαν αἱ προϋποθέσεις δι' ἐνεργότεραν συμμετοχὴν τῶν τραπεζῶν καὶ λοιπῶν ὁργανισμῶν εἰς τὴν ἀγορὰν χρηματιστηριακῶν τίτλων. Συγχρόνως προωθήθη ἡ μελέτη τοῦ θεσμοῦ τῶν Κοινῶν Κεφαλαίων Ἐπενδύσεων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ διευκολυνθῇ ἡ διοχέτευσις εἰς τὴν κεφαλαιαγορὰν ἐπενδύσεων κυρίως μικρῶν καὶ μέσων ἀποταμιευτῶν.

γ) Ἰδρύθη Κρατικὸς Ὁργανισμὸς Ἀσφαλίσεως τῶν Ἐξαγωγικῶν Πιστώσεων, ὁ ὅποιος παρέχει ἀσφαλιστικὴν κάλυψιν διὰ πιστώσεις συνδεομένας μετ' ἐξαγωγᾶς ἑλληνικῶν προϊόντων. Ἡ κάλυψις παρέχεται ἔναντι πολιτικῶν καὶ συναλλαγματικῶν κινδύνων ὡς καὶ τῶν κινδύνων ἐκ γεγονότων ἀνωτέρας βίας.

δ) Ἐγένετο ρύθμισις τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀναλήψεως τῶν πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ὑποχρεώσεων τῶν ἀγροτῶν ἐκ παλαιότερων δανείων. Ἡ ἐπελθούσα ρύθμισις περιέλαβεν 643.884 ὀφειλέτας καὶ ὑπολογίζεται ὅτι θὰ καλύψῃ τελικῶς ὀφειλὰς συνολικοῦ ὕψους 7.600 ἑκατ. δρχ. περίπου. Ἐντὸς τοῦ 1968 συνεπληρώθη ἡ ρύθμισις δανείων 4.900 ἑκατ. δραχμῶν ἐν συνόλῳ.

ε) Ἐπληρώθησαν σημαντικαὶ ἀλλαγαὶ καὶ ἀπλουστεύσεις εἰς τὸ σύστημα τοῦ πιστωτικοῦ ἐλέγχου. Συγκεκριμένως κατηργήθησαν αἱ λεπτομερειακαὶ ρυθμίσεις αἱ ὅποιαι ἐπεδάρουν τὸ κόστος χρηματοδοτήσεως καὶ ἀπεδόθη εἰς τὰς τραπεζὰς πλήρης σχεδὸν ἐλευθερία διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν παραγωγικῶν καὶ ἐπενδυτικῶν ἀναγκῶν τῶν βασικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας. Περιορίσθη, ἐπίσης ἡ ἐπικρατοῦσα μεγάλη ποικιλία ἐπιτοκίων κατὰ τρόπον διευκολύνοντα τὴν ἐφαρμογὴν περισσότερον ἀποτελεσματικῆς πολιτικῆς ἐπιτοκίου καὶ γενικώτερον τὴν χρησιμοποίησιν ποσοτικῶν ἐλέγχων εἰς ἀντικατάστασιν τῶν λεπτομερειακῶν ρυθμίσεων. Συγχρόνως ἐπετεύχθη συμπίεσις τοῦ τραπεζικοῦ κόστους διὰ τῆς μειώσεως τῶν ἐπιτοκίων χορηγήσεων, ἄνευ παραλλήλου μεταβολῆς τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων. Τέλος, διενεργήθη συστηματικὴ ἐρευνα περὶ τῶν ὁρῶν διεξαγωγῆς τραπεζικῶν ἐργασιῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀνυψώσεως τῆς στάθμης τῶν ὑπὸ τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων προσφερομένων ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς περαιτέρω μειώσεως τοῦ κόστους δανεισμοῦ.

στ) Διευρύνθησαν τὰ ἰσχύοντα φορολογικὰ κίνητρα δι' ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας καὶ διὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸν πλοίων ἑλληνικῆς ἰδιοκτησίας. Ἐδόθησαν ἐπίσης πρόσθετοι διευκολύνσεις καὶ κίνητρα διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἐν Ἑλλάδι γραφείων ἀλλοδαπῶν (κυρίως ἑλληνικῆς ἰδιοκτησίας) ναυ-

τιλικακών επιχειρήσεων, ως ἐγένετο κατὰ τὸ 1967 διὰ τὰς ἐμποροδυναμικὰς ἐπιχειρήσεις.

ζ) Ἀνεθεωρήθησαν αἱ διατάξεις περὶ Κώδικος Φορολογικῶν Στοιχείων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀπλουστεύσεως τῶν σχετικῶν διατυπώσεων καὶ ἀντιστοίχου ἐλαφρύνσεως τῶν ἐπιχειρήσεων. Συγχρόνως ἐξηραλίσθη ἀποτελεσματικωτέρα σύλληψις τῆς φορολογητέας ὕλης.

η) Ἐγένετο μακροχρόνιος προγραμματισμὸς τῶν Κρατικῶν Προμηθειῶν κατὰ τρόπον διευκολύνοντα τὸν ἀντίστοιχον προγραμματισμὸν τῆς παραγωγῆς τῆς βιομηχανίας.

θ) Ἐλήφθησαν περαιτέρω μέτρα διὰ τὴν προσέλευσιν ἐν Ἑλλάδι ἀποταμιεύσεων τῶν ἐλλήνων ναυτικῶν καὶ ἐργατῶν ἐξωτερικοῦ. Πρὸς τοῦτο διευρύνθησαν αἱ δυνατότητες τηρήσεως ὑπ' αὐτῶν καταθέσεων εἰς συνάλλαγμα καὶ ὑψήθησαν τὰ σχετικά ἐπιτόκια εἰς ἐπίπεδα πέραν τῶν ἰσχυόντων προκειμένου περὶ τῶν εἰς δραχμὰς καταθέσεων. Ἐπετράπη, ἐπίσης, εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς ὅπως διαπραγματεύονται ἐλευθέρως τὸ ἐπιτόκιον προκειμένου περὶ τῶν εἰς συνάλλαγμα προθεσμιακῶν καταθέσεων ναυτιλιακῶν ἐπιχειρήσεων.

ι) Τέλος, ἐντὺς τοῦ 1968 ἐπερατώθη ἡ ἐργασία τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν 35 Ὁμάδων Ἐργασίας αἱ ὁποῖαι συνεκροτήθησαν μέχρι τοῦδε πρὸς μελέτην συγκεκριμένων μέτρων περιλαμβανομένων εἰς τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως. Τὰ πορίσματα τῶν ὁμάδων αὐτῶν ὑπεβλήθησαν ἥδη εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν Προγράμματος, πρὸς περαιτέρω ἐπεξεργασίαν καὶ τελικὴν διαμόρφωσιν τῶν σχετικῶν ρυθμίσεων.

Τ ἔ τ α ρ τ ο ν : Ἐντὺς τοῦ 1968 ἤρχισαν νὰ ἐμφανίζονται τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῶν ληφθέντων εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Ἀναπτύξεως μέτρων οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ὅα πρέπει θεοαίως νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ 1968 ἦτο τὸ πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τοῦ Προγράμματος καὶ συνεπῶς ὅθεν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναμείνωνται ἐντυπωσιακὰ ἀποτελέσματα. Ἐξ ἄλλου, τὸ δυσμενὲς ἐπενδυτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη κατὰ τὴν περίοδον χαλαρώσεως τῆς οἰκονομίας, ἦτο φυσικὸν νὰ ἔχῃ ἀντιστοίχους ἐπιπτώσεις καὶ ἐπὶ τοῦ ρυθμοῦ πραγματοποιήσεως τῶν ἐπιδιωκόμενων διαρθρωτικῶν μεταβολῶν. Ἡ ταχύτης, ἐν τούτοις, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ οἰκονομία ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν χαλάρωσιν, ἀποτελεῖ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ λίαν σημαντικὸν ἐπιτεύγμα τῆς ἀσκηθείσης πολιτικῆς καὶ δημιουργεῖ τὰς προκποθέσεις διὰ τὴν εἰς τὸ μέλλον πλήρη ἀξιοποίησιν τῶν λαμβανομένων μέτρων προσαρμογῆς τοῦ θεσμολογικοῦ πλαισίου τῆς οἰκονομίας εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς διαδοχασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

## 2. Διαρθρωτικαὶ μεταβολαὶ εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν ἀποταμιευτῶν καὶ νομισματοπιστωτικαὶ ἐξελίξεις.

Αἱ ἐξελίξεις τῶν νομισματικῶν μεγεθῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑποδηλοῦν τὴν ἐπέλευσιν ὠρισμένων μεταβολῶν εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν ἀποταμιευ-

τῶν καὶ ἀντιστοίχως εἰς τὴν κατανομὴν τῶν ἀποταμιεύσεων τῶν μεταξὺ χρηματικῶν ἀξιών (ἀπαιτήσεων ἔναντι τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος καὶ τίτλων τῆς κεφαλαιαγορᾶς) ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐπενδύσεων εἰς ἀκίνητα καὶ ἕτερα ὀλίκα ἀγαθὰ ἀφ' ἑτέρου. Διαπιστοῦται, δηλαδή, ὅτι μεγαλύτερον ἢ εἰς τὸ παρελθόν τμήμα τῶν δημιουργουμένων κατ' ἔτος ἰδιωτικῶν ἀποταμιεύσεων διατίθεται δι' ἐπαύξεισιν τῶν εἰς τραπεζογραμματίαια, πάσης φύσεως καταθέσεις καὶ χρεόγραφα διαθεσίμων τοῦ κοινοῦ, εἰς ἄλλους τῶν αὐτοχρηματοδοτούμενων ἐπενδύσεων εἰς ἀκίνητα καὶ τοῦ ἀποθησαυρισμοῦ χρυσῶν λιρῶν. Συγκεκριμένως, ἡ ἐτηρία αὐξήσις τῶν εἰς χεῖρας τοῦ κοινοῦ ρευστῶν χρηματικῶν ἀξιών — τραπεζογραμματίων, πάσης φύσεως καταθέσεων καὶ χρεογράφων — ὡς ποσοστὸν τοῦ διαθεσίμου ἰδιωτικοῦ εἰσοδήματος ἀνῆλθεν ἀπὸ 4,6% τὸ 1965, εἰς 7,5% τὸ 1966, 7,4% τὸ 1967 καὶ 9% τὸ 1968. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα δὲν φαίνεται νὰ μετεβλήθῃ ἀξιολόγως ἡ συνολικὴ ἰδιωτικὴ ἀποταμίευσις ὡς ποσοστὸν τοῦ διαθεσίμου ἰδιωτικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ ἐπελθοῦσα κατὰ τὰ ἀνωτέρω μεταβολὴ εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν ἀποταμιευτῶν δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς ἀκόλουθους κυρίως λόγους :

α) Εἰς τὴν κάμψιν τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀκινήτων δι' ὀρισμέναν κατηγορίας ἐπενδυτῶν καὶ τὴν ἐντεῦθεν μείωσιν δι' αὐτοὺς τῆς ἐλκυστικότητος τῶν ἐπενδύσεων εἰς οἰκοδομὰς. Ἡ κάμψις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ταχέαν ἄνοδον τῶν τιμῶν τῶν οἰκοδομῶν, ἄνευ ἀντιστοίχου ἀνόδου τῶν μισθωμάτων. Ἐξ' ὅσον χρέον συνεχίζετο ἡ ταχεία ἀνοδικὴ κίνησις τῶν τιμῶν τῶν ἀκινήτων, ὁ παράγων τῶν κεφαλαιακῶν κερδῶν ὑποκατέστησε τὴν μειωθείσαν ἀπόδοσιν ἐκ τῶν μισθωμάτων καὶ διετήρει τὴν ζήτησιν εἰς ὕψηλά ἐπίπεδα. Ὅταν ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1965, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς προηγηθείσης ὑπερβολικῆς ἀνόδου τῶν τιμῶν, ἀνεκέπη ἡ ἀνατιμητικὴ τάσις εἰς τὴν ἀγορὰν ἀκινήτων, αἱ ἐπενδύσεις εἰς οἰκοδομὰς καὶ οἰκίαι ἐπαύσαν νὰ εἶναι ἰδιαίτερος ἐλκυστικαὶ τοποθετήσεις διὰ πολλοὺς ἐπενδυτάς. Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐνισχύθη περαιτέρω ἐκ τῆς ἐπιτευχθείσης κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν σταθεροποιήσεως τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν.

β) Εἰς τὴν σὺν τῷ χρόνῳ κάμψιν τῶν ἐπείγουσων στεγαστικῶν ἀναγκῶν ἐνὸς μεγαλυτέρου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παρελθόν, πηήματος τοῦ πληθυσμοῦ, ἰδίᾳ εἰς τὴν περιοχὴν Πρωτευούσης, καὶ δὴ ἀτόμων τὰ ὁποῖα εἶχον τὴν εὐχέρειαν αὐτοχρηματοδοτήσεως μεγάλου μέρους τῆς σχετικῆς δαπάνης. Ἡ ἀπόκτησις ἰδιοκτητοῦ στέγης ἀποτελεῖ διὰ τὸν Ἑλληνα βασικὴν ἐπιδίωξιν καὶ γίνεται πολλάκις δι' ἀναβολῆς ἐτέρων ἐπείγουσων ἀναγκῶν. Εἶναι φυσικόν, συνεπῶς, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἱκανοποιούντας τὴν βασικὴν ταύτην ἀνάγκην νὰ μεταβάλλουν τὸν τρόπον διαθέσεως τῶν ἀποταμιεύσεων τῶν καὶ νὰ ἐνισχύουν, μεταξὺ ἄλλων, τὴν ρευστότητά των.

γ) Εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1965 ἀλλαγὴν τοῦ συστήματος ἀγοραπωλησίας χρυσῶν λιρῶν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν τόνωσιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ

κοινοῦ πρὸς τὴν δραχμὴν. Πρὸ τοῦ 1966 σημαντικὸν τμήμα τῶν ἀποταμιεύσεων τοῦ κοινοῦ διεδίθετο δι' ἀγορὰν χρυσῶν λιρῶν, ἐπὶ ἀντιστοίχῃ ἀπωλείᾳ συναλλαγματοικῶν μέσων τῆς χώρας. Τὴν προτίμησιν τοῦ κοινοῦ διὰ χρυσὸν ἐνίσχυεν ἡ ἀναπτυσσομένη τότε ἀχαλίνωτος κερδοσκοπία ἀλλὰ καὶ αἱ κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ἐν ἐνεργείᾳ πληθωρικαὶ πιέσεις. Ἡδὴ ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἥτις διενεργεῖ κατ' ἀποκλειστικότητα τὰς ἀγορὰς καὶ πωλήσεις χρυσῶν λιρῶν, πραγματοποιεῖ σταθερῶς ἀγορὰς χρυσῶν λιρῶν κατὰ πολὺ ἀνωτέρας τῶν ἀντιστοίχων πωλήσεων. Εἶναι προφανές, συνεπῶς, ὅτι καὶ ἐκ τοῦ τομείου τούτου ἐδῆμιουργήθη ἀποδέσμευσις διαθεσίμων, μέρος τῶν ὁποίων εἶναι πιθανὸν νὰ παραμένῃ τελικῶς ἐπενδεδυμένον εἰς χρηματικὰς ἀξίας. Ἄλλως τε ἀπὸ πλευρᾶς ρευστότητος, τὸ στενότερον ὑποκατάστατον τῶν χρυσῶν λιρῶν εἶναι τὰ τραπεζογραμμάτια καὶ αἱ καταθέσεις.

δ) Εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ πλούτου τῆς οἰκονομίας, ἥτις συνήθως ἀκολουθεῖται ἀπὸ ἀνοδὸν τῆς προτιμήσεως ρευστότητος.

Ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως τῶν σημειωθείσων εἰς τὴν κατανομήν τῶν ἀποταμιεύσεων μεταβολῶν, ὡς καὶ τῶν αἰτίων τὰ ὅποια ὠδήγησαν εἰς αὐτάς, προκίπτον τὰ ἀκόλουθα βασικὰ συμπεράσματα :

Π ρ ὠ τ ο ν : Ἡ τραπεζικὴ χρηματοδότησις ἦτο ἐπιδεβλημένον νὰ ἐπεκταθῇ, μὲ κατεύθυνσιν καὶ ρυθμὸν ἱκανὸν νὰ καλύψῃ ταχέως τὰ κενὰ τὰ δημιουργούμενα ἐκ τῆς μεταβολῆς τοῦ τρόπου διαθέσεως τῶν ἀποταμιεύσεων. Συγκεκριμένως, καθίστατο ἀναγκαῖα ἡ ριζικὴ ἀναθεώρησις τῆς πολιτικῆς χρηματοδότησεως οἰκιστικῶν ἐπενδύσεων, ἥτις προηγουμένως ἦτο λίαν περιοριστικὴ. Τὴν τοιαύτην ἀναθεώρησιν ἐπέβαλεν ἀφ' ἐνὸς τὸ γεγονός ὅτι ἐκ τῶν μεταβολῶν εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν ἀποταμιευτῶν προεκλήθη κενὸν εἰς τὸν τομέα τῶν οἰκιστικῶν ἐπενδύσεων καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ὅτι τὰ περιθώρια διοχετεύσεως περισσοτέρων πιστωτικῶν μέσων πρὸς χρηματοδότησιν ἐπενδύσεων εἰς ἐτέρους τομεῖς ἦσαν δραχυχρονίως περιορισμένα. Ἐξ ἄλλου, ἐν ὄψει τῶν ὑπὸ τοῦ Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως προβλεπομένων ὑψηλῶν ρυθμῶν εἰς τὰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις κατὰ τὰ ἀμέσως προσεχῆ ἔτη, ἐκρίθη σκόπιμον ὥπως ἐφαρμοσθῇ σταθερὰ πολιτικὴ προσελκύσεως ἀποταμιεύσεων εἰς χρηματικὰς ἀξίας, μὴ ἐπηρεαζομένη ἐκ τῆς φάσεως τὴν ὅποιαν διήρχετο ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἀσκηθεῖσα παρ' ἡμῖν νομισματικὴ πολιτικὴ κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐπιτοκίων (τραπεζικῆς ἀγορᾶς καὶ κεφαλαιαγορᾶς) ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τῆς τὰς μακροχρονιωτέρας ἐπιδιώξεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἐνῶ ὡς μέσον ἀντικυκλικῆς πολιτικῆς ἐχρησιμοποίησε τὸν ποσοτικὸν καὶ ποιοτικὸν ἑλεγχον τῆς πιστοδοτήσεως, ἀσκούμενον κυρίως δι' ἐπηρεασμοῦ τῆς ποσότητος καὶ κατανομῆς τῶν ἐκ κεφαλαίων τῆς Τραπεζικῆς τῆς Ἑλλάδος χορηγούμενων πιστώσεων ὡς καὶ διὰ μεταβολῶν εἰς τοὺς κανόνας χρηματοδοτήσεως.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν : Ἡ οὐσιώδης αὔξησις τῶν διαθεσίμων πιστωτικῶν μέσων,

ἀντιστοίχως δὲ τῆς συμμετοχῆς τῆς τραπεζικῆς πιστοδοτήσεως εἰς τὴν χρηματοδότησιν τῶν ἐπενδύσεων, διευρύνει τὰς δυνατότητας τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς ὅπως ἐπηρεάσῃ τὴν διάρθρωσιν τῶν συνολικῶν ἐπενδύσεων. Ἡ ἀσκηθεῖσα κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1968 πιστωτικὴ πολιτικὴ εἶχεν ὡς προέχον ἔργον τὴν ταχεῖαν ἀλάυψιν τοῦ δημιουργηθέντος κατὰ τὸ 1966 ἀντιπληθωρικοῦ κενοῦ. Συγχρόνως, θεδαιώσ, ἐπεδίωξε τὸν ἐπηρεασμὸν τῆς διαρθρώσεως τῶν ἐπενδύσεων, ὑπὲρ τῶν περισσότερων παραγωγικῶν ἐξ αὐτῶν, πλὴν ὅμως αἱ δυνατότητες πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἦσαν, βραχυχρονίως, περιοριζόμεναι. Παρ' ὅλα ταῦτα, κατόπιν τῶν ληφθέντων μέτρων ἐπετεύχθη, ἐντὸς σχετικῶς βραχείας διαστήματος, ἡ ἀποτελεσματικὴ προώθησις τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὸν τουρισμὸν καὶ τὸν ἀγροτικὸν τομέα, ἐν μέρει δὲ καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Διηκολύνθη ἐπίσης ἡ ἐπιτάχυνσις τοῦ προγράμματος βασικῶν ἔργων ὑποδομῆς τοῦ Δημοσίου. Συγχρόνως ἐπετεύχθη βελτίωσις τῆς διαρθρώσεως τῶν οἰκιστικῶν ἐπενδύσεων διὰ τῆς κατ' ἀπόλυτον προτεραιότητα καλύψεως τῶν στεγαστικῶν ἀναγκῶν ἀτόμων μέσου καὶ κατωτέρου εἰσοδήματος — κυρίως ἀγροτῶν καὶ ἐργατοπαλλήλων. Ἡ βελτίωσις τῶν στεγαστικῶν συνθηκῶν τοῦ ἐργαζομένου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ δὲν καλύπτει μόνον κοινωνικὴν σκοπιμότητα, ἀλλὰ ἔχει καὶ σημασίαν ὡς μέτρον οἰκονομικῆς πολιτικῆς, δεδομένου ὅτι συμβάλλει ἐν μέρει εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἐν γένει παραγωγικότητος τῆς οἰκονομίας. Βεβαίως, αἱ καθαρῶς παραγωγικαὶ ἐπενδύσεις ἔχουν πάντοτε προτεραιότητα ἐναντι τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν ἐπενδύσεων. Συνεπῶς, καθ' ὃ μέτρον αὐξάνονται αἱ δυνατότητες ἐπιταχύνσεως τῶν ἐν λόγῳ ἐπενδύσεων, θὰ προκύπτῃ ἡ ἀνάγκη διαθέσεως δι' αὐτὰς μεγαλύτερων ποσῶν ἐκ τῶν εἰς τοὺς ἐλεγχόμενους ἀγωγοὺς συγκεντρουμένων συνολικῶν ἀποταμιεύσεων.

Τ ρ ι σ υ ν : Ἡ κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον αὐξησις τῆς ρευστότητος τῆς οἰκονομίας, μετρουμένης ὡς σχέσεως μεταξὺ τοῦ συνόλου τῶν εἰς χεῖρας τοῦ κοινοῦ ρευστῶν διαθέσιμων (τραπεζογραμματίων, καταθέσεων, ἡμολογιῶν καὶ χρυσῶν λίρων) ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ διαθέσιμου ἰδιωτικοῦ εἰσοδήματος ἀφ' ἑτέρου, συνδέεται εἰς σημαντικὴν ἑκτασιν μὲ μονιμωτέρου, κατὰ τὸ μέλλον ἢ ἤττον, χαρακτήρος μεταβολὰς εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν ἀποταμιευτῶν. Ἡ σχέσις αὕτη, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παρούσης 10ετίας ἐσημείωσεν σταθερὰν ἀνοδὸν, ἥτις ἐπιταχύνθη κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968. Συγκεκριμένως ἀπὸ 46,1 % τὸ 1961 ἤλξθη εἰς 51,4 % τὸ 1962, εἰς 53,6 % τὸ 1963, εἰς 56,3 % τὸ 1964 καὶ 1965, εἰς 57,6 % τὸ 1966, εἰς 61,1 % τὸ 1967 καὶ εἰς 66,9 % τὸ 1968.

Εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἀνωτέρω σχέσεως κατὰ τὰς ἀρχὰς μὲν τῆς 10ετίας φαίνεται ὅτι συνέβαλεν κυρίως ὁ ἐκχρηματισμὸς τῆς οἰκονομίας, τὸ αὐξανόμενον εἰσόδημα καὶ διεύρυνσις τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ πληθυσμοῦ, κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ περίοδον, πλὴν τῶν ἐν λόγῳ παραγόντων, ἐπενήργησε καὶ ἡ προηγουμένως ἀναλυθεῖσα μεταβολὴ εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν ἀποταμιευ-

των. Συνεπώς, χωρίς να αποκλείεται το ένδεχόμενον ότι ή ανωτέρω σχέσις επηρεάσθη εις ώρισμένας περιόδους και εκ προκαιρών παραγόντων, δύναται να υποστηριχθῇ ότι ή άνοδική τάσις αὐτῆς όφείλεται κατά βάσιν εις διαρθρωτικούς μεταβολάς εις τὰς προτιμήσεις, αἱ όποιαί έξααααλίζουσιν, εις σημαντικόν τουλάχιστον βαθμόν, σταθερότητα εις τὰ πραγματοποιούμενα ανώτερα επί-πεδα ρευστότητας.

Η αύξησης, εν τούτοις, τῆς σχέσεως των ρευστών διαθεσίμων πρὸς τὸ εισόδημα αποτελεί μεταβολήν ή όποία δέν στερείται νομισματικῆς σημασίας, και όταν άκόμη καλύπτεται διά μεταβολών μονιμωτέρου χαρακτήρος εις τὰς προτιμήσεις των άποταμιευτών. Έκ τῆς αύξήσεως τῆς ρευστότητας τῆς οίκονομίας υπό τὴν ανωτέρω έννοιαν, ή ενεργὸς ζήτησις πέραν τοῦ φυσιολογικοῦ επηρεασμοῦ τῆς εκ των ηῤῥξημένων ρευστών εις χείρας τοῦ κοινού, καθίσταται περισσότερον ευαίσθητος εις τὰς πάσης φύσεως μεταβολάς, με συνέπειαν τὸ έργον τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς να καθίσταται περισσότερον λεπτόν και πολύπλοκον. Υπό τὰς συνθήκας αὐτάς ὁ παράγων τῆς ψυχολογίας άποκτᾷ επηρ-ξημένην σημασίαν, γεγονός τὸ όποιον σχηματίζει τὰ όρια εντός των όποίων δύνανται να κινούνται άκινδύνως αἱ τιμαὶ και τὰ κρίσιμα συναλλαγματικά μεγέθη. Περαιτέρω όμως και αὐτὴ αὐτὴ ή σύνθεσις των ρευστών διαθεσίμων έχει σημασίαν διά τὴν μέλλοντικήν συμπεριφοράν τοῦ κοινού. Διὰ να προκύψῃ σταθερὰ ισορροπία θά πρέπει να υπάρχει άρμονική ανάπτυξις των επί μέρους κατηγοριών ρευστών διαθεσίμων τοῦ πληθυσμοῦ. Παρ' ήμιν, ή ανάπτυξις τῆς κεφαλαιαγοράς δύναται να προσφέρῃ εν προκειμένῳ καλύτερους όρους ισορροπίας. Άπό τὴν άλλην πλευράν, ή μεταβολή των προτιμήσεων τοῦ κοινού υπέρ των ρευστών περιουσιακῶν στοιχείων δημιουργεῖ ευνοϊκάς συνθήκας, από άπόψεως ζήτησεως, δι' ανάπτυξιν τῆς αγοράς χρεογράφων και συνεπώς διά τὴν επί σταθερωτέρων δάσεων στήριξιν τῆς ηῤῥξημένης ρευστότητας τῆς οίκονομίας.

### 3. Διάρθρωσις των επενδύσεων και οίκονομική ανάπτυξις.

Ὡς τυγχάνει γενικώτερον γνωστόν, εις τὴν διαδικασίαν τῆς οίκονομικῆς ανάπτυξεως τὸ κρίσιμον μέγεθος δέν εἶναι κυρίως τὸ συνολικὸν ὕψος των επενδύσεων αλλά τὸ ὕψος εκείνων των επενδύσεων αἱ όποιαί συμβάλλουσιν άμέσως εις τὴν αύξησιν τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς οίκονομίας. Παρ' ήμιν, εκ των ιδιωτικῶν επενδύσεων αἱ βιομηχανικαὶ κατέχουσιν πρωτεύουσαν θέσιν εις τὸν ὅλον μηχανισμόν ανάπτυξεως. Βασική, επίσης, εἶναι ή συμβολή των επενδύσεων εις τὸν άγροτικὸν τομέα και τὸν τουρισμόν.

Η άλήθεια αὕτη, εἰκονίζεται εις τὸ νέον Πενταετὲς Πρόγραμμα Οίκονομικῆς Ἀναπτύξεως 1968 - 72 τὸ όποιον συναρτᾷ τὴν επίτευξιν των στόχων του με τὴν αναδιάρθρωσιν των εκτελουμένων επενδύσεων παρίου κεφαλαίου υπέρ των κατ' έξοχήν παραγωγικῶν επενδύσεων. Ὡς όμως έχει κατ' επανάληψιν

ἀρμοδίως τονισθῇ τὸ νέον Πρόγραμμα εἶναι ἐνδεικτικόν. Τὸ Κράτος, δηλαδή, δὲν πρόκειται νὰ ἀναλάβῃ ἐπενδυτικὴν δραστηριότητα ἐπιχειρηματικῆς φύσεως, περιοριζόμενον εἰς τὰ βασικά ἔργα ὑποδομῆς. Ἡ συμβολὴ τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἐπιδιωκόμενὴν ἀναδιάρθρωσιν τῶν ἐπιχειρηματικῶν ἐπενδύσεων συνίσταται εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ καταλλήλου θεσμολογικοῦ πλαισίου, περιλαμβανομένης καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διοικητικοῦ καὶ χρηματοδοτικοῦ μηχανισμοῦ, ὡς καὶ εἰς τὴν παροχὴν κινήτρων διὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας ὅπως στραφῇ πρὸς τὰς ἐνδεικνυμένας κατευθύνσεις. Ἐπὶ πλέον τὸ Κράτος, ἴδον τὸ παράδειγμα, ἔχει ἐντείνει: τελευταίως τὰς προσπάθειάς του εἰς τὸν τομέα τῶν ἐπενδύσεων ὑποδομῆς, μὲ ἀποτελεσματικὴν σπριμαντικὴν ἁνοδὸν τοῦ συνολικοῦ ὕψους αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς ποιοτικῆς των διαρθρώσεως διὰ τῆς ταχείας προωθήσεως ἔργων ἐπιλεγμένων ἕκαστε: αὐστηρῶς οἰκονομικῶν κριτηρίων. Ἡ ἐκτέλεσις ἔργων, ὡς ἡ τελευταίως ἀποφασισθεῖσα κατασκευὴ τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ Ἡγουμενίστας - Τουρκικῶν συνόρων — μήκους 800 χιλιομέτρων περίπου — ἥτις θὰ ἐνώσῃ ἀπ' εὐθείας διὰ τὰ διαμερίσματα τῆς Βορείου Ἑλλάδος μεταξὺ των καὶ μὲ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, μέσῳ Ἰταλίας, μεταβάλλει ἐπὶ τὰ βελτίῳ τὴν φυσιογνωμίαν μεγάλων περιοχῶν τῆς χώρας καὶ εὐνοεῖ τὴν εἰς αὐτὰς ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος. Ἐξ τὸν ἐπιχειρηματικὸν κόσμον, συνεπῶς ἀπόκειται ἐν τελικῇ ἀναλύσει ὅπως πραγματοποιήσῃ τὰς ἀναμενόμενας διαρθρωτικὰς μεταβολὰς καὶ ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἰς τὴν χώραν μας ὑπῆρξεν ἀξία τοῦ ρόλου ὃ ὅποιος τῆς ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ νέου Προγράμματος καὶ τῶν πολλαπλῶν διευκολύνσεων αἱ ὁποῖαι παρέχονται αὐτῇ διὰ τῶν λαμβανομένων μέτρων.

Ἐν σχέσει μὲ τὰς διομηχανικὰς ἐπενδύσεις παρατηρεῖται ὅτι, ὡς προκύπτει ἐκ προσωρινῶν ἐκτιμήσεων, κατὰ τὸ 1968 ἐστημειώθη αὐξησις αὐτῶν, εἰς σταθεράς τιμὰς, μὲ ρυθμὸν ὑπερβαίνοντα τὸ 10 %, ἔναντι μειώσεώς των κατὰ 12 % περίπου τὸ 1967 καὶ στασιμότητος αὐτῶν τὸ 1966. Ἐξ ἄλλου, διαπιστοῦται ὅτι ἐντὸς τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν, λόγῳ ἐλλείψεως καταλλήλου πολιτικῆς κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν τοῦ 1967 περίοδον, δὲν ἰδρύθησαν νέα μεγάλα διομηχανικὰ συγκροτήματα, τὰ ὅποια συνήθως διδῶν τὸν τόνον τῆς ταχείας ἁνοδοῦ εἰς τὸν διομηχανικὸν ἐξοπλισμὸν τῆς χώρας καὶ τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τῆς διομηχανικῆς παραγωγῆς.

Διὰ τὴν ὀρθὴν ἀξιολόγησιν τῶν ἀνωτέρω ἐξελιξεων θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ 1968 ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τοῦ νέου Προγράμματος καὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ δάρος προηγηθείσης ὑφέσεως τῆς οἰκονομίας. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς ἡ πραγματοποιήσις σημαντικῶς ἀνωτέρου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος, ἐπιπέδου διομηχανικῶν ἐπενδύσεων καὶ δὴ ἀνευ ἐκτελέσεως νέων μεγάλων ἔργων, ἀποτελεῖ εὐοίωνον ἐξέλιξιν διότι σημαίνει ὅτι οἱ καθιερωμένοι παρ' ἡμῖν κλάδοι τῆς διομηχανίας ἀνέπτυξαν σημαντικὴν

ἐπενδυτικήν δραστηριότητα, διὰ τῆς ὁποίας ἐκαλύφθη τὸ κενὸν τῶν μεγάλων μονάδων. Προκύπτει, δηλαδή, ὅτι τὸ δημιουργηθὲν εὐνοϊκὸν ἐπιχειρηματικὸν κλίμα ἐνεθάρρυνε μεγάλον ἀριθμὸν ἐπιχειρήσεων νὰ προβοῦν εἰς ἐπέκτασιν τῶν ἐγκαταστάσεων των. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν οἱ στόχοι τοῦ Προγράμματος. Ἐχει ἀποδειχθῇ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς καὶ ξένης ἐμπειρίας ὅτι ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις ἀπαιτεῖ ἄλλα, διὰ τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητος ἡ δημιουργία νέων μεγάλων ἐκσυγχρονισμένων βιομηχανικῶν μονάδων, διεθνούς ἀκτινοβολίας. Ἡ λειτουργία τῶν μεγάλων αὐτῶν μονάδων, πλὴν ἄλλων, εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν μικροτέρων συμπληρωματικῶν βιομηχανιῶν καὶ βιοτεχνιῶν, με σωρευτικὰς ἐκ τούτου ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς ὅλης βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ἡ ἐξασφάλις, θεθαίως, συνεχείας εἰς τὴν διαδικασίαν ἐκτελέσεως μεγάλων βιομηχανικῶν ἔργων δὲν εἶναι εὐχερής. Πλὴν τῆς ὑπάρξεως τῶν καταλλήλων παραγωγικῶν συντελεστῶν, ἔχει ὡς προϋπόθεσιν τὴν ἐπικράτησιν συνθηκῶν ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν οἰκονομίαν εἰς ἣν πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ ἔργον. Συγχρόνως ἀπαιτεῖ, ἐνδεχομένως, τὴν παροχὴν εὐλόγων διευκολύνσεων ἐκ μέρους τοῦ Κράτους πρὸς ἀντιστάθμισιν ἐτέρων ἀρνητικῶν παραγόντων. Λόγῳ ἀκριβῶς τῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας συνεπάγεται ἡ θέσις εἰς κίνησιν τῆς διαδικασίας διὰ μεγάλα βιομηχανικά ἔργα ἐδημιουργήθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐν προκειμένῳ κενά, με συνέπειαν νὰ μὴ ὑπάρχουν προγραμματισμένα ἀντίστοιχα ἔργα κατὰ τὸν χρόνον τῆς περατώσεως τῶν μεγάλων ἔργων τὰ ὅποια ἀπεφασίσθησαν πρὸ τοῦ 1933 καὶ ἐξετελέσθησαν κατὰ τὴν περίοδον 1964 - 65 (ἐργοστάσιον ἀλουμίνιου, βυλιωστήριον, ἐργοστάσιον λιπασμάτων, χαλυβουργεῖον κ.λ.). Ἡ ἀπὸ τοῦ 1967 ἐπανάληψις συστηματικῆς προσπάθειας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, ὁμοῦ μετὰ τῶν δευτερευουσῶν συνθηκῶν λειτουργίας τῆς οἰκονομίας ἐν γένει, ἤρχισαν ἤδη νὰ ἀποδίδουν καρποὺς, καίτοι οὗτοι δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰσέτι εἰς τὰ μεγέθη τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἀπαιτεῖται συνήθως σημαντικὸς χρόνος διὰ τὴν λήψιν ὀριστικῆς ἀποφάσεως, προγραμματισμὸν καὶ ἐναρξιν ἐκτελέσεως ἀντιστοίχων ἔργων. Ἡδὴ διὰ τὸ 1969 ἔχει προγραμματισθῇ ἡ ἐναρξίς ἐκτελέσεως σημαντικῶν βιομηχανικῶν ἔργων, ὡς εἶναι αἱ Χημικαὶ Βιομηχανίαι Μεσολογίου, ἡ ἐπέκτασις τῶν Ἑλληνικῶν Ναυπηγείων, ἡ ἐπέκτασις τοῦ Ἐργοστασίου Ἀλουμίνιου, κ.λ. Πέραν, ὅμως, τῶν προγραμματισμένων ἤδη δι' ἐναρξιν ἐντὸς τοῦ 1969 μεγάλων ἔργων εὐρίσκονται ἐν ἐξελίξει διαπραγματεύσεις ἐπὶ θετικῆς βάσεως καὶ δι' ἕτερα μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα, ὡς π.χ. τὸ τρίτον βυλιωστήριον ἐν συνδυασμῷ με ἄλλας μεγάλας βιομηχανικάς καὶ τουριστικὰς ἐγκαταστάσεις.

Διὰ τὴν ἐπὶ ὑγιῶν, ὅμως, βάσεων στηρίζιν τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἐνδιαφέρει ὅχι μόνον τὸ συνολικὸν μέγεθος τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων, ἢ τὸ ὕψος τῶν ἐπενδύσεων εἰς μεγάλας βιομηχανικάς ἐγκαταστά-

σεις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἔργων ἐπαρκῶς θεμελιωμένων ἀπὸ ἀπόψεως ἀρίστου μεγέθους τῆς ἱδρυομένης μονάδος, ὑπάρξεως προϋποθέσεων διαθέσεως τῆς παραγωγῆς μὲ πλήρη ἀπασχόλησιν τῶν ἐγκαταστάσεων κ.ά. Ἡ σύνδεσις τῆς χώρας μας μὲ τὴν Ε.Ο.Κ., ἥτις ὁδηγεῖ εἰς τὸν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν πλήρη δασμολογικὸν ἀφοπλισμὸν αὐτῆς, προβάλλει ὀξύτερον τὸ πρόβλημα τῆς διεθνoῦς ἀνταγωνιστικότητος τῶν ἱδρυομένων ἐπιχειρήσεων. Δι' ὠριμένα εἶδη, θεδαίως, ἡ δασμολογικὴ προστασία δύναται νὰ παραταθῇ καὶ μέχρι τοῦ 1984. Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ἡ μείωσις τῶν δασμῶν συντόμως θὰ ἀκολουθήσῃ ἐπιταχυνόμενον ρυθμὸν.

Ἄλλος παράγων ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλει τὴν καταβολὴν ἰδιαιτέρας προσοχῆς κατὰ τὸν προγραμματισμὸν τῶν νέων ἐπενδύσεων εἶναι ἡ σημερινή, λόγῳ τῆς τεχνολογικῆς προόδου, ταχεῖα ἀνοδος τοῦ ἀρίστου μεγέθους τῶν βιομηχανικῶν μονάδων. Τοῦτο ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν δημιουργίαν ἐπιχειρηματικῶν συνεργασιῶν ἐπὶ διεθνoῦς ἐπιπέδου καὶ τὴν ἱδρυσιν τεραστίων ἐπιχειρηματικῶν συγκροτημάτων τὰ ὅποια ἐλέγχουν μέγα τμῆμα τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ καὶ τῶν παγκοσμίων ἀγορῶν δι' ὠριμένα βασικά προϊόντα. Προκειμένης ἱδρύσεως ἐν τῇ χώρᾳ μας βιομηχανιῶν πρὸς παραγωγὴν ἀντιστοίχων προϊόντων, ἡ συνεργασία μὲ σχετικὰ διεθνή συγκροτήματα ἀποτελεῖ θετικὴν ἐνδείξιν περὶ τῆς συνδρομῆς τῶν ἀπαιτούμενων προϋποθέσεων. Εἰς ὅσας, συνεπῶς, ἐκ τῶν ὡς ἄνω περιπτώσεων δὲν ἐπιτυγχάνεται ἡ συνεργασία ἐμπείρων περὶ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν διάθεσιν οἴκων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀπαιτεῖται περισσότερον ἐπιμελὲς μελέτη διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν νεοῖδρυομένων ἐπιχειρήσεων ἐπὶ διεθνoῦς ἀνταγωνιστικῶν βάσεων.

### III. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Κατὰ τὸ 1967 ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ εἰσοδήματος ἦτο, εἰς τὰς κυριωτέρας εὐρωπαϊκὰς χώρας καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, αἰσθητῶς ἀνώτερος τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ 1967, ὅτε εἶχε παρατηρηθῇ σοβαρὰ κάμψις αὐτοῦ. Καὶ μετὰ θμῶς τῆς σημειωθείσαν ἀνάκαμψιν, ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ ἐσημείωσεν αὐξησιν μὲ ρυθμὸν χαμηλότερον τοῦ ἀντιστοίχου τῆς προηγηθείσης τοῦ 1967 περιόδου, ἐνῷ ἡ ἀνοδος τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος ἠκολούθησε ρυθμὸν ἐλαφρῶς ἀνώτερον τοῦ ἀντιστοίχου τῆς πρὸς τοῦ 1967 πενταετίας. Σημαντικὴ ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ ἀνάδοις ἐσημειώθη κυρίως εἰς τὴν Γερμανίαν, τὰς Η.Π.Α., τὸν Καναδᾶν καὶ τὸ Ἑνωμένον Βασίλειον. Ἀντιθέτως, ἐπιβράδυνσις ἐσημειώθη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τὸ πρῶτον ἔτος, αἱ προοπτικαὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ διεθνoῦς ἐπιπέδου ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἶναι συντηρητικαί, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἀσχυρμένης περιοριστικῆς πολιτικῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν ἀναφυέντων προβλημάτων, ἐξωτερικῆς κυρίως ἰσορροπίας, εἰς πολλὰς βιομηχανικὰς χώρας.

### 1. 'Εξελίξεις εις τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα.

Κατ' ἐκτιμήσεις τοῦ Ὁργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως (Ο.Ο.Σ.Α.), τὸ πραγματικὸν ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν τῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ παρουσιάζει αὐξήσιν τὸ 1968, ἔναντι τοῦ 1967, ἀνωτέραν τοῦ 5% (κατὰ μέσον ὄρον), ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 3,4 % τὸ 1967. Ἡ πραγματοποιηθεῖσα αὐξήσις εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας - μέλη τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. ἐκτιμᾶται εἰς 4,5 %, με ὑπεροχὴν τῆς ὁμάδος τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος (5 %). Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τὸ ποσοστὸν ἀνάδοις ἐκτιμᾶται εἰς 5 %.

Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή εἰς τὰς χώρας τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. ὑπολογίζεται δι' ἠρξήθη κατὰ 6 % περίπου, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 2 % τὸ 1967. Ἡ ἀνάκαμψις αὕτη τῆς παραγωγῆς ἐπηρέασε τὰς ἰδιωτικὰς ἐπενδύσεις, πλὴν ὅμως τοῦτο συνέβη, με σχετικὴν καθυστέρησιν (ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡξαμήνου), λόγῳ τῆς ὑφισταμένης εἰς διαφόρους οἰκονομίας ἀργούσης παραγωγικῆς δυναμικότητος.

Ἡ ἐπὶ διεθνoῦς κλίμακος ἀνάκαμψις τοῦ ρυθμοῦ ἀνάδοις τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ εἰσοδήματος συνδέεται με τὸν ὑψηλὸν καὶ ἐν πολλοῖς ἀπρόβλεπτον ρυθμὸν ἀνάδοις τῆς ζητήσεως, ἰδίᾳ εἰς τὴν Γερμανίαν (+ 6,5 % ἔναντι: — 2,4 % τοῦ 1967), εἰς τὰς Η.Π.Α. (+ 5,5 % ἔναντι + 2,7 % τοῦ 1967) καὶ εἰς τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον (+ 3,25 % ἔναντι + 3 % τοῦ 1967).

Ἡ ἀνάδοις τῆς ζητήσεως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον ἐξεδηλώθη κυρίως εἰς τὴν ζήτησιν δι' εἰσαγωγὰς, αἵτινες ἠρξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1968 κατὰ 23 % εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ κατὰ 11 % εἰς τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον. Αἱ ἠρξήμεναι εἰσαγωγαὶ τῶν Η.Π.Α. καὶ τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου ἐπηρέασαν τὴν ζήτησιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα εἰς ἄλλας χώρας εἴτε ἀμέσως εἴτε μέσῳ τῆς ἐκδηλωθείσης ἐν συνεχείᾳ καὶ εἰς ἄλλας χώρας ἀνάδοις τῆς ζητήσεως καὶ τῶν εἰσαγωγῶν. Εἰς τὴν Ἰταλίαν π.χ. ἡ δραστηριοποίησις τοῦ ἐξαγωγικοῦ τομέως ἀπετέλεσε τὸ ἔκτακτον δι' ἀναζωπύρωσιν τῆς χαλαρᾶς κατὰ τὸ πρῶτον ἡξαμῆνον ἐσωτερικῆς ζητήσεως. Ἐπίσης, εἰς τὰς μικροτέρας βιομηχανικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης ἡ εὐνοϊκὴ ἐξέλιξις τοῦ ἐξαγωγικοῦ τομέως ἀπετέλεσε βασικὸν παράγοντα τοῦ ἐπικρατήσαντος εἰς αὐτάς ὑψηλοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος κατὰ τὸ 1968. Κατόπιν τούτου τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἠρξήθη τὸ 1968 κατὰ 11 %, ἥτοι με ρυθμὸν διπλάσιον περίπου τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Ἡ ταχέια ἀνάδοις τῆς ζητήσεως καὶ ἕτεραι οἰκονομικοπολιτικαὶ ἐξελίξεις εἰς τινὰς βιομηχανικὰς χώρας ὠδήγησαν, ἐντὸς τοῦ 1968, εἰς αὐξήσεις τιμῶν, αἱ ὁποῖαι καίτοι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀνατρεπτικαὶ τῆς ἰσορροπίας, ὑπῆρξαν εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις σημαντικά. Λαμβανομένων, ἐν τούτοις, ὑπ' ὄψιν τῶν ἐπὶ τῶν τιμῶν ἐπιδράσεων ἐκ τῆς εἰς τὸ τέλος τοῦ 1967 ὑποτιμῆσεως ὠρισμένων νομισμάτων (Ἠνωμ. Βασιλείου, Ἰσπανίας κλπ.) ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιβολῆς ὠρισμένων ρυθμίσεων εἰς τὴν ἑμμεσον φορολογίαν, προκύπτει

ὅτι ἡ ἀσκηθεῖσα πολιτικὴ συγκρατήσεως τῶν τιμῶν ὑπῆρξε περισσότερον ἀπο-  
τελεσματικὴ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων ἐξωτερικῆς  
ισορροπίας, τὰ ὅποια ἐνετάθησαν κατὰ τὸ ἐπισκοπούμενον ἔτος καὶ ὠδήγησαν  
εἰς τὴν ἐκδηλώσιν ἀλλεπαλλήλων νομισματικῶν κρίσεων, ὡς π.χ. τῆς κρίσεως  
τοῦ χρυσοῦ τὸν Μάρτιον 1968, τῶν δύο κρίσεων τοῦ γαλλικοῦ νομίσματος κ.ἄ.

Ἡ ἀνοδος τοῦ κόστους παραγωγῆς, συνεπεῖα παρασχεθειῶν αὐξήσεων εἰς  
τὰς ἀμοιβάς, δὲν ἔλαβεν ἐντὸς τοῦ 1968 ἑκτασιν ἱκανὴν νὰ δημιουργήσῃ σοβα-  
ρὰς πληθωρικὰς πιέσεις. Αἱ αὐξήσεις ἡμερομισθίων καὶ μισθῶν ἐντὸς τοῦ ἔτους  
ἐτηργήθησαν εἰς λελογισμένα ὅρια (μὲ ἐξαίρεσιν τὴν σημαντικὴν ὕψωσιν των  
ἐν Γαλλίᾳ μετὰ τὰς ἀπεργίας τοῦ Μαΐου - Ἰουνίου), λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν  
καὶ τῶν ἐν τῇ μεταξὺ μεταβολῶν εἰς τὴν παραγωγικότητα. Τὰ ἤδη ὁμοίως  
ἐκκρεμύοντα αἰτήματα διὰ τὴν παροχὴν νέων αὐξήσεων ἐγκλείουν σοβαρὸν  
κίνδυνον δημιουργίας πληθωρικῶν πιέσεων ἀπὸ πλευρὰς κόστους, δεδομένου  
τοῦ ἀπεργιακοῦ κύματος τὸ ὅποion ἔχει ἐπανειλημμένως ἐκδηλωθῇ τελευταίως  
ἐντὸς τῆς Εὐρώπης. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ὅπου  
εὐρίσκονται ἐν ἐξελίξει πιέσεις, περισσότερον ἢ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἀπὸ τῆς  
πλευρὰς τῆς ζήτησεως.

Αἱ ἀνωτέρω ἐξελίξεις, αἱ ὅποια: ἐχαρακτήρισαν τὰς γενικὰς τάσεις ἐντὸς  
τοῦ 1968, παρουσιάζουν οὐσιώδεις διαφορὰς μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους οἰκονο-  
μιῶν. Εἰδικώτερον :

Εἰς τὴν Δ υ τ ι κ ῆ ν Γ ε ρ μ α ν ί α ν ἐπραγματοποιήθη τὸ 1968 ὁ  
ὕψηλότερος εἰς τὴν Εὐρώπην ρυθμὸς ἀνόδου τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ προϊόντος  
(6,9 % ἔναντι - 0,1 % τοῦ 1967). Εἰδικώτερον, ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή  
ὑψήθη κατὰ 12 % περίπου ἔναντι πτώσεώς τῆς κατὰ 1,8 % τὸ 1967. Τὸ ποσο-  
στὸν τῆς ἀναργίας ἐμειώθη οὐσιωδῶς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν μέχρι τέλους τοῦ ἔτους,  
αὐξηθέντος ἐπίσης ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχοληθέντων ξένων ἐργα-  
τῶν. Εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου ρυθμοῦ οἰκονομικῆς ἀνάδου  
συνέβαλεν ἡ ταχέια αὐξήσις τῆς ζήτησεως τόσο ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὥσον καὶ  
ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ, κυρίως κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ ἔτους.

Χαρακτηριστικὸν τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη οἰκονομικῶν ἐξελίξεων εἰς  
τὴν Ἰ τ α λ ί α ν εἶναι τὸ ὅτι τὸ ἐγχώριον προϊόν ὑπερβαίνει οὐσιωδῶς τὰς  
ἀνάγκας τῆς ἐσωτερικῆς ζήτησεως, χωρὶς ταυτοχρόνως νὰ ἀντιστοιχῇ εἰς πλήρη,  
ἀξιοποίησιν τῶν πόρων τῆς οἰκονομίας. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἡ ὑψημένῃ  
ζήτησις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀπετέλεσε τὸ κύριον ἔναυσμα διὰ τὴν σημειωθείσαν  
ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου 1968 ἀνοδὸν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.  
Τελικῶς, τόσο ἐκ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν ὥσον καὶ ἡ βιομηχανικὴ παρα-  
γωγή ἐσημείωσαν αὐξήσιν κατὰ 5,5 %, ἔναντι αὐξήσεως τὸ 1967 τοῦ μὲν  
ἐθνικοῦ προϊόντος κατὰ 5,9 %, τῆς δὲ βιομηχανικῆς παραγωγῆς κατὰ 8,2 %.  
Τὸ λίαν σημαντικὸν περίσσευμα ἐκ τρεχουσῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν ἀποτε-

λει την είς τόν έξωτερικόν τομέα εκδήλωσιν του προβλήματος ισορροπίας τό όποϊον ύφίσταται διά την Ιταλικήν οίκονομίαν.

Η οίκονομία της Γ α λ λ ί α ς παρουσίασεν έντός του 1968 διαφόρους φάσεις εξέλιξεων, μέ σημαντικάς μεταξύ των άντιθέσεις. Τό πρώτον τετράμη-  
νον του έτους υπήρξε περίοδος οίκονομικής άνόδου, μέ κύριον προωθητικόν παράγοντα την έξωτερικήν ζήτησιν. Κατά τό δίμηνον Μαΐου - Ιουνίου, ότε τά δύο τρίτα του συνόλου των έργατων και ύπαλλήλων απέσχον των έργασιών των επί τρείς τουλάχιστον έβδομάδας, ή οίκονομική δραστηριότης ένεκρώθη είς πλείστους τομείς μέ συνέπειαν την σημαντικήν συστολήν της ιδιωτικής δαπά-  
νης και του συνολικού προϊόντος. Από του Ιουλίου ήρχισεν εκ νέου περίοδος οίκονομικής άνόδου μέ προωθητικόν παράγοντα την καταναλωτικήν και επεν-  
δυτικήν δαπάνην του ιδιωτικού τομέως. Παρά ταύτα δέν φαίνεται νά έπραγμα-  
τοποιήθη πληρεστέρα, έν συγκρίσει προς τό 1967, χρησιμοποίησις του παρα-  
γωγικού δυναμικού της οίκονομίας ούτε νά έμειώθη τό ποσοστόν άνεργίας. μολονότι ένεφανίσθησαν ώρισμένοι στενότητες είς ειδικευμένας έργασίας. Από  
της νομισματικής κρίσεως των μέσων Νοεμβρίου, ή γαλλική οίκονομία είσήλθεν  
είς νέαν φάσιν κατά την όποίαν ούσιώδη προσδιοριστικόν παράγοντα διά την  
πορείαν της οίκονομικής δραστηριότητος αποτελούν αί ειδικαί συνθήκαι αί  
όποιαί έδημιουργήθησαν εκ της νομισματικής κρίσεως, μεταξύ των όποιων και  
ή έφαρμοζομένη έκτοτε περιοριστική πολιτική. Τούτο έντείνει τά προβλήματα  
τά όποια ήδη άντεμετώπιζεν ή γαλλική οίκονομία και πρό των έπισυμβάντων  
έντός του έτους έκτάκτων γεγονότων, κυρίως δε τό πρόβλημα της βραδυτέρας  
αύξήσεως του συνολικού προϊόντος έν σχέσει προς την πραγματοποιουμένην  
διεύρυνσιν της παραγωγικής ικανότητος της οίκονομίας.

Είς τό Η ν ω μ έ ν ο ν Β α ς ί λ ε ι ο ν έσημειώθη άνοδος της οίκονο-  
μικής δραστηριότητος πέραν της έπιθυμητής και άναμενομένης βάσει της δια-  
μορφωθείσης μετά την ύποτίμησιν του Νοεμβρίου 1967 γενικής πολιτικής. Η  
ιδιωτική κατανάλωσις συνέχισεν αύξανομένη κατά τους πρώτους μήνας του  
1968. Η μετά ταύτα πτώσις των καταναλωτικών δαπανών, υπό την επίδρασιν  
των άσκηθέντων μέτρων περιορισμού αύτων, υπήρξε πρόσκαιρος, σημειωθείσης  
εκ νέου αύξητικής εξέλιξεως ή όποια ένισχύθη και εκ της κατά την περίοδον  
εκείνην ευνοϊκωτέρας πορείας του ίσοζυγίου πληρωμών. Χαρακτηριστικόν της  
μη άνταποκρίσεως του καταναλωτικού τομέως είς την άσκηθείσαν πολιτικήν  
υπήρξεν ή διαπιστωθείσα μείωσις της ιδιωτικής αποταμιεύσεως έν σχέσει προς  
τό ύφος των πραγματοποιηθέντων εισοδημάτων. Ο έξαγωγικός τομέυς υπήρξεν  
εκείνος διά τόν όποϊον θα ήδύνατο νά λεχθί ότι έπετεύχθησαν αί έπιδιώξεις  
της άσκηθείσης πολιτικής. Η αύξησις όμως την όποίαν έσημείωσαν αί εισα-  
γωγαί έματάίωσε τελικώς την βελτίωσιν του έμπορικού ίσοζυγίου. Αξιοσημεί-  
ωτος έπίσης είναι ή περιωρισμένη σχετικώς άνοδος των τιμών, παρά την άνα-  
πόφευκτον ύψωσιν την όποίαν συνεπήγετο ή κατά τό τέλος του 1967 ύποτίμη-

τις τοῦ νομίσματος. Τοῦτο φαίνεται νὰ ἐξηγητῇ ἐν μέρει ἐκ τῆς καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, διαρκοῦντος τοῦ ἔτους, ἵσχυθῇ συντηρητικὴ πολιτικὴ τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων.

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης, ἀκολουθοῦσα ἀνοδικὴν ἐξέλιξιν ἤδη ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ 1967, συνέχισεν αὐξανομένη μετ' ὑψηλῶν ρυθμῶν ἐντὸς τοῦ 1968, μετ' ὅσον ἐνδιαμέσου διακυμάνσεις συνεπείᾳ ληφθέντων μέτρων. Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ὅλης πορείας τῆς οἰκονομίας ὑπῆρξεν ἡ ἰσχυρὰ ἀνοδικὴ τάσις τῆς ζητήσεως, ἡ ὁποία εἰς τὰς περιόδους αἰχμῆς ἤσκησε πίεσιν ἐπὶ τῆς αὐξανομένης μετ' ὀλιγοῦ ρυθμῶν παραγωγικῆς δυναμικότητος διαφόρων τομέων. Σημαντικῶς ὑψηλότεραι ἔναντι τοῦ προηγουμένου ἔτους ἦσαν τὸσον αἱ δαπάναι δι' ἐπενδύσεις εἰς πάγιον κεφάλαιον ὅσον καὶ ἡ καταναλωτικὴ δαπάνη διὰ διαρκῆ ἀγαθὰ. Ἀνοδὸν ἐπίσης ἐσημείωσαν καὶ διάφοροι κυβερνητικαὶ καὶ διοικητικαὶ δαπάναι. Ἡ τεθεῖσα εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1968 περιοριστικὴ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ δὲν εἶχεν ἀποδώσει μέχρι τοῦ φθινοπώρου ἀξιόλογα ἀποτελέσματα. Ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνθήκας δὲν κατέστη δυνατὴ οὔτε καὶ κατὰ τὸ 1968 ἡ ἀνακοπή τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη συνεχιζομένης ἐξελίξεως ἐπὶ τὸ δυσμενέστερον τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν τῶν Η.Π.Α.

## 2. Κατευθύνσεις τῆς Οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ἐνῷ διὰ τὰ ἔτη 1966 καὶ 1967 δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ ἀσκηθεῖσα πολιτικὴ ὑπὸ τῶν πλείστων χωρῶν ἠκολούθησε κοινὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον κατευθύνσιν — τείνουσαν εἰς ἀποσόβησιν τῶν πληθωρικῶν ἐξελίξεων τὸ 1966 καὶ εἰς τόνωσιν τῆς ζητήσεως καὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τὸ 1967 — δὲν δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ αὐτὸ διὰ τὸ 1968. Ἐντὸς τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους ὑπῆρξαν διαφοραὶ εἰς τὴν ἀκολουθηθεῖσαν βραχυχρόνιον πολιτικὴν, τὸσον μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους χωρῶν ὅσον καὶ μεταξὺ διαφόρων περιόδων τοῦ ἔτους προκειμένου περὶ τῆς αὐτῆς χώρας. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὠρισμέναι χώραι, ὡς π.χ. ἡ Γαλλία, εὐρέθησαν τὸ 1968 πρὸ εἰδικῶν προβλημάτων, ἢ ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων ἀπῆλθε τὴν διαμόρφωσιν πολιτικῆς διδούσης ἔμφασιν εἰς βραχυχρόνιου σημασίας μέτρα, ἐνῷ αἱ λοιπαὶ χώραι μετὰ τὴν ἀνάκαμψιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 1967, ἤρχισαν προσανατολίζουσαι τὴν πολιτικὴν των πρὸς πλέον μακροχρόνιους στόχους. Ἐξ ἄλλου, προϊόντος τοῦ ἔτους, καθίστατο σαφές ὅτι εἰς τὰς μεγάλας βιομηχανικάς χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐδημιουργοῦντο προβλήματα ἰσορροπίας εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας, τὰ ὁποία ἐχρῆζον εἰδικῆς κατὰ περίπτωσιν ἀντιμετωπίσεως. Οὕτω, αἱ ἀποβλέπουσαι εἰς μείωσιν ἢ ἀποσόβησιν ἐξωτερικοῦ ἐλλείμματος χώραι προσανατολίσθησαν πρὸς μέτρα ἂν ἐνὸς συγκρατήσεως τῆς ζητήσεως καὶ τῆς οἰκονομικῆς δρα-

στηριδότητος καὶ ἀπ' ἐτέρου τονώσεως τῶν ἐξαγωγῶν. Ἀντιθέτως, αἱ χώραι αἱ ἐξελισσόμεναι εἰς ἐντόνως πλεονασματικὰς ἤρχισαν κατευθύνουσαι τὴν πολιτικὴν των πρὸς τὴν ἀντίθετον πλευράν, ἤτοι τῆς ἐπιδιώξεως ὑψηλότερων ρυθμῶν οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ἐσωτερικῆς ζητήσεως ὡς καὶ αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν.

Εἰς τὴν Γ α λ λ ι α ν, ἡ ἐφαρμοσθεῖσα κατὰ τὸ 1968 οἰκονομικὴ πολιτικὴ παρουσίασεν οὐσιώδεις διαφορὰς ἐντὸς τοῦ ἔτους. Οὕτω, κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ ἔτους τούτου, ἐψηφίσθη ἐπεκτατικὴ πολιτικὴ διὰ τῆς μειώσεως ὠρισμένων φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων, διὰ προσθέτων κρατικῶν ἐπενδύσεων, διὰ διευρύνσεως τοῦ προγράμματος κατοικιῶν χαμηλοῦ κόστους κ.ἄ. Μετὰ τῆς ἀπεργίας Μαΐου - Ιουνίου, τὰ ἐπιβληθέντα μέτρα προστασίας τῆς ἰσοτιμίας τοῦ φράγκου (ἄμεσος καὶ ἔμμεσος ἐπιδότησις ἐξαγωγῶν, χαμηλὰ ἐπιτόκια τῶν ἐξαγωγικῶν πιστώσεων, ποσοτικοὶ περιορισμοὶ ἐπὶ εἰσαγωγῶν) συνεδυάσθησαν μὲ «τολμηρὰν πολιτικὴν» προωθήσεως τῆς ζητήσεως καὶ τῆς παραγωγῆς—μὲ στόχον τὴν αὐξήσιν τῆς κατὰ 7,6 %—ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν δημιουργίαν περιθωρίων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀπορρόφησιν τοῦ αὐξηθέντος κόστους παραγωγῆς. Ἡ ἐνίσχυσις τῆς ζητήσεως ἐπιδιώχθη διὰ προσθέτων δαπανῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ, διὰ φορολογικῶν μειώσεων ὑπὲρ τῶν ἐπιχειρήσεων, διὰ τῆς ὑπὸ εὐνοίους ὅρους πιστοδοτήσεως μικρῶν καὶ μεσαίων ἐπιχειρήσεων κ.ἄ. Παράλληλως ἡσυχάθη πολιτικὴ συγκρατήσεως τῶν τιμῶν δι' ἀπ' εὐθείας συνεννοήσεων τοῦ Κράτους μὲ τὰς παραγωγικὰς τάξεις. Ἡ ἐπεκτατικὴ πολιτικὴ ἀντεστράφη ἀπὸ τῆς νομισματικῆς κρίσεως τοῦ Νοεμβρίου, ὅποτε ἡ σταθερότης τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος ἐτέθη ὑπεράνω τῆς ἐπιδιώξεως ὑψηλοῦ ρυθμοῦ οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης. Ἡ νέα πολιτικὴ ἀπ' ἐνὸς εἰσήγαγεν αὐστηροτέρους συναλλαγματικούς ἐλέγχους καὶ περιορισμούς καὶ ἀπ' ἐτέρου ἠκολούθησεν ἀντιπληθωρικὴν γραμμὴν συνισταμένην εἰς μείωσιν δαπανῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ, φορολογικὰς αὐξήσεις, ὕψους τοῦ προεξοφλητικοῦ ἐπιτοκίου, ἐπιβολὴν πιστωτικῶν περιορισμῶν καί, τέλος, στενωτέραν παρακολούθησιν τῶν τιμῶν.

Τὸ Ἡ ν ω μ έ ν ο ν Β α σ ι λ ε ι ο ν συνέχισε καθ' ὅλον τὸ 1968 τὴν ἐφαρμογὴν περιοριστικῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰσαγάγει ἀπὸ τῆς ὑποτιμήσεως τῆς στερλίας κατὰ τὸ 1967. Ἐντὸς τοῦ 1968 ἐληφθησαν νέα μέτρα πρὸς συμπίεσιν τῆς ζητήσεως καὶ μετάθεσιν παραγωγικῶν πόρων ἀπὸ δραστηριότητος ἐξυπηρετοῦσας τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν εἰς τομεῖς συνδεομένους μὲ τὴν παραγωγὴν δι' ἐξαγωγὰς καὶ δι' ἐπιχειρηματικὰς ἐπενδύσεις. Οὕτω, κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ ἔτους ἀπεφασίσθησαν νέαι μειώσεις κρατικῶν δαπανῶν καὶ προϋπολογίσθησαν ἡυξημένα ἔσοδα κατόπιν νέων φορολογικῶν ρυθμίσεων. Τὸ ἀνύψωτον ὅριον πιστοδοτήσεως ἐπεξετάθη εἰς ὁλόκληρον τὸν ἰδιωτικὸν τομέα, ἐτέθησαν αὐστηρότεροι περιορισμοὶ εἰς τὰς καταναλωτικὰς πιστώσεις καὶ παρετάθη ἡ ἰσχὺς τοῦ δικαιώματος τῆς κυβερνήσεως πρὸς ἄσχησιν ἐιδικῆς πολιτικῆς τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων. Ἀπὸ τῆς διεθνούς νομισματικῆς κρίσεως τοῦ παρελ-

θόντος Νοεμβρίου ἐλήφθησαν μέτρα ἀμέσου ἐπηρεασμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν (ὡς π.χ. ἡ ὑποχρεωτικὴ κατάθεσις τοῦ 50 % τῆς ἀξίας διὰ σημαντικῶν τμήμα τῶν εἰσαγωγῶν ὁμηχανικῶν εἰδῶν) καὶ ἐδελτιώθησαν περαιτέρω αἱ συνθήκαι πιστοδοτήσεως τῶν ἐξαγωγῶν.

Εἰς τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1968, ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ ἔτεινε νὰ προσλάβῃ περιοριστικὸν χαρακτήρα (διαδοχικαὶ αὐξήσεις τοῦ προεξοφλητικοῦ ἐπιτοκίου, ἀσκήσεις πίεσεως ἐπὶ τῶν διαθέσιμων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν μέσῳ τῆς πολιτικῆς τῆς ἀνοικτῆς ἀγορᾶς κ.ἄ.). Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1968 ἐψηφίσθησαν καὶ ἐτέθησαν ἐν ἰσχύϊ δημοσιονομικὰ περιοριστικὰ μέτρα, ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὁποίων εἶχεν ἐξαγγελθῇ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους. Μεταξὺ τῶν μέτρων τούτων περιελαμβάνετο ἡ ἀναδρομικὴ ἐπιβολὴ προσθέτου φόρου 10 % ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν φυσικῶν καὶ νομικῶν προσώπων ὡς καὶ νέαι, πέραν τῶν ἀρχικῶς προβλεφθεῖσων, μειώσεις ὁμοσπονδιακῶν δαπανῶν. Ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νέων δημοσιονομικῶν μέτρων ἐφηρμόσθη, χαλαρωτέρᾳ νομισματικῇ πολιτικῇ. Ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου ὁμῶς, ὅτε διεπιστώθη ἡ συνέχισις τῆς ταχέιας ἀνόδου τῆς ζήτησεως, ἐγένετο παραλλήλως ἐφαρμογὴ καὶ αὐστηροτέρας νομισματικῆς πολιτικῆς.

Εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν τὸ 1968 ἐφηρμόσθη πολιτικὴ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν στήριξιν ἐνὸς ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος κατὰ 5 % περίπου καὶ συγκρατήσεως τῆς ἀνόδου τῶν τιμῶν εἰς ἐπίπεδον μὴ ὑπερβαίνον τὸ 1 % ἐτησίως. Πρὸς τοῦτο ἡ δημοσιονομικὴ καὶ νομισματικὴ πολιτικὴ ὑπῆρξαν ἐλαφρῶς περιοριστικαὶ πρὸς συγκράτησιν τῆς πέραν ὠρισμένων ὁρίων αὐξήσεως τῆς ζήτησεως, τόσον ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τὰ ὅποια δημιουργεῖ ἡ μεγάλη πλεονασματικότης τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐλήφθησαν εἰδικὰ μέτρα, ὡς π.χ. ἡ κατὰ 4 % ἐπιδότησις τῆς ἀξίας F.O.B. τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐπιβολὴ φόρου 4 % ἐπὶ τῆς ἀξίας F.O.B. τῶν ἐξαγωγῶν. Ἐπίσης, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου πρὸς ἀποθάρρυνσιν τῆς εἰσορῆς ξένων κεφαλαίων, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπέζας, ἄνευ εἰδικῆς ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Bundesbank :

- (α) ἡ ἀποδοχὴ καταθέσεων ἀπὸ μὴ μονίμους κατοίκους τῆς χώρας, (β) ἡ καταβολὴ τόκου ἐπὶ ταιούτων καταθέσεων, καὶ (γ) ἡ σύναψις δανείων εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τέλος, διευκολύνεται ἡ ἐπανεξαγωγὴ (μέσω swaps) μέρους τῶν εἰσαγομένων κεφαλαίων.

#### IV. Ἡ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

##### 1. Παραγωγή καὶ Ἐθνικὸν εἰσόδημα.

Ἐντὸς τοῦ 1968 συνεπληρώθη ἡ ἑξοδος τῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς φάσεως χαλαρώσεως εἰς τὴν ὁποίαν αὕτη εἶχεν εἰσέλθει ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1966, κατὰ τὸ δευτέρον δὲ ἑξάμηνον τοῦ ἔτους ἐσημειώθησαν λίαν ἱκανοποιητικοὶ ρυθμοί.

άνδρου εις βασικούς παραγωγικούς τομείς. Ούτω, συμφώνως πρὸς προσωρινὰς ἐκτιμήσεις τῆς Διευθύνσεως Ἑθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα εἰς σταθεράς τιμὰς ῥῆξθῃ τὸ 1968 κατὰ 4,5 % περίπου, ἔναντι αὐξήσεώς του κατὰ 4,2 % τὸ 1967. Ἡ σύγκρισις αὕτη, ἐν τούτοις δὲν ἀποδίδει τὴν ἀκριθεῖ εἰκόνα τῆς σημειωθείσης ἀνακάμψεως δεδομένου ὅτι ὁ ἀνοδικὸς ρυθμὸς κατὰ τὸ 1968 ἐπηρεάσθη δυσμενῶς ἀπὸ τὴν οὐσιώδη μείωσιν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς, ἡ ὁποία ὀφείλετο κυρίως εἰς τὰς ἐπικρατησάσας ἐξαιρετικῶς δυσμενεῖς καιρικὰς συνθήκας.

Ἡ ἀγροτικὴ παραγωγή, συμφώνως πρὸς τὰ τελευταῖα διαθέσιμα στοιχεῖα, ἐμειώθη τὸ 1968 κατὰ 5,0 % περίπου. Ἡ κάμψις αὕτη ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κατὰ 8,7 % μείωσιν τοῦ ὄγκου τῆς φυτικῆς παραγωγῆς. Ἀντιθέτως ἄνοδον ἐσημείωσαν ἡ κτηνοτροφικὴ παραγωγή (+2,6 %), ἡ δασικὴ παραγωγή (+6,9 %) καὶ ἡ ἀλιευτικὴ παραγωγή (+8,7 %). Ἡ οὐσιώδης μείωσις τοῦ ὄγκου τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς ἰδιαιτέρως δυσμενεῖς καιρικὰς συνθήκας καὶ εἰς τὴν παρεναιυτοφορίαν τῶν ἐλαιοδένδρων (διετὴς κύκλος ἐναλλασσομένης ὕψηλῆς καὶ χαμηλῆς ἐσοδείας). Οὕτω, ἐσημειώθη σημαντικὴ κάμψις τῆς παραγωγῆς σίτου, κριθῆς, ἐλαιολάδου, βάμβακος, καπνοῦ καὶ ζαχαροτεύτλων, ἤτοι προϊόντων τὰ ὁποῖα καλύπτουν ποσοστὸν 35 % περίπου τοῦ συνόλου τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Αὐξήσεις, ἀντιθέτως, ἐσημειώθη εἰς τὴν παραγωγὴν σταφίδων, μηδικῆς, ἐσπεριδοειδῶν καὶ νωπῶν ὀπωρῶν.

Ἀναλυτικῶς αἱ κατὰ κυρίας καλλιιεργείας ἐξελίξεις ἐντὸς τοῦ 1968 ἔχουν ὡς ἀκολούθως :

Ἡ παραγωγή σίτου, συμφώνως πρὸς τὰς ἐκτιμήσεις τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ἀνῆλθεν εἰς 1.514 χιλ. τόννους ἔναντι 1.848 χιλ. τόννων τὸ 1967 καὶ 1.962 χιλ. τόννων τὸ 1966. Τὸ 1968, δηλαδή, ἡ παραγωγή σίτου ἐμειώθη κατὰ 18 % ἔναντι τοῦ 1967, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑπολειφθῇ τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ διετίας. Ἡ οὐσιώδης κάμψις τῆς παραγωγῆς σίτου ἐντὸς τοῦ 1968 ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς δυσμενεῖς καιρικὰς συνθήκας αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτησαν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὠριμάσεως τοῦ καρποῦ. Συνεπεία τούτου ἡ μέση ἀπόδοσις κατῆλθεν εἰς 147 χιλιόγραμμα σίτου κατὰ στρέμμα, μειωθείσα κατὰ 25 % περίπου ἔναντι τοῦ 1967. Ἐτι μεγαλυτέραν κάμψιν ὑπέστη ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις τῆς παραγωγῆς κριθῆς (—35 %) εἰς τὴν ὁποίαν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν κατὰ 13 % περίπου περιορισμὸν τῶν καλλιεργηθεισῶν ἐκτάσεων, ὀφείλεται ἡ κατὰ 42 % πτώσις τῆς παραγωγῆς τοῦ προϊόντος τούτου (1968 : 486 χιλ. τόννοι, 1967 : 839 χιλ. τόννοι).

Αἱ δυσμενεῖς καιρικαὶ συνθήκαι δὲν φαίνεται νὰ ἐπηρέασαν τὴν παραγωγὴν ἀραβοσίτου ἥτις, ἀνελθοῦσα εἰς 375 χιλ. τόννους, παρουσιάζει αὐξησιν κατὰ 11 % περίπου ἔναντι τοῦ 1967. Ἡ αὐξήσις αὕτη, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν σημειωθείσαν ἄνοδον εἰς τὴν παραγωγὴν μηδικῆς, ἀποτελεῖ σημαντικὴν πρό-

οδὸν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς καλῆς τοῦ ὑφιστάμενου ἐλλείμματος κτηνοτροφῶν.

Κατὰ τὸ 1968 ἀνεμένετο μείωσις τῆς παραγωγῆς ἐλαιολάδου λόγῳ τοῦ διαιτοῦς κύκλου τῆς παρεναιουτοφωρίας. Πέραν τούτου, ἐν τούτοις, ἡ παρατηρηθεῖσα ξηρασία, κατὰ τὴν περίοδον τῆς καρποφωρίας περιώρισε τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐλαιοκάρπου, οὕτως ὥστε ἡ τελικῶς πραγματοποιηθεῖσα παραγωγή ἐλαιολάδου νὰ ἀνέλθῃ εἰς 153 χιλ. τόννους (ἐναντι 195 χιλ. τόνν. τοῦ 1967), ἥτοι εἰς ποσότητα μὴ ἀφισταμένην τῆς ἐτησίας ἐγχωρίου καταναλώσεως.

Ἡ παραγωγή καπνοῦ ἐντὸς τοῦ 1968 ἐσημείωσε μείωσιν κατὰ 20 % περίπου ἐναντι τοῦ 1967, ὀφειλομένην κυρίως εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων (1968 : 1.100 χιλ. στρέμματα, 1967 : 1.247 χιλ. στρέμματα).

Ἡ παραγωγή δάμδακος ἐσημείωσε τὸ 1968 κάμψιν κατὰ 20 % περίπου, ὀφειλομένην εἰς τὴν ἐμφάνισιν ὠρισμῶν ἀσθενειῶν. Αἱ καλλιεργηθεῖσαι διὰ δάμδακος ἐκτάσεις, ἀντιθέτως, ἠρξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1968, ὡς ἀποτέλεσμα τῶν θεσπισθέντων τελευταίως πρὸς τοῦτο κινήτρων.

Οὐσιώδης, κατὰ τὸ 1968, ὑπῆρξεν ἡ αὐξησις τῆς παραγωγῆς σουλτανίνας, ἀνελθούσης εἰς 97 χιλ. τόννους, ἐναντι 60 χιλ. τόνν. τὸ 1967 καὶ 85 χιλ. τόννων τὸ 1966. Ἡ προκύπτουσα μεγάλη αὐξησις ἐναντι τοῦ 1967 ἐξηγεῖται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι ἡ τελευταία αὕτη ἐσοδεία εἶχε μειωθῇ αἰσθητῶς λόγῳ τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συνθήκων αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτησαν κατὰ τὴν περίοδον τῆς συγκομιδῆς. Ἡ παραγωγή κορινθιακῆς σταφίδος, ἐξ ἄλλου, ἀνήλθε τὸ 1968 εἰς 92 χιλ. τόννους, ἐναντι 89 χιλ. τόννων τοῦ 1967 καὶ 91 χιλ. τόννων τοῦ 1966.

Εὐνοϊκῶς ἐξειλίχθη κατὰ τὸ 1968 ἡ παραγωγή τῶν κωπῶν ὀπωρῶν (1968 : 555 χιλ. τόννοι, 1967 : 475 χιλ. τόννοι). Εἰς τὰ ἐσπεριδοειδῆ ἐσημειώθη τὸ 1968 αὐξησις ἐναντι τοῦ 1967 κατὰ 15 % (1968 : 437 χιλ. τόννοι, 1967 : 391 χιλ. τόννοι), πλὴν ὅμως ἡ παραγωγή ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπολείπεται τῆς πρὸ τοῦ 1967 περιόδου, λόγῳ ἐκτεταμένων καταστροφῶν αἱ ὁποῖαι προεκλήθησαν εἰς τοὺς πορτοκαλεῶνας ἐκ τῶν παγετῶν τοῦ ἔτους 1967.

Ἡ κτηνοτροφικὴ παραγωγή ἐκτιμᾶται ὅτι ἠρξήθη τὸ 1968 κατὰ 2,6 %. Ἡ παραγωγή κρέατος ἠρξήθη μὲ ταχύτερον ρυθμὸν (4 %), πλὴν ὅμως παρετηρήθη μείωσις κατὰ 2,8 % εἰς τὴν παραγωγὴν γάλακτος, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὰς δυσμενεῖς καιρικὰς συνθήκας.

Ἐντὸς τοῦ 1968 συνεχίσθη ἡ ἐφαρμογὴ τῆς νέας ἀγροτικῆς πολιτικῆς, κατόπιν τῆς ὁποίας μετεδλήθη διὰ τὰ βασικά ἀγροτικά προϊόντα τὸ σύστημα προστασίας τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποκαταστάσεως δι' αὐτὰ τοῦ ἐλευθεροῦ μυχανισμοῦ τῶν τιμῶν. Συνέπεια τῶν ληφθέντων μέτρων ἦτο ὁ σημαντικὸς περιορισμὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους συγκεντρώσεως ἀγροτικῶν προϊόντων, κατόπιν τῆς διακινήσεως ὑπὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς ἐμπορευσίμου ποσότητος βασικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων ὡς π.χ.

του σίτου, των σταφίδων κ.ά. Το Κράτος συνέχισε την πολιτικήν προστασίας των τιμών των αγροτικών προϊόντων, υπό την έννοιαν της στηρίξεως μιάς ελαχίστης τιμής μη δυσχεραίνουσας την ελευθέραν ἐμπορίαν των προϊόντων Συγχρόνως παρεσχέθη πρόσθετος προστασία του αγροτικού εισοδήματος διὰ χορηγήσεως υπό του Κράτους ἀπ' εὐθείας εισοδηματικών ἐνισχύσεων πρὸς τοὺς καλλιεργητάς.

Τὰ ἐντὸς τοῦ 1968 ληφθέντα εἰδικώτερον μέτρα διὰ τὰ βασικά γεωργικά προϊόντα δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἀκολούθως :

Διὰ τὸν σίτον ὠρίσθη τιμὴ συγκεντρώσεως διὰ μὲν τὸν μαλακὸν εἰς τὰ ἐπίπεδα τοῦ προηγούμενου ἔτους (2,60 ὄρχ. κατὰ χιλιόγραμμα), διὰ δὲ τὸν σκληρὸν εἰς ἐλαφρῶς χαμηλότερα ἐπίπεδα (3,40 ὄρχ. ἔναντι 3,60 τὸ 1967). Εἶναι ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτον ὅτι διὰ πρώτην φοράν μεταπολεμικῶς τὸ σύνολον σχεδὸν τῆς διαθέσιμου πρὸς κατανάλωσιν ἐκτὸς τοῦ αγροτικοῦ τομέως ποσότητος διεκινήθη μέσω τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, τῆς κρατικῆς συγκεντρώσεως περιορισθείσης εἰς τὸ ἀσήμενον ποσὸν τῶν 20 χιλ. τόννων περίπου. Εἰς τούτο θεθαίως συνέβαλε καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ τρέχουσα παραγωγή δὲν ὑπερέβαινε τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν τοῦ εἴδους. Ἐξ ἄλλου, διὰ προσπάτειν ἀποφάσεσιν ἀπ' ἐνὸς ἀπηγορεύθη ἡ παροχὴ οἰαδήποτε ἐνισχύσεως ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. ἢ τοῦ Κράτους εἰς ἀγρότας καλλιεργούντας σιτηρὰ εἰς ἀρδευόμενα ἐδάφη καὶ ἀπ' ἐτέρου καθιερώθη εὐνοϊκωτέρα πιστωτικὴ μεταχείρισις τῶν σιτοκαλλιεργητῶν οἱ ὅποιοι ἐφαρμόζουν σύστημα τυποποιήσεως σκληροῦ σίτου. Τέλος, διὰ τῆς μεταβολῆς τῆς πολιτικῆς ἀναφορικῶς πρὸς τὸ κύκλωμα σίτος - ἀλευρα - ἄρτος καὶ τῆς δημιουργίας ἀνταγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν ἀντιστοίχων βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν μονάδων, ἐπετεύχθησαν ἀπ' ἐνὸς μὲν ἀνώτεραι τιμαὶ διὰ τοὺς σιτοκαλλιεργητάς (ἰδίως προκειμένου περὶ τῶν καλύτερων ποιοτήτων σίτου) καὶ ἀπ' ἐτέρου συμπίεσις τοῦ κόστους ἀλευροποιήσεως καὶ ἀρτοποιήσεως, μὲ σύγχρονον βελτίωσιν τῆς ποιότητος τοῦ παραγομένου ἄρτου. Τὸ γεγονός ἐν τούτοις ὅτι τὸ σύνολον σχεδὸν τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τοῦ τομέως τῆς ἀρτοποιήσεως ἀποτελεῖται ἀπὸ μικρὰς βιοτεχνικὰς μονάδας δὲν ἐπέτρεψε τὴν πλήρη ἀπόδοσιν τοῦ μέτρου ἀπὸ πλευρᾶς μειώσεως τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου. Πάντως, εὐρίσκονται ἤδη ὑπὸ δημιουργίαν νέαι μονάδες μεγάλου μεγέθους, αἱ ὅποιαι ἀναμένεται νὰ συμβάλουν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος, τὴν αὐξησιν τῆς ποικιλίας τύπων καὶ τὴν μείωσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου, λόγῳ οἰκονομιῶν τὰς ὁποίας συνεπάγεται ἡ πληθοπαράγωγι.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐξηγγέλθη ἡ νέα πολιτικὴ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῆς ἐσοδείας τοῦ 1969. Αἱ νέαι ρυθμίσεις περιλαμβάνουν :

- (α) Τὸν περιορισμὸν τῆς παραγωγῆς ἐντὸς ὁρίων καθοριζομένων μὲ ὅσιν τὰς δυνατότητας ἀπορροφήσεως τοῦ προϊόντος. Τὰ θεθέντα ὅρια ἔχουν ὡς κάτωθι :

Ἐξαγωγή: καπνὰ 82,5 χιλ. τόννοι, καπνὰ ἐσωτερικῆς κατανάλωσιν 14 χιλ. τόννοι, καπνὰ Μπέρλεϊ 11,5 χιλ. τόννοι (ποσοστὸν ἀνοχῆς δι' ὑπέρ-

θασιν εἰς ἀπάσας τὰς κατηγορίας 5%)· (β) Τὴν θέσπισιν ἰσχυρῶν κινήτρων διὰ τὴν ἀνακατανομὴν τῆς καπνοκαλλιεργείας κατὰ περιοχὰς καὶ παραγωγοὺς καὶ (γ) Τὸν καθορισμὸν ἐνιαίης τιμῆς παρεμβάσεως, καταργουμένης πάσης ὑφισταμένης σήμερον διακρίσεως. Ἡ εἰσοδηματικὴ ἐνίσχυσις τῶν παραγωγῶν διατηρεῖται, προβλέπεται ὁμως προοδευτικὴ μείωσις αὐτῆς ἀναλόγως τῆς ἐπιτυχίας τῶν μέτρων περιορισμοῦ τοῦ παραγωγικοῦ κόστους.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς σταφίδας καὶ τὸν δάμνακα συνεχίσθη ἡ ἐφαρμογὴ τῆς κατὰ τὸ 1967 καθιερωθείσης ἀρχῆς τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς προστασίας τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν. Τόσον τὸ ὕψος τῶν ἀπ' εὐθείας ἐπιδοτήσεων ὅσον καὶ αἱ τιμαὶ παρεμβάσεως διὰ τὰς σταφίδας παρέμειναν εἰς τὰ ἐπίπεδα τοῦ προηγουμένου ἔτους. Βελτίωσις ἐν τούτοις τοῦ συστήματος προστασίας διὰ τὰς σταφίδας θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐπελθούσα μεταβολὴ τῆς μεθόδου ὑπολογισμοῦ τῶν ἀπ' εὐθείας εἰσοδηματικῶν ἐνισχύσεων πρὸς τοὺς ἀγρότας ἀπὸ κατὰ στρέμμα εἰς κατὰ χιλιόγραμμα παραγωγὴν, ἡ ὁποία προφανῶς εὐνοεῖ τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος.

\* \* \*

Ἡ ἐντὸς τοῦ 1968 ἀνάχαμψις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐκδηλοῦται κυρίως εἰς τὸν τομέα τῆς δευτερογενοῦς παραγωγῆς, ὅπου συμφώνως πρὸς προσωρινὰς ἐκτιμήσεις τῆς Διευθύνσεως Ἑθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ ἐσημειώθη αὐξήσις τοῦ προϊόντος κατὰ 10,2%, ἔναντι 3,3% τοῦ 1967. Εἰς τὴν ἀνοδὸν ταύτην κατὰ τὸ 1968 συνέβαλε κυρίως τὸ εἰσοδήμα ἐκ κατασκευῶν (+ 17%), ἐκ τῶν μεταποιητικῶν δραστηριοτήτων (+ 7%), ἐκ τῶν μεταλλείων (+ 15%) καὶ ἐκ τῶν ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας (+ 10%).

Ὁ ὑπὸ τῆς Ε.Σ.Υ.Ε. καταρτιζόμενος δείκτης βιομηχανικῆς παραγωγῆς παρουσίασε τὸ 1968 αὐξήσιν κατὰ 7,2%\*, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 2,6%\* τὸ 1967. Χαρακτηριστικὸν τῆς ἀνοδικῆς πορείας τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους εἶναι τὸ γεγονός· ὅτι ἐνῷ κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον ἡ αὐξήσις τοῦ δείκτης μολὶς ὑπερῆθη τὸ 5% ἔναντι τοῦ ἀντιστοίχου ἐξαμήνου τοῦ 1967, κατὰ τὸ δεῦτερον ἐξάμηνον ὁ ἀριθμὸς αὐξήσεως ἀνῆλθε σχεδὸν εἰς τὸ διπλάσιον (9,3%). Διὰ τρίτον ἐν συνεχείᾳ ἔτος τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς (59%) προήλθεν ἐκ τῶν τριῶν κλάδων εἰς τοὺς ὁποίους ἐπραγματοποιήθησαν μεγάλαι ἐπενδύσεις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἴσως τῶν κλάδων βασικῶν μεταλλουργικῶν προϊόντων (+ 24,9%), χημικῶν προϊόντων (+ 14,0%) καὶ βιομηχανικῶν παραγῶγων πετρελαίου καὶ ἀνθρακός (+ 17,3%). Αὐξήσις ἐπίσης ἐσημειώθη καὶ εἰς τοὺς

\* Βάσει τῶν στοιχείων τοῦ ἀναθεωρηθέντος δείκτης τῆς Ε.Σ.Υ.Ε.

κυριωτέρους εκ των καθιερωμένων βιομηχανικών κλάδων, ως της κλωστοϋφαντουργίας (+ 4 % έναντι 2,4 % του 1967), της βιομηχανίας τροφίμων (+ 10,1 % έναντι +2,2 % του 1967) και της παραγωγής τσιμέντων και άλλων οικοδομικών υλικών (+ 11,3 % έναντι στασιμότητας κατά το 1967).

Η ανάκαμψις του τομέως της μεταποίησης οφείλεται εις την ενίσχυση της ζήτησης βιομηχανικών προϊόντων τόσο εκ της εγχωρίου αγοράς όσο και εκ του εξωτερικού. Εις την ικανοποίησιν της ητξημένης ζήτησης πλήν της άνοδου της παραγωγής συνέβαλε και ή ρευστοποίησις αποθεμάτων, ή οποία φαίνεται ότι ήρχισε περί το τέλος του 1967 και εξηκολούθησε τουλάχιστον μέχρι και του Σεπτεμβρίου του 1968. Ούτω, κατά το θμηνον Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 1968 ενώ ο όγκος της παραγωγής των υποκειμένων εις Φ.Κ.Ε. βιομηχανικών κλάδων ητξηθή κατά 7,6 %, τά εις σταθεράς τιμάς ακαθάριστα ίσοδα των αντίστοιχων βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων, άποπληθωρισθέντα δάσει των ειδικών δεικτών του τιμαρίθμου χονδρικής πωλήσεως της Ε.Σ.Υ.Ε., ητξηθήσαν κατά 29 % περίπου, έναντι αύξησης κατά μόλις 1,1 % του αντίστοιχου έννεαμήνου του 1967. Ειδικώτερον εις τόν τομέα των ύφαντικών βιομηχανιών ή παραγωγή κατά τό αυτό διάστημα (θμηνον 1968) ητξηθή κατά 3,1 %, ενώ αι εις σταθεράς τιμάς πωλήσεις του κλάδου ητξηθήσαν κατά 13 % περίπου. Ως προελέχθη, εις την άνοδον των πωλήσεων των βιομηχανικών επιχειρήσεων συνέβαλε σημαντικώς και ή εκ του εξωτερικού ητξημένη ζήτησις. Ούτω, αι εξαγαγαί κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων έντός του 1968 έμφανίζονται (δάσει συναλλαγματικής στατιστικής) ητξημέναι κατά 28 % έν συγκρίσει πρὸς τάς εξαγαγάς του 1967, οτε είχε σημειωθή στασιμότης. Σημαντικήν, τέλος, ώθησιν επί της βιομηχανικής δραστηριότητος ὤδωσεν ή σημειωθείσα έντονος άνοδος της δραστηριότητος του κλάδου των κατασκευών, ήτις επηρέασε την ζήτησιν άμέσως μέν των άπ' εύθείας με αυτάς συνδεομένων βιομηχανικών κλάδων, έμμέσως δέ του συνόλου της βιομηχανίας. Η παραγωγή τσιμέντου ητξηθή με μικρότερον έν συγκρίσει πρὸς την άνοδον των κατασκευών ρυθμόν (7 %), ενώ ταχύτερα ύπηρξεν ή άνοδος της παραγωγής των λοιπών οικοδομικών υλικών (+ 17 %). Τό τελευταίον τοῦτο συνδέεται άσφαλώς πρὸς την σχετικώς ταχύτεραν επέκτασιν της οίκοδομικής δραστηριότητος εις την έπαρχίαν, όπου ή σύνθεσις των χρησιμοποιουμένων οίκοδομικών υλικών διαφέρει είσέτι εκείνης του κέντρου.

Η παραγωγή ήλεκτρικής ενεργείας, συμφώνως πρὸς τόν σχετικόν δείκτην της Ε.Σ.Υ.Ε., ητξηθή τό 1968 κατά 10,1 % έναντι 18,1 % κατά τό 1967. Η επιβράδυνσις του άνοδικού ρυθμού οφείλεται εις την παρατηρηθεϊσαν άνομβρίαν κατά τούς πρώτους μήνας του έτους, εκ της οποίας επήλθε κάμψις της παραγωγής των ύδροηλεκτρικών εργοστασίων. Η μείωσις αύτη, έν τούτοις, υπεραντισταθμίσθη εκ της ητξημένης παραγωγής των δύο νέων άτμοηλεκτρικών και της έδδόμης μονάδος εις Κερατσίνιον δυναμικότητος 160 χιλ. ΚΒΩ, με

καὶ τῆς ἐδδόμενης μονάδος εἰς Γερατοσίνοιον δυναμικότητος 160 χιλ. ΚΒΩ, μὲ ἀποτελεσμα τὴν κατὰ τὰ ἀνωτέρω αὐξήσιν τῆς συνολικῆς παραγωγῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Τέλος, τὸ εἰσόδημα ἐξ ὑπηρεσιῶν ᾠξήθη τὸ 1968 κατὰ 5,7 % ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 4,7 % τὸ 1967. Ἡ ταχυτέρα κατὰ τὸ ἐπισκοπούμενον ἔτος ἀνοδος προήλαθεν ἐκ τῆς ᾠξημένης κινήσεως εἰς τοὺς τομεῖς τοῦ ἐμπορίου, τῶν μεταφορῶν καὶ τῆς πίστεως.

## 2. Ἀπασχόλησις - Μετανάστευσις.

Ἐκ τῶν στοιχείων τῶν Γραφείων Εὐρέσεως Ἐργασίας προκύπτει ὅτι ὁ μέσος μηνιαῖος ἀριθμὸς τῶν παραμενόντων ἀνέργων κατὰ τὸ 1968 ἦτο χαμηλότερος κατὰ 11,7 % ἔναντι τοῦ 1967, ὅτε εἶχε σημειωθῇ αὐξήσις κατὰ 29 %. Ἐλδικώτερον, εἰς τὸν τομέα τῆς μεταποιήσεως ἐσημειώθη πτώσις τοῦ μέσου ἀριθμοῦ ἀνέργων κατὰ 14,2 % ἔναντι αὐξήσεως αὐτοῦ κατὰ 39,3 % τὸ 1967.

Ἡ ἀνοδος τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀπασχολήσεως δὲν ἐμφανίζεται εἰσέτι εἰς τὸν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας καταρτιζόμενον δείκτην ἀπασχολήσεως εἰς βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας ἀπασχολούσας 10 ἄτομα καὶ ἀνω. Ὁ δείκτης οὗτος ἐντὸς τοῦ θμήνου Ἰανουαρίου - Σεπτεμβρίου 1968 (διὰ τὸ ὁποῖον ὑπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία) παρουσίασε κάμψιν κατὰ 2,6 %. Ἡ παρουσιαζομένη κατὰ τὰ ἀνωτέρω μικρὰ κάμψις τοῦ δείκτου, παρὰ τὴν μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνέργων καὶ τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς πρὸς ἀκολουθοῦς κυρίως παράγοντας : (α) εἰς τὸ ὅτι ὁ δείκτης τῆς Ε.Σ.Υ.Ε. δὲν συλλαμβάνει ἐνδεχομένως ἐπαρκῶς τὴν αὐξήσιν τῆς ἀπασχολήσεως τῆς προερχομένης ἀπὸ βιομηχανικὰς μονάδας αἱ ὁποῖαι ἤρχισαν τὸ πρῶτον ἐργαζόμεναι, (β) εἰς τὸ ὅτι ἡ ἀπορρόφησις τῶν ἀνέργων ἐπραγματοποιήθη κατὰ κύριον λόγον ἀπὸ ἑτέρους παραγωγικοὺς τομεῖς, ὡς ὁ τομεὺς τῶν κατασκευῶν, καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ βιομηχανικὰς δραστηριότητας, (γ) εἰς τὸ ὅτι κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἀνακάμψεως εἶναι φυσικὸν μέρος τῆς ἀνόδου τῆς ἀπασχολήσεως νὰ ἀντανακλᾶται εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν ὥρων ἐργασίας τοῦ μερικῶς ἀπασχολουμένου κατὰ τὴν περίοδον τῆς χαλάρωσεως προσωπικοῦ καὶ οὐχὶ εἰς αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων. Πράγματι, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν στοιχείων τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., ὁ μέσος ὁρος πληρωθεισῶν ἐβδομαδιαίως ὥρων ἐργασίας διὰ τοὺς ἐργάτας κατὰ τὸ ἐννεάμηνον Ἰανουαρίου - Σεπτεμβρίου 1968 ᾠξήθη ἔναντι τῆς ἀντιστοίχου περιόδου τοῦ 1967 κατὰ 0,8 % καὶ (δ) εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς συνθέσεως τῶν ὑπὸ τῆς βιομηχανίας χρησιμοποιουμένων συντελεστῶν παραγωγῆς κατόπιν τῆς εἰσόδου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν νέων μεγάλων βιομηχανικῶν μονάδων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐντάσεως κεφαλαίου.

Εἰς τὸν τομέα τῆς πίστεως ὁ μέσος ἀριθμὸς τῶν ἀπασχολουμένων τὸ 1968 ἦτο ἐλαφρῶς χαμηλότερος τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ 1967, ἡ μείωσις ὁμῶς αὕτη ἐπραγματοποιήθη ἐξ ὀλοκλήρου ἐντὸς τοῦ πρώτου ἑξαμήνου. Ἀντιθέτως κατὰ

τὸ δεύτερον ἐξάμηνον ἐσημειώθη αὐξησις τῆς ἀπασχολήσεως καὶ εἰς τὴν τοιμῶν αὐτὸν κατὰ 1,3 %. Αὐξήσις ἐπίσης ἐσημειώθη καὶ εἰς τὴν ἀπασχολήσιν ἐλλήνων ναυτικῶν εἰς πλοῖα ἐλληνικῆς πλοιοκτησίας, ἀνελθοῦσα εἰς 4 % περίπου τόσον κατὰ τὸ 1968 ὅσον καὶ κατὰ τὸ 1967.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναχωρησάντων μεταναστῶν κατὰ τὸ 1968 ἐσημείωσαν αὐξησιν κατὰ 19 % ἔναντι τοῦ 1967, ὅτε εἶχε σημειωθῇ πτώσις τῆς μεταναστεύσεως κατὰ 50,8 %. Παρὰ τὴν αὐξησιν αὐτὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστῶν παρέμεινεν εἰς σαφῶς χαμηλότερα ἐπίπεδα ἔναντι τῶν ἐτῶν 1962 - 1966 κατὰ τὰ ὁποῖα εἶχε σημειωθῇ ἑξαρσις τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως (1968 : 50.866 ἄτομα, 1967 : 42.730 ἄτομα, 1966 : 86.896 ἄτομα). Ἐκ τῆς κατὰ χώρας προορισμοῦ κατανομῆς τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος προκύπτει ὅτι ἡ ἐντὸς τοῦ 1968 ἀνοδος προέρχεται ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῆς πρὸς τὴν Γερμανίαν αὐξήσεως τῆς μεταναστεύσεως, ἡ ὁποία συνδέεται προφανῶς μὲ τὴν σημειωθείσαν ἀνάγκημιν τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας. Ἀντιθέτως, μείωσις ἐσημειώθη εἰς τὴν μετανάστευσιν πρὸς τὰς ὑπερπόντιους χώρας (Η.Π.Α., Καναδὰν, Αὐστραλίαν).

Τέλος, ἐκ τῶν ὑφισταμένων ἐνδείξεων προκύπτει ὅτι κατὰ τὸ 1968 ἐσημειώθη αὐξήσις τῆς καλιννοστήσεως. Συμφώνως πρὸς τὰ διὰ πρώτην φορὰν δημοσιευόμενα σχετικὰ στοιχεῖα ὑπὸ τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., ὁ ἀριθμὸς τῶν καλιννοστησάντων κατὰ τὸ ἐννεάμηνον Ἰανουαρίου - Σεπτεμβρίου 1968 ἀνῆλθεν εἰς 14.400 ἄτομα.

### 3. Ἡ συνολικὴ δαπάνη τῆς Οἰκονομίας.

Συμφώνως πρὸς προσωρινὰς ἐκτιμήσεις τῆς Διευθύνσεως Ἑθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ἡ εἰς σταθεράς τιμὰς ἀκαθάριστος δαπάνη τῆς οἰκονομίας ἠρξήθη τὸ 1968 κατὰ 6,9 %, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 4,8 % ἐντὸς τοῦ προηγούμενου ἔτους. Ἡ ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ ἀνάδου τῆς συνολικῆς δαπάνης προήλθε κυρίως ἐκ τῆς ἐντόνου αὐξήσεως τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου καὶ τῆς τόνώσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως.

Τὸ συνολικὸν μέγεθος τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου ἐκτιμᾶται ὅτι ἠρξήθη κατὰ 16,1 % — εἰς σταθεράς τιμὰς — ἔναντι στασιμότητος τὸ 1967. Εἰδικιώτερον, αἱ μὲν ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου ἐκτιμᾶται ὅτι ἠρξήθησαν κατὰ 16,7 %, ἔναντι μειώσεως κατὰ 4,7 % τὸ 1967, αἱ δὲ δημόσιαι ἐπενδύσεις ὑπολογίζεται ὅτι ἐσημείωσαν διὰ δεύτερον ἐν συνεχείᾳ ἔτος ὑψηλὸν ρυθμὸν ἀνάδου (πὲρὶ τοῦ 15 %). Εἶναι ἀξιόσημειώτον ὅτι οἱ ἐπιτευχθέντες, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ρυθμοὶ αὐξήσεως τῶν ἐπενδύσεων ὑπερβαίνουν σαφῶς τοὺς ὑπὸ τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Ἀναπτύξεως προδεδιορισμένους μέσους ρυθμοὺς ἀνάδου διὰ τὴν πενταετίαν 1968 - 72.

Ὁ ρυθμὸς ἀνάδου τῆς εἰς σταθεράς τιμὰς συνολικῆς καταναλώσεως ἠρξήθη ἐλαφρῶς μόνον ἔναντι τοῦ 1967 (1968 : + 6,1 %, 1967 : + 5,8 %). Συγκρατημένη παρουσιάζεται ἐντὸς τοῦ 1968 ἡ ἀνοδος τῆς δημοσίας καταναλώσεως.

εις σταθεράς τιμάς (1968 : + 3,1 %, 1967 : + 6,4 %), ενώ ή ιδιωτική καταναλώσις φαίνεται ότι ηρξήθη με ύψηλότερον ρυθμόν έν συγκρίσει: πρός τό 1967, ώς τούτο προκύπτει: τόσον έκ των στοιχείων των Έθνικών Λογαριασμών (αύξησις εις σταθεράς τιμάς: 1968 : + 6,5 %, 1967 : + 5,7 %) όσον και έκ της εξέλιξεως του εις τρεχούσας τιμάς δείκτου λιανικών πωλήσεων της Ε.Σ.Υ.Ε. (1968 : + 6,4 %, 1967 : + 4,3 %).

Αί ανωτέρω εξέλιξεις είχαν ως συνέπειαν την βελτίωσιν της συνθέσεως της εθνικής δαπάνης έντός του 1968. Ούτως, αι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου εκάλυψαν ποσοστόν 22,2 % της συνολικής δαπάνης, έναντι: ποσοστού 20,4 % κατά τό 1967.

Τό κύριον χαρακτηριστικόν των εξελίξεων εις τόν τομέα των επενδύσεων κατά τό 1968 υπήρξεν ή ταχυστά ή άνοδος της οίκοδομικής δραστηριότητος, ως άποτέλεσμα των ληφθέντων από του 1967 πιστωτικών και φορολογικών μέτρων. Ως προκύπτει έκ των στοιχείων της Ε.Σ.Υ.Ε., αι εκδοθείσαι έντός του 1968 άδειαι: άνοικοδομήσεως ανεφέροντο εις οίκοδομικών όγκων κατά 35 % ανώτερον του αντίστοιχου του 1967, ότε έσημειώθη μείωσις του αντίστοιχου όγκου έναντι: του 1966 κατά 2,4 %. Συμφώνως πρός εκτιμήσεις της Διευθύνσεως Έθνικών Λογαριασμών, αι άκαθάριστοι επενδύσεις εις κατοικίας τό 1968 ηρξήθησαν εις σταθεράς τιμάς κατά 19 % περίπου, έναντι: μειώσεως κατά 5,7 % έντός του 1967. Κατόπιν της αύξησεως αυτής, ή εις τρεχούσας τιμάς άξία των έντός του 1968 νέων επενδύσεων εις οίκοδομάς φαίνεται: ότι: υπερέβη τό ποσόν των 17,5 δισεκατομμυρίων δραχμών (45 % συνόλου ιδιωτικών επενδύσεων παγίου κεφαλαίου), ήτοι: ανήλθεν εις ύψος μή άριστάμενον του μέσου έτησίου έπιπέδου οίκοιστικών επενδύσεων του προδλεπομένου υπό του Προγράμματος Άναπτύξεως διά τήν δετίαν 1968 - 72. Ίδιαιτέρως έντονος υπήρξεν τό 1968 ό ρυθμός άνοδου της οίκοδομικής δραστηριότητος εις τήν έπαρχίαν. Κατόπιν τούτου ή συμμετοχή της Πρωτεύουσας εις τό σύνολον του οίκοδομικού όγκου περιορίσθη κατά τό 1968 εις 32,2 % έναντι 48,1 % κατά τό 1965. Εις τήν ανακατανομήν αυτήν βασική υπήρξεν ή συμβολή της ακολουθηθείσης πιστωτικής πολιτικής, ήτις ηνόνήσεν ιδιαιτέρως τήν βελτίωσιν των συνθηκών στεγάσεως των άγροτών και έργατών.

Αίαν εύνοϊκά: υπήρξαν έπίσης αι εξέλιξεις της επενδυτικής δραστηριότητος και εις τούς τομείς της γεωργίας και του τουρισμού. Διά τας γεωργικάς επενδύσεις (ιδιωτικάς και δημοσίας) ύπολογίζεται άνοδος, εις σταθεράς τιμάς, κατά 18 % περίπου (έναντι: + 12 % του 1967), διά δε τας ξενοδοχειακάς έγκαταστάσεις επέκτασις με ρυθμόν περίξ του 30 %. Βάσει των ύφισταμένων ένδείξεων ύπολογίζεται ότι και αι βιομηχανικαί επενδύσεις ηρξήθησαν με ρυθμόν ανώτερον του 10 % (έναντι: μειώσεως κατά 12 % και στασιμότητος τό 1966). Είναι άξιοσημείωτον ότι ή αύξησης αύτη συνετελέσθη παρά τήν προηγηθείσαν χαλάρωσιν της οικονομικής δραστηριότητος και τήν μή έκτέλεσιν νέων μεγάλων

σεως του δείκτη τιμών καταναλωτού. Ἀναλόγως ἐνδείξεις πρὸς τὰς ἀνωτέρω παρέχει καὶ ὁ τιμαριθμὸς χρονρικής πωλήσεως διὰ τὸ σύνολον τῆς χώρας. Ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν ἐπὶ μέρους εἰδικῶν δεικτῶν τοῦ τιμαριθμοῦ τούτου, ἡ μεταξὺ ἀρχῆς καὶ τέλους τοῦ 1968 αὐξήσις αὐτοῦ προήλθεν ἐκ τῆς ἀνατιμήσεως τῶν ἐγγυωρῶς παραγομένων γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων, ἐνῷ αἱ τιμαὶ τῶν εἰσπαγομένων εἰδῶν ἐσημείωσαν ἐλαφρὰν ὑποχώρησιν.

Ἀνατιμήσεις ὀφειλόμεναι κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν μειωμένην ἀγροτικήν παραγωγὴν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τοὺς ἐπιβληθέντας κατὰ καιροῦς διὰ τινα ἀγροτικά προϊόντα προσωρινούς περιορισμούς ἐπὶ τῶν εἰσπαγωγῶν των, εἶναι αἱ τοῦ ἐλαιολάδου, τοῦ τυροῦ (μαλακοῦ καὶ σκληροῦ), τῶν γεομητήλων, τῶν ὠν, τῶν λαχανικῶν, τῶν ἐσπερίδοειδῶν (μειωμένη παραγωγή τοῦ 1967 ἐπηρέασα τὰς τιμὰς αὐτῶν κυρίως κατὰ τὸ 1968), τοῦ αἰτου, τῆς θρώμης, τῆς κριθῆς καὶ τοῦ βόμβακος. Εἰς τὴν ἀνοδὸν τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαιολάδου συνέβαλεν ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους αὐξήσις τῆς τιμῆς διαθέσεως τῶν κρατικῶν ἀποθεμάτων κατὰ 2 δραχμὰς περίπου. Σημειωτέον, ἐν τούτοις, ὅτι ἐντὸς τοῦ ἀρξαμένου ἔτους ἐμειώθησαν αἱ τιμαὶ διαθέσεως τοῦ ἐλαιολάδου τῆς κρατικῆς συγκεντρώσεως εἰς ἑκτασὶν ἐξουδετεροῦσαν κατὰ τὸ ἥμισυ τὴν ἀνατίμησιν τοῦ 1968. Κατόπιν τούτου ἐσημειώθη ὑποχώρησις τῆς ἀνατιμητικῆς τάσεως τοῦ ἐν λόγῳ προϊόντος.

Πρόσθετοι αὐξητικοὶ ἐπιδράσεις, κυρίως ἐπὶ τοῦ δείκτη τιμών καταναλωτοῦ, ἡραχθήσαν συνεπείᾳ τῆς αναπροσαρμογῆς ὀρισμένων ἐκ τῶν ἐλεγχόμενων ὑπὸ τοῦ Κράτους τιμῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ὡς ἡ αὐξήσις τιμῆς τοῦ ἄρτου ἀπὸ Φεβρουαρίου 1968 κατὰ 0.20 δρχ. ἀνὰ χιλιόγραμμα. Ἐν προκειμένῳ, σημειοῦται ὅτι ἡ αὐξήσις τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου, τύπου 70 %, ὑπῆρξε μικρότερα τῆς κατ' Αὐγουστον 1967 πραγματοποιηθείσης μειώσεως τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου ἐν γένει. Τούτο σημαίνει, ὅτι, καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν αὐξήσιν, ἡ τιμὴ τοῦ ἄρτου παραμένει εἰς ἐπίπεδα κατώτερα τῆς προηγηθείσης τοῦ Αὐγούστου 1967 περιόδου. Ὡσαύτως, ἀπὸ Ἰανουαρίου 1968 ἠδύνηθη (διὰ τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν - Πειραιῶς μόνον) ἡ τιμὴ τοῦ ὕδατος κατὰ 40 %, πρὸς δημοουργίαν εἰδικοῦ πόρου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ὑδρεύσεως τῆς Πρωτευούσης ἐκ τῶν ὕδατων τοῦ Μόρνου. Αὐξήσεις ἐσημειώθησαν ἐπίσης εἰς τὴν τιμὴν τοῦ βουτύρου, συνεπείᾳ τῆς κατὰ Ἰούνιον ἐπιβληθείσης ἀντισταθμιστικῆς εἰσφοράς ἐκ δραχμῶν 20.20 κατὰ χιλιόγραμμα ἐπὶ τοῦ εἰσπαγομένου γινοῦ βουτύρου, εἰς τὰς τιμὰς εἰδῶν καφενοῦ (καφέ, λεμονάδας, πορτοκαλάδας κλπ.) καὶ εἰς τὰς τιμὰς τῶν ὑπηρεσιῶν ἀτομικῆς καθαριότητος (κουρείων κλπ.).

Ἡ σημασία τῆς ἐπιτευχθείσης σχετικῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν εἰς τὴν χώραν μας εἶναι μεγαλύτερα ἐνὰ ληψθῆναι ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἐσημειώθησαν σημαντικαὶ αὐξήσεις τιμῶν ἐπὶ διεθνοῦς κλίμακος. Ἡ σύγκρισις, ἐπὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου, τῶν ἐξελίξεων εἰς τοὺς δείκτας τιμῶν καταναλωτοῦ τοποθετεῖ τὴν χώραν μας μεταξὺ τῶν χωρῶν ἐκείνων εἰς τὰς

όποιās ἐσημειώθησαν σχετικῶς μικρότεροι αὐξήσεις τιμῶν. Ὁπῶ, ἔναντι ὀψώσεως τοῦ ἐλληνικοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ κατὰ 2,5 % μεταξύ Δεκεμβρίου 1967 καὶ Δεκεμβρίου 1968, ἐσημειώθησαν ἀντίστοιχοι αὐξήσεις κατὰ 8,0 % εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, 6,0 % εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον, 5,6 % εἰς Φιλανδοίαν, 5,3 % εἰς τὴν Γαλλίαν, 4,1 % εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, 3,5 % εἰς τὴν Ἰσπανίαν, 3,4 % εἰς τὴν Αὐστρίαν, 3,3 % εἰς τὴν Νορδηγίαν, 3,2 % εἰς τὴν Πορτογαλίαν, 2,7 % εἰς τὴν Δ. Γερμανίαν, 2,5 % εἰς τὸ Βέλγιον, Ἑλβετίαν καὶ Σουηδίον καὶ 0,8 % εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἐπὶ εὐνοϊκωτέρᾳ ἐμφανίζεται ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν εἰς τὴν χώραν μας, ἔαν γίνουσι διεθνεῖς συγκρίσεις τῶν μέσων ἐπιπέδων τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ. (Ὁπῶ, ἔναντι αὐξήσεως τοῦ μέσου ἐπιπέδου τῶν τιμῶν εἰς τὰς ἄλλας χώρας κυμαινομένης ἀπὸ 1,8 % (εἰς τὴν Δ. Γερμανίαν) ἕως 8,4 % (εἰς τὴν Φιλανδοίαν). Ἐν Ἑλλάδι ἐσημειώθη αὐξήσις μόνον κατὰ 0,3 %. Τὸ γεγονός τοῦτο ὑποδηλοῖ τὴν σημαντικὴν ἐνίσχυσιν τῆς διεθνoῦς θέσεως τῆς δραχμῆς καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς ἐν γένει ἀνταγωνιστικότητος τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας.

## 2. Μισθοὶ καὶ ἡμερομίσθια.

Ἐκ τῶν διαθέσιμων στοιχείων προκύπτει ὅτι κατὰ τὸ 1968 ἐσημειώθη περαιτέρω αὐξήσις μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων. Ἐς τὴν αὐξήσιν αὐτὴν συνέβαλον τόσον αἱ φυσιολογικαὶ ἀναπροσαρμογαὶ τῶν ἐπιπέδων ἀμοιβῶν, αἱ ὁποῖαι ἠκολούθησαν τὴν αὐξήσιν τοῦ εἰσοδήματος, ὅσον καὶ ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῶν κατωτάτων ὁρίων ἡμερομισθίων κατὰ 6 - 7 % ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουλίου 1967 καὶ κατὰ 7 % ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1968 (πρῶτον τμήμα τῆς ἐκ 15 % συνολικῆς αὐξήσεως, τὸ ἕτερον τμήμα τῆς ὁποίας θὰ δοθῇ ἀπὸ τῆς 1ης Μαΐου 1969).

Ὡς προκύπτει ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ Ι.Κ.Α., κατὰ τὸ δεκάμηνον Ἰανουαρίου - Ὀκτωβρίου 1968, τὸ καταβληθὲν μέσον γενικὸν ἡμερομίσθιον, εἰς δείγμα 100 βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀνῆλθεν εἰς 110,2 δραχμάς, ἔναντι 101,0 δραχμ. καὶ 91,7 ὀρχ. κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα τῶν ἐτῶν 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Ἐσημειώθη, δηλαδὴ, αὐξήσις κατὰ 9,2 % τὸ 1968, ἔναντι 10,1 % τοῦ 1967. Ἡ αὐτὴ περίπου εἰκὼν προκύπτει καὶ ἐν τῶν στοιχείων τῆς Ε.Σ.Γ.Ε., τὰ ὁποῖα δημοσφαιρέονται εἰς τὸ θμηρον Ἰανουαρίου - Σεπτεμβρίου. (Ὁπῶ, τὸ γενικὸν μέσον ἡμερομίσθιον, εἰς βιομηχανικὰ καὶ βιοτεχνικὰ καταστήματα μὲ ἀριθμὸν ἀπασχολουμένων δέκα καὶ ἄνω, ἀνῆλθε κατὰ τὸ θμηρον τοῦ 1968 εἰς 13,52 δραχμάς, ἔναντι 12,60 δραχμῶν τῆς ἀντιστοίχου περιόδου τοῦ 1967, ἥτοι ἐσημείωσαν αὐξήσιν κατὰ 7,3 %. Ἐξ ἄλλου, αἱ μέσαι ἐβδομαδιαῖαι ἀποδοχαὶ ἀνῆλθον κατὰ τὸ ἐννεαμήμηρον τοῦ 1968 εἰς 589,0 δραχμάς, ἔναντι 544,8 δραχμῶν τοῦ ἐννεαμήνου τοῦ 1967, ἥτοι ἐσημείωσαν αὐξήσιν κατὰ 8,1 %.

Μικρότεροι αὐξήσεις φαίνεται ὅτι ἐσημειώθησαν εἰς τὰ μέσα ἐπίπεδα τῶν μισθῶν τῶν ἐργαζομένων εἰς μεταποιητικὰς ἐπιχειρήσεις. (Ὁπῶ, συμπῶνως

πρός τὰ στοιχεῖα τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., ἐντὸς τοῦ ἐννεαμήνου Ἰανουαρίου - Σεπτεμβρίου 1968, ὁ μέσος μηνιαίος μισθὸς εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ βιοτεχνίαν ἀνῆλθεν εἰς 4.780,2 δραχμάς, ἔναντι 4.515,0 δραχμῶν καὶ 4.068,0 δραχμῶν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον τῶν ἐτῶν 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Μεταξὺ 1968 καὶ 1967, δηλαδή, ἐσημειώθη αὐξήσις κατὰ 5,9 %.

Σημαντικὴν, τέλος, ἀνοδὸν ἐσημείωσε τὸ μέσον ἐπίπεδον μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου μισθολογίου.

Σημειωτέον ὅτι τὰ ἀναφερθέντα διὰ τὸ 1968 ποσοστὰ αὐξήσεως τῶν ὀνομαστικῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἰσχύουν καὶ διὰ τὴν αὐξήσιν τῶν πραγματικῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων, δεδομένου ὅτι ἐντὸς τοῦ 1968 τὸ μέσον ἐπίπεδον τοῦ δείκτου τιμῶν κατανλωτοῦ παρέμεινε σχεδὸν ἀμετάβλητον (+ 0,3 %), ἔναντι αὐξήσεως αὐτοῦ κατὰ 1,7 % τὸ 1967 καὶ 5 % τὸ 1966.

## VI. ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΠΑΡΕΩΜΩΝ

Κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν ἐντὸς τοῦ 1968 ἐξελίξεων εἰς τὰς ἐξωτερικάς συναλλαγὰς τῆς χώρας ὑπῆρξεν ἡ πραγματοποίησις πλεονάσματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ ἡ αὐξήσις τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατὰ 35,8 ἑκατ. δολλάρια. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπραγματοποιήθη παρὰ τὴν αὐξήσιν τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος καὶ ἐφείλεται εἰς τὴν ταχείαν ἀνοδὸν τῶν ἀδήλων συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων καὶ τῆς εἰσοδῆς κεφαλαίων.

Ἡ ἐντὸς τοῦ 1968 ἀναζωπύρωσις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἤτο φυσικὸν νὰ ἐπηρεάσῃ αὐξητικῶς τὰς εἰσαγωγὰς καὶ ἀντιστοίχως, λόγῳ τῆς ὁραθείας ἀνάδου τῶν ἐξαγωγῶν, τὸ ἐμπορευματικὸν ἐλλείμμα τῆς χώρας. Ἐν τούτοις, ἡ συνεχισθεῖσα διαδικασία ὑποκαταστάσεως εἰσαγομένων δι' ἐγχωρίως παραγομένων εἰδῶν περιώρισε τὸν ρυθμὸν ἀνάδου τῶν εἰσαγωγῶν (+ 7,6 %) καὶ δὴ τῶν μὴ βασικῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Σημειωτέον ὅτι ἐντὸς τοῦ 1968 ηὐξήθη ταχύτατα τὸ ἀστικὸν εἰσόδημα, τὸ ὁποῖον ἔχει ηὐξημένην ροπὴν πρὸς εἰσαγωγὰς, καὶ συνεπῶς θὰ ἔδει νὰ ἀναμένεταί ταχύτερος ρυθμὸς συνολικῆς αὐξήσεως τῶν εἰσαγομένων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.

Ἡ κατὰ 75,2 ἑκατ. δολλ. διεύρυνσις τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος ἐκαλύφθη κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ πλεονάσματος τῶν ἀδήλων συναλλαγῶν (ἀνεληθόντος εἰς 524,4 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 475,0 ἑκατ. δολλ. τὸ 1967). Ὁςτοις, αἱ τρέχουσαι συναλλαγαὶ κατέλειπον ἐλλείμμα ἐκ 247,5 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 221,7 ἑκατ. δολλ. τὸ 1967 καὶ 264,1 ἑκατ. δολλ. τὸ 1966. Ἡ παρὰ τὴν διεθνή στενότητα κεφαλαίων ἐπίτευξις ἐντὸς τοῦ 1968 ἀνάδου τῆς καθαρᾶς εἰσοδῆς κεφαλαίων κατὰ 50 % κατέστησε δυνατὴν τὴν ὑπερκόλυψιν τοῦ ἐλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν καὶ τὴν διαμόρφωσιν πλεονάσματος ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν ἐξ 21,1 ἑκατ. δολλ., ἔναντι ἐλλείμματος ἐκ 12,3 ἑκατ.

δολλ. κατὰ τὸ 1967 καὶ πλεονάσματος ἐκ 3,6 ἑκατ. δολλ. τὸ 1966. Ἐντὺς τοῦ 1968, ἐξ ἄλλου, μετεφέρθησαν εἰς τὸ ἐπίστημον συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα χρυσαὶ λίραι: συνολικῆς ἀξίας 17,7 ἑκατ. δολλ., ἔναντι 35,2 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1967 καὶ 22,2 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1966. Κατόπιν τούτου, τὰ ἐπίσημα συναλλαγματικὰ διαθέσιμα τῆς Τραπεζῆς ἀνῆλθον εἰς τὸ τέλος τοῦ 1968 εἰς 296,9 ἑκατ. δολλ., ἦτοι ἐστημείωσαν αὐξήσιν ἐντὺς τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους κατὰ 35,8 ἑκατ. δολλ., ἔναντι: αὐξήσεως τῶν κατὰ 13,5 ἑκατ. δολλ. τὸ 1967 καὶ 12,3 ἑκατ. δολλ. τὸ 1966. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὸ προαναφερθὲν συνολικὸν ὄψος τῶν ἐπιστήμων συναλλαγματικῶν διαθεσίμων δὲν περιλαμβάνονται τὰ κατατεθειμένον εἰς χρυσὸν μερίδιον τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον, οὗτε αἱ εἰς τὸ ρυθμιστικὸν ἀπόθεμα τῆς Τραπεζῆς τηρούμεναι χρυσαὶ λίραι. Ἐντὺς τοῦ 1968, ἐπίσης, ἡρῴχθησαν κατὰ 3 ἑκατ. δολλ. τὰ ἐνεργητικὰ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὑπόλοιπα τῶν συμφηρικιστικῶν λογαριασμῶν (κλήρικα).

## VII. ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε διαθεσίμων στοιχείων προκύπτει ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, πλὴν δανείων — περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰδικῶν ἐσόδων ἐκ δημοσίων ἐπενδύσεων — ἀνῆλθε κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος εἰς 45.658 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 40.304 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967. Ἐξ ἄλλου, τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ (ἄνευ τῶν δαπανῶν δι' ἔργα ὑποδομῆς Ν.Α.Τ.Ο.) καὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ δημοσίων ἐπενδύσεων, ἀναμένεται ὅτι θὰ διαμορφωθῇ τελικῶς εἰς 51.873 ἑκατ. δρχ., ἔναντι: 44.964 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967. Οὕτω, τὸ ἄνοιγμα τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς 6.215 ἑκατ. δρχ., ἔναντι: 4.660 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967. Τὸ ἄνοιγμα τοῦτο ὀφείλεται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰς πληρωμὰς διὰ τὸ Πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων, αἱ ὁποῖαι ἡρῴχθησαν οὐσιωδῶς κατὰ τὸ ἐπισκοπούμενον ἔτος. Ὁ τακτικὸς προϋπολογισμὸς ἀντιθέτως κατέλιπε πλεόνασμα ὑπερδιπλάσιον ἐν συγκρίσει: πρὸς τὸ 1967 (2.205 ἑκατ. δρχ., ἔναντι: 985 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967), τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν κάλυψιν τμημάτων τῶν δαπανῶν ἐπενδύσεων.

Τὸ ἀνωτέρω ἄνοιγμα τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1967 καλύπτεται κατὰ 4.300 ἑκατ. δρχ. ἐξ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ, ἦτοι κατὰ 2.500 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ προῖοντος ἐντόκων γραμματίων καὶ κατὰ 1.800 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν ὁμολογιακοῦ δανείου, κατὰ τὸ ὑπόλοιπον δὲ (1.915 ἑκατ. δρχ.) ἐκ πόρων ἐξωτερικοῦ.

### 1. Τακτικὸς προϋπολογισμὸς.

Τὰ ἔσοδα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνῆλθον τὸ 1968 εἰς 44.816 ἑκατ. δρχ., ἔναντι: 38.713 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967 καὶ 34.129 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966.

ήτοι: έσημείωσαν αύξησιν κατά 6.103 έκατ. δρχ. ή 15,8 %, έναντι: αύξήσεως έκ 4.584 έκατ. δρχ. ή 13,4 % τó 1967. Τά έκ φορολογίας έσοδα, άνελθόντα είς 40.306 έκατ. δρχ., ηύξήθησαν κατά 5.227 έκατ. δρχ. ή 14,9 %, έναντι: 4.674 έκατ. δρχ. ή 15,4 % τó 1967. Ή άνοδος αύτη τών έκ φορολογίας έσόδων όφείλεται είς τήν αύξησιν τού έθνικού είσοδήματος ώς και είς τήν πληρεστέραν σύλληψιν τής φορολογητέας ύλης κατόπιν τών ληφθέντων ύπό τής Κυβερνήσεως σχετικών νομοθετικών και διοικητικών μέτρων. Χαρακτηριστικώς αναφέρεται ότι κατά τó έτος 1968 έσημειώθη αύξησις τού άριθμού τών ύποδληθεισών δηλώσεων φορολογίας είσοδήματος φυσικών προσώπων κατά 124 χιλ. ή 31,5 %, τó δέ δηλωθέν συνολικόν καθαρόν είσόδημα, πρό έκπτώσεων, ηύξήθη, κατά 13 δισεκ. δρχ. ή 44 % περίπου έναντι τού 1967. Έξ άλλου, έσημειώθη, ούσιώδους επίτάχυνσις τού έλέγχου τών έκκρεμούντων φορολογικών δηλώσεων παρελθόντων έτών και έπετεύχθη ή σύλληψις διαφυγούσης φορολογητέας ύλης διά τής παρασχεθείσης εύχερείας ύποβολής συμπληρωματικών δηλώσεων φόρου είσοδήματος, άνευ έπιβολής προστίμου ή άλλων έπιβαρύνσεων, διά είσοδήματα μή περιληφθέντα είς τās φορολογικάς δηλώσεις τών προηγούμενων έτών.

Ειδικώτερον, τά έσοδα εξ άμέσων φόρων άνήλθον τó 1968 είς 8.247 έκατ. δρχ., σημειώσαντα αύξησιν κατά 1.518 έκατ. δρχ. ή 22,6 %, έναντι προϋπολογισθείσης αύξήσεως κατ' 20,5 % και πραγματοποιηθείσης έκ 1.061 έκατ. δρχ. ή 18,8 % τó 1967. Είς τήν πραγματοποίησιν τού ήψηλού τούτου ρυθμού άνόδου συνέβαλον κυρίως ή ηύξημένη άπόδοσις τής φορολογίας είσοδήματος φυσικών προσώπων (+ 574 έκατ. δρχ. ή 16 %), ή άνοδος τών έσόδων εκ παρελθόντων οικονομικών έτών (+ 500 έκατ. δρχ. ή 80,7 %) και ή αύξησις τής άποδόσεως τής φορολογίας κληρονομιών και θωρεών (+ 186 έκατ. δρχ. ή 37,2 %).

Τά έσοδα εκ τής έμμέσου φορολογίας, εξ άλλου, άνήλθον τó 1968 είς 32.059 έκατ. δρχ., σημειώσαντα αύξησιν κατά 3.708 έκατ. δρχ. ή 13,1 %. Έναντι: αύξήσεως εκ 3.611 έκατ. δρχ. ή 14,6 % τó 1967. Ή παρατηρουμένη έλαφρά κάμψις τού ρυθμού άνόδου τών έσόδων τούτων όφείλεται βασικώς είς τήν στασιμότητα τών έσόδων εκ δασμών επί τών εισαγομένων, λόγω τού ότι ή σημειωθείσα έντός τού 1968 αύξησις τών εισαγωγών αναφέρεται κυρίως είς μηχανήματα και βασικά τρόφιμα, τά όποια ύπόκεινται είς χαμηλούς δασμολογικούς συντελεστές. Έτερος παράγων τής σημειωθείσης έπιβραδύνσεως τού άνοδικού ρυθμού τών έσόδων εκ τής έμμέσου φορολογίας ύπήρξεν ή χαλάρωσις τού ρυθμού άνόδου τής άποδόσεως τής φορολογίας καπνού και τών τελών μεταφορών, ή όποια κατά τó 1967 είχεν έπηρεασθή αύξητικώς εκ τής άπó τού 1966 άνατιμήσεως τών συγαρέττων και τής αύξήσεως τών τελών μεταφορών, μέρος τής όποιας κατεβλήθη έντός τού 1967.

Ή ταχύτερα, έν συγκρίσει πρός τούς έμμέσους φόρους, άνοδος τών έσόδων εξ άμέσων φόρων είχεν ώς άποτέλεσμα τήν αύξησιν τής συμμετοχής αύτών

εἰς τὸ σύνολον τῶν φορολογικῶν ἐσόδων ἀπὸ 19,2% τὸ 1967 εἰς 20,5% τὸ 1968 καὶ τὴν ἀντιστοίχον μείωσιν τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐμμέσων φόρων ἀπὸ 80,8% τὸ 1967 εἰς 79,5% τὸ 1968. Τοῦτο εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας, καθόσον ἐπετεύχθη καθ' ὃν χρόνον ἔλαβε χώραν οὐσιαστικὴ μείωσις τῶν συντελεστῶν τῆς φορολογίας εἰσοδήματος φυσικῶν προσώπων. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἐντὸς τοῦ λήξαντος ἔτους ἐσημειώθη πρόοδος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς δικαιότερας κατανομῆς τῶν φορολογικῶν βαρῶν.

Αἱ δαπάναι τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀνέλθουν τελικῶς εἰς 42.611 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 37.748 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967 καὶ 31.525 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966. σημειοῦσαι αὐξήσιν κατὰ 4.863 ἑκατ. δρχ. ἢ 12,9%, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 6.223 ἑκατ. δρχ. ἢ 19,7% τοῦ 1967. Εἰς τὴν ἀνοδὸν τῶν δημοσίων δαπανῶν κατὰ τὸ 1968 συνετέλεσε κυρίως ἡ αὐξησις τῶν διατεθέντων δι' εἰσοδηματικὰς ἐνισχύσεις πτωχῶν, τῶν δαπανῶν διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ δημοσίου χρέους ὡς καὶ τῶν δαπανῶν δι' ἀποδοχὰς προσωπικοῦ καὶ συντάξεις, κατόπιν τῆς ἐφαρμογῆς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους τοῦ νέου ἠρξημένου μισθολογίου. Ἡ συγκράτησις τοῦ ἀνοδικοῦ ρυθμοῦ τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς ἐπίπεδον κατώτερον τὸσον τοῦ πραγματοποιηθέντος κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ὅσον καὶ τοῦ ἀντιστοίχου ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἐσόδων, ἀποτελεῖ σημαντικὸν ἐπιτεύγμα τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, εἰς ἓκ τῶν βασικῶν στόχων τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἐξασφάλισις ἠρξημένης συμμετοχῆς τῆς κρατικῆς ἀποταμιεύσεως εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ διευρυνομένου προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων.

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω ἐξελίξεως τῶν ἐσόδων καὶ τῆς προβλεπομένης τελικῶς διαμορφώσεως τῶν δαπανῶν τῆς δημοσιονομικῆς χρήσεως 1968, τὸ πλεόνασμα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 2.206 ἑκατ. δρχ., ἔναντι ἀρχικῆς προβλέψεως 2.000 ἑκατ. δρχ. καὶ πραγματοποιηθέντος πλεονάσματος εἰς 965 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1967.

## 2. Δημόσιαι ἐπενδύσεις.

Αἱ δαπάναι τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1968 εἰς 9.262 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 7.216 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967 καὶ 7.063 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966, ἥτοι ἐσημειώθη αὐξήσις αὐτῶν κατὰ 2.046 ἑκατ. δρχ. ἢ 28,4%.

Ἐξ ἄλλου, αἱ παράλληλοι ἐπενδύσεις, ἥτοι αἱ ἐπενδύσεις τῆς Δ.Ε.Η., τοῦ Ο.Τ.Ε. καὶ τῆς Ἑργατικῆς Κατοικίας, ὡς καὶ αἱ πραγματοποιούμεναι ὑπὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας διὰ δανείων μέσης καὶ μακρᾶς προθεσμίας χορηγούμενων ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. καὶ τῆς Ε.Τ.Β.Α., ἀνῆλθον εἰς 10.740 ἑκατ. δρχ. τὸ 1968, ἔναντι 8.087 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967 καὶ 5.809 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966. Εἰδικώτερον, αἱ ἐπενδύσεις τῆς Δ.Ε.Η. ἀνῆλθον εἰς 4.300 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 3.802 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967, ἐνῶ αἱ δαπάναι τοῦ Ο.Τ.Ε. δι' ἐπενδύσεις

έπεκτάσεως καί έκσυγχρονισμού του τηλεφωνικού δικτύου της χώρας ανήλθον εις 1.340 έκατ. δρχ., έναντι 945 έκατ. δρχ. του 1967.

Ο πραγματοποιηθείς κατά το 1968 ρυθμός άνόδου των δαπανών διά δημοσίαις έπενδύσεις είναι γενικώς ανώτερος του προβλεπομένου υπό του Πενταετούς Προγράμματος Οικονομικής Αναπτύξεως. Ειδικώτερον, αί δαπάναι του προϋπολογισμού δημοσίων έπενδύσεων έστημείωσαν, ως έλέχθη ήδη, αύξησιν κατά 28,4 %, έναντι προβλεπομένης υπό του Πενταετούς Προγράμματος μέσης έτησίαις αύξήσεως έξ 11,7 %. Τοϋτο καθιστά άκρως σύνοϊκάς τάς προοπτικάς καθόσον άφορᾷ εις την πλήρη επίτευξιν των τιθεμένων υπό του Πενταετούς Προγράμματος στόχων εις το τομέα των δημοσίων έπενδύσεων. Τήν αϊσιοδοξίαν αύτην ένισχύει έτι περαιτέρω το γεγονός ότι, έντός του λήξαντος έτους, ήρξατο ή έπεξεργασία καί βασικώς ώλοκληρώθη ήδη ή επί έτησίαις θάσεως κατάρτισις του κρατικού προγράμματος έπενδύσεων των έτών 1969 έως 1972, ως καί ή έναρμόνισις αύτου προς τάς προβλψεις του Πενταετούς Προγράμματος. Άλλά καί από καθαρώς θραχυχρονίου σκοπίαις έξεταζομένη, ή ταχεία επέκτασις των έπενδύσεων του δημοσίου τομέως προσλαμβάνει ιδιαιτέραν σημασίαν, καθόσον άπετέλεσεν ένα των βασικών παραγόντων άναθερμάνσεως της οίκονομίας καί αύξήσεως της άπασχολήσεως εις την χώραν.

### 3. Ο Προϋπολογισμός του έτους 1969.

Βάζει της έφαρμοσθείσης από του παρελθόντος έτους άρχής της έγκαιρου καταθέσεως του προϋπολογισμού, ο προϋπολογισμός του 1969 κατετέθη καί έκυρώθη πρό της έναρξεως του οίκονομικού έτους. Τοϋτο άποτελεί, ως έτονίσθη καί κατά το παρελθόν, βασικήν προϋπόθεσιν διά την άποτελεσματικήν άσχησιν ένεργού δημοσιονομικής πολιτικής καί διά τόν έπηρεασμόν της δραστηριότητος των λοιπών τομέων της οίκονομίας προς τάς ένδεικνυόμενας έκάστοτε κατευθύνσεις.

Υπό του κυρωθέντος προϋπολογισμού του τρέχοντος έτους προβλέπεται: ότι τά έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού θα άνέλθουν εις 51.107 έκατ. δρχ., έναντι 44.816 έκατ. δρχ. του 1968. Αναμένεται, συνεπώς, αύξησις των έσόδων τούτων κατά 6.291 έκατ. δρχ. ή 14 %. Επί πλέον, προβλέπεται ή πραγματοποίησις ειδικών έσόδων ύψους 1.000 έκατ. δρχ. εκ δημοσίων έπενδύσεων. Ούτω, το σύνολον των προβλεπομένων έσόδων του γενικού κρατικού προϋπολογισμού διαμορφούται εις 52.107 έκατ. δρχ.

Τά έξοδα, έξ άλλου, του τακτικού προϋπολογισμού, μετ' άφαιρέσιν των προβλεπομένων άδιαθέτων πιστώσεων, προβλέπονται: εις 48.607 έκατ. δρχ., έναντι πραγματοποιηθέντων έξόδων εκ 42.611 έκατ. δρχ. κατά το 1968, ήτοι: αναμένεται αύξησις αύτών κατά 5.996 έκατ. δρχ. ή 14 %. Παράλλήλως προβλέπονται πληρωμαί διά δημοσίαις έπενδύσεις της τάξεως των 10.500 έκατ. δρχ., έναντι: 9.262 έκατ. δρχ. του 1968. Ούτω, το σύνολον των προβλεπομέ-

νων δαπανῶν τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνέρχεται εἰς 59.107 ἑκατ. δρχ.

Ἀναμένεται, συνεπῶς, πλεόνασμα τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ ἐκ 2.500 ἑκατ. δρχ. Συνοπτολογιζομένων τῶν δαπανῶν καὶ ἐσόδων τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων προκύπτει ἀνοιγμα τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς 7.000 ἑκατ. δρχ., τὸ ὅποion προβλέπεται νὰ καλυφθῇ κατὰ 5.000 ἑκατ. δρχ. ἐξ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον (2.000 ἑκατ. δρχ.) διὰ δανειακῶν κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὡς βασικά χαρακτηριστικά τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ τρέχοντος ἔτους καὶ τῆς ἐκφραζομένης δι' αὐτοῦ δημοσιονομικῆς πολιτικῆς δύνανται νὰ ἐπισημανθοῦν τὰ ἀκόλουθα :

Π ρ ὦ : ο ν : Ἡ διατήρησις ἀμεταβλήτου τοῦ ἰσχύοντος φορολογικοῦ καθεστώτος καὶ ἡ πρόβλεψις ὑψηλοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἐσόδων, ὡς ἀποτέλεσμα ἀφ' ἐνὸς τῆς ἀνόδου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς πληρεστέρας συλλήψεως τῆς φορολογητέας ὕλης.

Δ ε ὕ : ε ρ ο ν : Ἡ συγκράτησις τῆς αὐξήσεως τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς ἐπίπεδον ἐπιτρέπον τὴν διεύρυνσιν τοῦ πλεονάσματος τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ.

Τ ρ ί : ο ν : Ἡ διάθεσις πιστώσεων τῆς τάξεως τῶν 1.500. ἑκατ. δρχ. διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ἀποδοχῶν καὶ συντάξεων τῶν δημοσίων λειτουργῶν.

Τ έ : α ρ ο ν : Ἡ διάθεσις σημαντικῶς ἡρξημένων πιστώσεων διὰ τὴν κατὰ προτεραιότητα κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν εἰς τοὺς τομεῖς τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν, τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης καὶ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως.

Π έ μ π : ο ν : Ἡ αὐξήσις τῶν προβλεπομένων πληρωμῶν τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων εἰς 10.500 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 9.262 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1968 καὶ 7.216 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ὀργανικὴν σύνθεσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως.

Τέλος, δεόν νὰ ἀναφερθῇ ὅτι ἀπὸ τοῦ τρέχοντος ἔτους ἡρξήθησαν τὰ ἀνώτατα ὅρια τῶν προσωρινῶν διευκολύνσεων, τὰς ὁποίας δύναται νὰ παρέχῃ ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Δημόσιον, προσαρμοσθέντα πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς τελευταίας ἀναθεωρήσεώς των (1955) διεύρυνσιν τῶν δημοσιονομικῶν μεγεθῶν (τὸ ὕψος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐτετραπλασιάσθη περίπου ἐντὸς τῆς ἀνωτέρω περιόδου). Οὕτω, διὰ τοῦ Ν.Δ. 151) 1969, τὸ ὅποion ἐτροποποίησε τὸ ἄρθρον 55 παρ. 6 καὶ 11 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Τραπεζῆς, ἡρξήθησαν ἀπὸ 500 εἰς 1.250 ἑκατ. δραχμῶν, ἀφ' ἐνὸς τὸ ἀνώτατον ὄριον προεξοφλήσεως γραμματίων τοῦ Δημοσίου καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ἀνώτατον ὄριον τῶν χορηγούμενων εἰς τὸ Δημόσιον προσωρινῶν προκαταβολῶν διὰ δαπάνας τοῦ ἑτησίου προϋπολογισμοῦ.

#### 4. Λογαριασμοί συγκεντρώσεως αγροτικών προϊόντων.

Τὸ συνολικὸν χρεωστικὸν ὑπόλοιπον τῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος τηρουμένων λογαριασμῶν συγκεντρώσεως ἀγροτικῶν προϊόντων καὶ διαχειρίσεως καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ἀνῆλθε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1968 εἰς 8.717 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 8.831 ἑκατ. δρχ. καὶ 11.684 ἑκατ. δρχ. εἰς τὸ τέλος τῶν ἐτῶν 1967 καὶ 1968 ἀντιστοίχως. Ἐντὸς τοῦ 1968, δηλαδὴ, ἐσημειώθη μείωσις τοῦ ὑπολοίπου τῶν ἐν λόγῳ λογαριασμῶν κατὰ 114 ἑκατ. δρχ., ἔναντι μειώσεως αὐτῶν κατὰ 2.853 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1967. Δέον, ἐν τούτοις, νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ ἐντὸς τοῦ 1967 μείωσις εἶχε προέλθει σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῆς μεταφορᾶς εἰς πίστωσιν τῶν ἐν λόγῳ λογαριασμῶν ποσοῦ 2.600 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ προϊόντος ἱσοπόσων τοκοχρεολυτικῶν δανείων χορηγηθέντων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον. Ὡς ἐκ τούτου, πρὸς σύγκρισιν τῶν ἐντὸς τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν μεταβολῶν, δεόν νὰ ἀφαιρεθῇ ἡ ἐπιδρασις τῆς ἐν λόγῳ μεταφορᾶς, ὅποτε διὰ τὸ 1967 προκύπτει μείωσις ἐκ 253 ἑκατ. δραχμῶν τοῦ χρεωστικοῦ ὑπολοίπου ἐκ τῆς τρεχούσης κινήσεως τῶν ἐξεταζομένων λογαριασμῶν.

Κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν ἐξελίξεων τοῦ λήξαντος ἔτους ἀποτέλεσεν ἡ μεγάλη μείωσις τοῦ χρεωστικοῦ ὑπολοίπου τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καὶ ἡ ἀντίθετος κίνησις τῶν λογαριασμῶν συγκεντρώσεως σταφίδων καὶ καπνῶν. Εἰδικώτερον, ἐντὸς τοῦ 1968, τὸ χρεωστικὸν ὑπόλοιπον τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἐνεφάνισε μείωσιν κατὰ 1.527 ἑκατ. δρχ., ἔναντι ἀντιστοίχου μειώσεως κατὰ 185 ἑκατ. δρχ. ἐκ τῆς τρεχούσης κινήσεως αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ 1967. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη ἦτο ὀρατικῶς ἀποτέλεσμα τῆς μὴ συγκεντρώσεως ἀξιολόγων ποσοτήτων δημητριακῶν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, συνεπεία ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς περαιτέρω διευρύνσεως τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου εἰς τὴν διακίνησιν σίτου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς σοβαρᾶς μειώσεως τῆς παραγωγῆς λόγῳ δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν. (Ἡτοι, ἡ συγκεντρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ποσότης σίτου καὶ κριθῆς περιορίσθη εἰς 82 χιλ. τόννους μόνον, ἔναντι 737 χιλ. τόννων τοῦ 1967, ἡ δὲ ἀντίστοιχος ἐπιδάρυνσις τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν εἰς 350 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 2.085 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967. Ἡ μείωσις τῆς παραγωγῆς δημητριακῶν εἶχεν ἐπίσης ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μὴ πραγματοποιήσιν ἐξαγωγῶν σίτου καὶ κριθῆς ὑπὸ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν μὴ δημιουργίαν δαπάνης δι' ἐπιδότησιν τούτων. Εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν πληρωμῶν συνέβαλε, τέλος, καὶ ἡ καταβολὴ ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς εἰσδηματικῆς ἐνισχύσεως τῶν αἰτοκαλλιεργητῶν, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ λογαριασμὸς εἶχεν ἐπιδαρυνθῇ προσωρινῶς κατὰ τὸ 1967 διὰ ποσοῦ 300 ἑκατ. δρχ. Ἀντιθέτως, ἠρῶνιμένα: κατὰ 370 ἑκατ. δρχ. ἦσαν αἱ πληρωμαὶ διὰ φόρους καὶ δασμούς καὶ κατὰ 640 ἑκατ. δρχ. αἱ πληρωμαὶ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἀγαθῶν ἐκ τοῦ ἑξωτερικοῦ. Τούτο ὀφείλεται :

(α) εἰς τὴν ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεων τοῦ προηγούμενου ἔτους ἐκ φόρων κατα-

νάλωσες σακχάρους, (β) εἰς τὴν εἰσαγωγὴν μέσῳ τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν σακχάρους ἀξίας 122 ἑκατ. δρχ., (γ) εἰς τὴν εἰσαγωγὴν 50 χιλ. τόννων σίτου, (δ) εἰς τὰς ἠϋξημένους εἰσαγωγὰς ζωοτροφῶν καὶ ἀργοῦ πετρελαίου καὶ, τέλος, (ε) εἰς τὴν πληρωμὴν ληξιπροθέσμων ὑποχρεώσεων ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς ἀγαθῶν, κυρίως ζωοτροφῶν, ἐπὶ πιστώσει.

Αἱ τρέχουσαι εἰσπράξεις τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἐκινήθησαν εἰς τὰ ἐπίπεδα τοῦ 1967. Εἰδικώτερον, αἱ τακτικαὶ εἰσπράξεις ὑπελείφθησαν ἐκείνων τοῦ 1967 κατὰ 338 ἑκατ. δρχ., λόγῳ μειώσεως τῶν πωλήσεων κρατικῶν ἐφοδίων — κυρίως δημητριακῶν καὶ ἐλαιολάδου — εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν. Μειωμέναι ἦσαν ἐπίσης αἱ εἰσπράξεις ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς σίτου. Ἀντιθέτως, ἐσημείωσαν αὐξησιν αἱ εἰσπράξεις ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς ἐλαιολάδου, ἐκ τῆς διαθέσεως ἀργοῦ πετρελαίου εἰς τὸ διυλιστήριον καὶ ἐξ ἐπιστροφῶν ἀχρησιμοποιεῖτων ὑπολοίπων ἐκ διατεθέντων κατὰ τὸ παρελθὸν ποσῶν διὰ τὴν συγκέντρωσιν ἀγροτικῶν προϊόντων, κυρίως σίτου καὶ ὀρύζης. Ἐξ ἄλλου, ἐντὸς τοῦ 1968 δὲν ἔλαβον χώραν μεταφοραὶ ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς κάλυψιν ἐλλειμμάτων (κατὰ τὸ 1967 εἶχον μεταφερθῇ 400 ἑκατ. δρχ.). Μετεφέρθη ὅμως ποσὸν 300 ἑκατ. δρχ. πρὸς κάλυψιν τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐκ τῆς εἰσδηματικῆς ἐνισχύσεως τῶν σιτοκαλλιεργητῶν τοῦ ἔτους 1967, ἣ ὅποια εἶχε καταβληθῇ προσωρινῶς ἐκ τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.

Τὸ χρεωστικὸν ὑπόλοιπον τῶν λογαριασμῶν συγκεντρώσεως σταφίδων παρουσίασεν ἐντὸς τοῦ 1968 αὐξησιν κατὰ 606 ἑκατ. δρχ., ἐνῷ ἐντὸς τοῦ 1967, μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς μεταφορᾶς ἐκ τοῦ προϊόντος τοῦ δανείου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, εἶχε σημειώσει μείωσιν κατὰ 235 ἑκατ. δρχ. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη προήλθε τόσον ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν πληρωμῶν, λόγῳ διευρύνσεως τῆς συγκεντρώσεως σουλτανίνας κατ' ἀκολουθεῖαν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς τῆς, ὅσον καὶ ἐκ τῆς μειώσεως τῶν εἰσπράξεων, λόγῳ τοῦ ὅτι ἐντὸς τοῦ 1968 δὲν ἔλαβον χώραν μεταφοραὶ ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς κάλυψιν ἐλλείμματος, κατόπιν τῆς ἐντὸς τοῦ 1967 καλύψεως τῶν μέχρι καὶ τοῦ ἔτους τούτου ζημιῶν.

Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ λογαριασμοῦ συγκεντρώσεως καπνῶν ἐνεφάνισεν αὐξησιν ἐντὸς τοῦ 1968 κατὰ 807 ἑκατ. δρχ., ἐναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως κατὰ 168 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1967 (ἀνευ συνυπολογισμοῦ εἰς τὰς εἰσπράξεις τῶν μεταφορῶν ἐκ τοῦ προϊόντος δανείων). Ἡ μεγαλύτερα αὐξήσις τοῦ χρεωστικοῦ ὑπολοίπου κατὰ τὸ 1968 ἦτο ἀποτέλεσμα ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς αὐξήσεως τῶν πληρωμῶν, λόγῳ τῆς μεγαλύτερας παραγωγῆς τοῦ 1967 ἢ ὅποια διεκινήθη ἐμπορικῶς κατὰ τὸ 1968, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς μειώσεως τῶν εἰσπράξεων ἐκ τῆς ρευστοποιήσεως κρατικῶν ἀποθεμάτων.

## VIII. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

## 1. Μεταβολαί εἰς τὴν ρευστότητα τῆς Οἰκονομίας.

Ἡ προσφορὰ χρήματος, ἴτοι τὸ ἄθροισμα τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν καταθέσεων ὀφείας, ἀνελθοῦσα εἰς 45.242 ἑκατ. δρχ. εἰς τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1968, ἐσημείωσεν ἐντὸς τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους αὐξησιν κατὰ 1.825 ἑκατ. δρχ. ἢ 4,2 %, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 7.557 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,1 % ἐντὸς τοῦ 1967. Ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1968 εἰς 33.093 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 33.446 ἑκατ. δρχ. τοῦ τέλους 1967, ἵτοι ἐσημείωσεν ἐντὸς τοῦ ἔτους μείωσιν κατὰ 353 ἑκατ. δρχ., ἢ 1,1 %, ἔναντι αὐξήσεως τῆς κατὰ 7.346 ἑκατ. δρχ. ἢ 28,2 % ἐντὸς τοῦ ἔτους 1967. Ἐξ ἄλλου, αἱ καταθέσεις ὀφείας ἠϋξήθησαν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ 2.178 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,8 %, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 211 ἑκατ. δρχ. ἢ 2,2 % ἐντὸς τοῦ 1967.

Ἡ ἐξέλιξις τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ ἰδίως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ἐμφανίζεται διάφορος ἐὰν γίνῃ σύγκρισις μέσων ἐτήσιων ἐπιπέδων, ἀντὶ ἐπιπέδων τέλους ἔτους. Οὕτω, τὸ μὲν μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον τῆς προσφορᾶς χρήματος ἠϋξήθη τὸ 1968 κατὰ 4.073 ἑκατ. δρχ. ἢ 10,9 %, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 4.823 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,8 % τὸ 1967, τὸ δὲ μέσον ἐπίπεδον τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ἐμφανίζει ἄνοδον κατὰ 2.870 ἑκατ. δρχ. ἢ 10,2 %, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 4.818 ἑκατ. δρχ. ἢ 20,7 % τὸ 1967.

Ἡ μείωσις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας κατὰ τὸ ἐπισκοπούμενον ἔτος συνδέεται ἀμέσως μὲ τὴν ταχυτάτην ἄνοδον αὐτῆς ἐντὸς τοῦ 1967 καὶ ἐξηγείται ἐκ τῶν προσωρινῆς φύσεως μετακινήσεων, κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τοῦ 1967, ἀπὸ καταθέσεις εἰς τραπεζογραμματίαια, συνεπείᾳ τῆς προσκαίρου διαταραχῆς τῆς ψυχολογίας ἐκ τῆς κυπριακῆς κρίσεως καὶ ἄλλων ἐκτάκτων γεγονότων. Μετὰ ὅμως τὴν ἀπόδοσιν τῶν διαταρακτικῶν παραγόντων αἱ προσωριναὶ ἀναλήψεις ἐπανῆλθον εἰς τὰς τραπεζὰς, ἐπηρεάσασα ἀντιστοίχως τὴν ἐξέλιξιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω κινήσεων, ἐντὸς τῆς διετίας 1967 -68, ἀδαιρέτως λαμβανομένης, προέκυψεν αὐξησις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας μὲ μέσον ἐτήσιον ρυθμὸν περίξ τοῦ 13 %.

Τὸ σύνολον τῶν ἀμέσου ρευστότητος διαθεσίμων τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας (προσφορὰ χρήματος καὶ καταθέσεις ταμειευτηρίου) ἠϋξήθη τὸ 1968 κατὰ 13.330 ἑκατ. δρχ. ἢ 17,0 %, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 10.794 ἑκατ. δρχ. ἢ 15,9 %, 10.108 ἑκατ. δρχ. ἢ 17,5 % καὶ 6.706 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,2 % ἐντὸς τῶν ἔτων 1967, 1966 καὶ 1965 ἀντιστοίχως. Παρατηρεῖται δηλαδὴ ὅτι τὰ ἐν λόγῳ ρευστὰ στοιχεῖα αὐξάνονται μὲ σταθερῶς ὑψηλὸν ρυθμὸν, ὑπερβαίνοντα σημαντικῶς τοὺς ἀντιστοίχους ρυθμοὺς ἀνάδου τοῦ διαθεσίμου ἰδιωτικοῦ εἰσοδήματος. Ὡς ἀνελύθη εἰς τὸ δευτέρον κεφάλαιον τῆς παρούσης, ἡ ταχὺς ἄνοδος τῶν ρευστῶν διαθεσίμων τῆς οἰκονομίας συνδέεται κατὰ βάσιν

μὲ μινιμωτέρας φύσεως μεταβολὰς εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν ἀποταμειωτῶν καὶ ἄλλης φύσεως διαρθρωτικὰς μεταβολὰς εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ ὥς ἐκ τούτου δὲν δημιουργεῖ κινδύνους μαζικῆς κινητοποιήσεως ἀδρανοῦσης σήμερον ρευστότητος. Τοῦτο ὅμως δὲν σημεινεί, ὡς ἐτονίσθη καὶ προηγουμένως, ὅτι ἡ ἀξίησις τῆς ρευστότητος τῆς οἰκονομίας ἀποτελεῖ μεταβολὴν ἄνευ νομισματικῆς σιμασίας.

## 2. Παράγοντες μεταβολῆς τῆς προσφορᾶς χρήματος.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν προσδιοριστικῶν παραγόντων τῆς μεταβολῆς τῆς προσφορᾶς χρήματος προκύπτει ὅτι ἡ κυριωτέρα μειωτική ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ τὸ 1968 προήλθεν ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως. Μειωτική ἐπίσης ἦτο ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως (ἄνευ ὕπολογισμοῦ τοῦ θανεισμοῦ τοῦ Δημοσίου). Ἀντιθέτως, ὁ δημόσιος τομεὺς ἐπέδρασεν αὐξητικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος, λόγῳ κυρίως τῶν ἠρξημένων πληρωμῶν δι' ἐπενδύσεις καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἐξοφλήσεως πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ἀγροτικῶν χρεῶν τῶν ὁποίων ἡ ρυθμισις συνέπεσεν ἐντὸς τοῦ 1968.

Ἡ αὐξητική ἐπίδρασις τοῦ δημοσίου τομέως — ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν, τοὺς δημοσίους ὀργανισμοὺς καὶ τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις — ἦτο κατὰ τὸ 1968 μεγαλύτερα τῆς ἀντιστοίχου τοῦ 1967 καὶ προήλθε βασικῶς ἐκ τῶν λογαριασμῶν τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως.

Οἱ λογαριασμοὶ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως, ἤτοι οἱ συνδεόμενοι μὲ τὸν τρέχοντα προϋπολογισμόν, τὸν προϋπολογισμόν δημοσίων ἐπενδύσεων καὶ τὴν συγκέντρωσιν ἀγροτικῶν προϊόντων, ἐπέδρασαν αὐξητικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 6.473 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.778 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967. Ἡ οὐσιωδὴς μεγαλύτερα ἔναντι τοῦ 1967 αὐξητικὴ ἐπίδρασις τῶν λογαριασμῶν Κεντρικῆς Διοικήσεως ὀφείλεται, ὡς προελέχθη, κυρίως εἰς τὴν διεύρυνσιν τῶν πληρωμῶν διὰ τὸ Πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων (κατὰ 3.000 ἑκατ. δρχ. περίπου, ἐπὶ ἡμερολογιακῆς βάσεως) καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν πρὸς Ἀγροτικὴν Τράπεζαν 2.463 ἑκατ. δρχ. \* ἔναντι τῶν διαγραφομένων ἀγροτικῶν χρεῶν, τὴν ἐξοφλήσιν τῶν ὁποίων ἀνέλαβε τὸ Δημόσιον.

Εἰδικώτερον, βάσει τῆς ταμειακῆς κινήσεως τῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος τηρουμένων λογαριασμῶν τοῦ Δημοσίου, προκύπτει ὅτι ὁ τρέχων προϋπολογισμὸς ἴσκησε μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἐκ 1.194 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.333 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967. Διὰ τὴν ἀκριβῆ ὅμως ἐκτίμησιν τῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ καθαρὸν ἀποτέλεσμα τῶν σχετικῶν

\* Ἐντὸς τοῦ 1968 διεγράφησαν ἀγροτικὰ χρεῖα μεγαλύτερου ὕψους (4.900 ἑκατ. δρχ.). Ἡ προκύπτουσα διαφορὰ — λόγῳ ἑτεροχρονισμῶν — ὡς καὶ τὸ ποσὸν τῶν ὁποίων θὰ ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐντὸς τοῦ 1969 διαγραφὰς θὰ καλυφθοῦν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους.

λογαριασμών πρό των μεταφορών προς και εκ του λογαριασμού καταναλωτικών αγαθών. Μετά την άφαιρσιν των εν λόγω μεταφορών, προκύπτει ότι το ταμειακόν πλεόνασμα του τρέχοντος προϋπολογισμού ανήλθε τό 1968 εις 1.501 εκατ. δρχ., έναντι 1.961 εκατ. δρχ. τοῦ 1967. Τό μικρότερον ταμειακόν πλεόνασμα του τρέχοντος προϋπολογισμού κατά τό 1968, εν συγκρίσει πρός τό 1967, προήλθε κυρίως από τήν ἐπιτάχυνσιν του ρυθμού πραγματοποιήσεως των δαπανών.

Ο λογαριασμός καταναλωτικών αγαθών ἐπέδρασε μειωτικώς ἐπί της προσφοράς χρήματος κατά 1.528 εκατ. δρχ., έναντι ἀντιστοίχου μειωτικῆς ἐπιδράσεως ἐξ 185 εκατ. δρχ. τοῦ 1967. Εάν όμως αφαιρεθούν αἱ μεταφοραί πρός και εκ του τρέχοντος προϋπολογισμού, προκύπτει: ότι ἡ μειωτική ἐπίδρασις του λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν αγαθῶν ἐπί της προσφοράς χρήματος ανήλθε τό 1968 εις 1.221 εκατ. δρχ., έναντι αὐξητικῆς ἐπιδράσεως εκ 443 εκατ. δρχ. τοῦ 1967. Ἡ κατά τό 1968 μειωτική ἐπίδρασις του λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν αγαθῶν ὀφείλεται κυρίως εις τήν οὐσιωδῶς μικροτέραν ἐκταμίευσιν διὰ συγκέντρωσιν σίτου - κριθῆς (λόγω ἀλλαγῆς του συστήματος συγκεντρώσεως και μικροτέρας παραγωγῆς) και κατά δεύτερον λόγον εις τὰς μεγαλυτέρας εἰσπράξεις εκ της ἐξαγωγῆς ἐλαίου εκ των ἀποθεμάτων του Δημοσίου.

Οἱ λογαριασμοὶ συγκεντρώσεως καπνῶν και σταφίδων (Ε.Ο.Κ. - Α.Σ.Ο. - Κ.Σ.Ο.Σ.) ἐπέδρασαν ἐντός του 1968 αὐξητικῶς ἐπί της προσφοράς χρήματος κατά 1.412 εκατ. δρχ., έναντι: μειωτικῆς ἐπιδράσεως των ἐξ 68 εκατ. δρχ. τοῦ 1967. Ἡ αὐξητική ἐπίδρασις των εν λόγω λογαριασμῶν ἐντός του ἐπισκοπούμενου ἔτους συνδέεται κυρίως μέ τήν μεγαλυτέραν ἐκταμίευσιν διὰ τήν συγκέντρωσιν και τὰς μικροτέρας εἰσπράξεις εκ της διαθέσεως σταφίδων.

Τό ταμειακόν ἀνοίγμα των δημοσίων ἐπενδύσεων ανήλθεν ἐντός του 1968 εις 8.535 εκατ. δρχ., έναντι ἀντιστοίχου εκ 5.225 εκατ. δρχ. τοῦ 1967. Ἡ ἐμφάνισις μεγαλυτέρου ἀνοίγματος του προϋπολογισμοῦ δημοσίων ἐπενδύσεων κατά τό 1968, εν συγκρίσει πρός τό 1967, ὀφείλεται κυρίως εις αὐξησιν και ταχυτέραν πραγματοποιήσιν των πληρωμῶν δι' ἐπενδύσεις, δεδομένου ότι τὰ ἔσοδα ἐξ ἐπενδύσεων ἐκυμάνθησαν εις τὰ αὐτὰ περίπου ἐπίπεδα ἐντός των δύο τελευταίων ἐτῶν. Τό ἀνοίγμα του προϋπολογισμοῦ δημοσίων ἐπενδύσεων ἐκαλύφθη κυρίως από τόν ἐσωτερικόν δανεισμόν του Δημοσίου δι' ἐντόκων γραμματίων και ὁμολογιακῶν δανείων ὡς και διὰ δανεισμοῦ εκ του ἐξωτερικοῦ.

Οἱ δημόσιοι ὀργανισμοὶ (ἤτοι: τοπική αὐτοδιοικήσεις, κοινωνική ἀσφάλισις και λοιποὶ) ἤσκησαν κατά τό παρελθόν ἔτος μεγαλυτέραν μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπί της προσφοράς χρήματος ἢ κατά τό 1967. Τοῦτο ὀφείλεται, ὡς προκύπτει εκ προσωρινῶν στοιχείων, εις τήν μεγαλυτέραν ἐντός του 1968 αὐξησιν των ρευστῶν διαθέσιμων των δημοσίων ὀργανισμῶν, κατόπιν των μικροτέρων

ἐπενδύσεων τῶν εἰς ὁμολογίας τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν πόρων τοῦ Ο.Γ.Α.

Ο ἰδιωτικὸς τομεὺς τῆς οἰκονομίας ἤσκησεν ἐντὸς τοῦ 1968 μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 5.067 ἑκατ. δρχ., ἔναντι αὐξητικῆς ἐπίδρασεως ἐξ 6.845 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1967. Ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος μειωτικὴ ἐπίδρασις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως προήλθεν ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐξήσιν τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, ἀνελθούσαν τελικῶς εἰς 13.726 ἑκατ. δρχ. (ἀνευ τῶν καταθέσεων ὅψεως αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν προσφορὰν χρήματος), ἔναντι 4.054 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967. Ἐξ ἄλλου, τὰ σύνολον τῶν τραπεζικῶν πιστώσεων πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας ἠῤῥήθη τὸ 1968 κατὰ 8.547 ἑκατ. δρχ., ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 10.849 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1967. Ἐνταῦθα θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ μικροτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1967 αὐξήσις τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ἐντὸς τοῦ 1968 προήλθεν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἀγροτικὰ δάνεια συνολικοῦ ὕψους 4.900 ἑκατ. δρχ. ἀνελήφθησαν ἐντὸς τοῦ ἔτους ὑπὸ τοῦ Δημοσίου. Ἐὰν δὲν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ μεταφορὰ αὕτη, προκύπτει ἐντὸς τοῦ 1968 αὐξήσις τῶν πιστώσεων πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα ἐκ 13.447 ἑκατ. δρχ., ἦτο: κατὰ 2.598 ἑκατ. δρχ. μεγαλυτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ 1967.

Τέλος, ὁ ἐξωτερικὸς τομεὺς τῆς οἰκονομίας ἐπέδρασε μειωτικῶς ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 1.378 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.007 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο δὲν ἀντανακλᾷ τὰς τελικὰς ἐξελίξεις εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν καὶ εἰς τὰ συναλλαγματικὰ ἀποθέματα τῆς Τραπεζῆς, διότι προκύπτει χωρὶς νὰ περιληφθῇ ὁ ἐξωτερικὸς δανεισμὸς τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ὡς καὶ ἡ μεταφορὰ εἰς τὸ ἀπόθεμα χρυσῶν λιρῶν ἀγοραζομένων εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Περιλαμβανομένων καὶ τούτων προέκυψεν, ὡς γνωστόν, ἐντὸς τοῦ 1968, αὐξήσις τοῦ ἐπιστήμου συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐκ 35,8 ἑκατ. δολλαρίων.

## ΙΧ. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

### 1. Καταθέσεις.

#### α) Ἰδιωτικαὶ καταθέσεις.

Τὸ σύνολον τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων εἰς τὰς Τραπεζὰς — πλὴν Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος -- καὶ τοὺς εἰδικούς πιστωτικοὺς ὁργανισμοὺς ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1968 εἰς 65.813 ἑκατ. δρχ., σημειωθεῖσης αὐξήσεως ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου ἐκ 15.416 ἑκατ. δρχ. ἢ 30,6%, ἔναντι αὐξήσεων ἐκ 4.159 ἑκατ. δρχ. ἢ 9% τὸ 1967 καὶ 8.211 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,6% τὸ 1966.

Ἡ ἐντὸς τοῦ 1968 αὐξήσις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων ὑπῆρξε σχεδὸν διπλασία τῆς μεγαλυτέρας μέχρι τοῦδε σημειωθεῖσης ἐτησίας ἀνόδου τῶν

καταθέσεων κατά την μεταπολεμικήν περίοδον, συνδέεται, θέ, εν μέρει, με την επανακατάθεσιν κατά το επισκοπούμενον έτος ποσών άτινα είχαν άναληφθή κατά τους τελευταίους μήνας του 1967, συνεπεία δυσμενών ψυχολογικών επιδράσεων εκ της κυπριακής κρίσεως και άλλων εξωοικονομικού χαρακτήρος γεγονότων. Έν τούτοις, ή κατά τα άνω σημαντική επιτάχυνσις των καταθέσεων ύπέρξεν άποτέλεσμα κατί της σημειωθείσης άνόδου της ροπής προς τραπεζικήν κατάθεσιν, κατόπιν διαρθρωτικών μεταβολών εις τάς προσιμύσεις των άποταμιευτών, τάς όποιās προώθησεν ή έμπιστοσύνη του κοινού προς το έθνικόν νόμισμα. Κατόπιν των άνωτέρω εξέλιξεων, ή σχέσηις της αύξησεως των ιδιωτικών καταθέσεων προς το διαθέσιμον ιδιωτικόν εισόδημα άνήλθε το 1968 εις 8,6 %, έναντι 2,4 % του 1967, 5,1 % του 1966 και 2,7 % του 1965.

Είναι αξιοσημείωτον ότι κατά το επισκοπούμενον έτος, παρ’αλλήλως προς την σημαντικήν αύξησιν των ιδιωτικών καταθέσεων, διατέθησαν υπό της ιδιωτικής άποταμιεύσεως και ούσιωδώς ύψηλότερα ποσά δι’ άγοράν όμολογιακών τίτλων νέων δανείων του Δημοσίου και δημοσίων επιχειρήσεων. το συνολικόν ύφος των όποιών άνήλθεν εις 3.048 έκ. δρχ., έναντι 2.500 έκ. δρχ. του 1967.

Ο ύψηλός ρυθμός άνόδου των ιδιωτικών καταθέσεων ύπέρξε συνεχής καθ’ όλην την διάρκεια του 1968, ή ταχεία δέ αύτη άνοδική τάσις συνεχίζεται και κατά τους πρώτους μήνας του τρέχοντος έτους.

Το μεγαλύτερον τμήμα της αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων συνεκεντρώθη και κατά το επισκοπούμενον έτος εις τάς καταθέσεις ταμιευτηρίου. των όποιών το ποσοστόν συμμετοχής εις την συνολικήν αύξησιν του έτους άνήλθεν εις 75 %, έναντι 78 % κατά το 1967 και 80 % κατά το 1966. Σημαντική ύπέρξεν έπίσης ή αύξησις των προθεσμιακών καταθέσεων, άνελθοῦσα εις 1.867 έκ. δρχ. έναντι 1.060 και 1.198 έκ. δρχ. κατά τα έτη 1967 και 1966 αντίστοιχως. Τέλος, αξιολόγους αύξήσεις έσημείωσαν και αι καταθέσεις όψεως, ως και αι δεσμευμέναι καταθέσεις.

Η συμμετοχή των έμπορικών τραπεζών εις την συνολικήν αύξησιν των ιδιωτικών καταθέσεων παρέμεινεν εις τα αυτά ύψηλά έπίπεδα ως και κατά το 1967 (70,1 % έναντι 70,5 % του 1967). Έξ άλλου, ή συμμετοχή των Ταχυδρομικών Ταμιευτηρίων έμειώθη (22,1 % έναντι 24,2 % του 1967), αύξηθείσης αντίστοιχως της συμμετοχής των λοιπών πιστωτικών όργανισμών (7,8 % έναντι 5,3 % του 1967).

#### β) Καταθέσεις δημοσίων όργανισμών.

Αι δυνάμει του Α.Ν. 1611) 1950 συγκεντρούμεναι παρ’ τη Τραπεζή της Ελλάδος άποταμιευτικάι καταθέσεις των άσφαλιστικών ταμείων και λοιπών δημοσίων όργανισμών άνήλθον εις το τέλος του 1968 εις 8.449 έκ. δρχ., σημειώσασαι αύξησιν έντός του έτους εξ 987 έκ. δρχ., έναντι αντίστοιχων

αὐξήσεων ἐξ 750 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1967 καὶ ἐξ 837 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1966. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐντὸς τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους αὐξήσις τῶν καταθέσεων ταμειακῆς διαχειρίσεως τῶν ἐν λόγῳ ὀργανισμῶν ἀνῆλθεν εἰς 424 ἑκατ. δρχ., ἐναντι αὐξήσεως ἐκ 227 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1967 καὶ μειώσεως ἐκ 334 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1966. Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν ἐπενδύσεων τῶν ὀργανισμῶν τούτων εἰς ἀκίνητα καὶ λοιπὰς τοποθετήσεις, ἀνελθουσῶν εἰς 552 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 627 ἑκατ. δρχ. καὶ 588 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως, προκύπτει ὅτι ἡ συνολικὴ ἀποταμίευσις αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους, ἐκτιμωμένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω δεδομένων, ἐσημείωσεν ἐναντι τοῦ προηγούμενου ἔτους αὐξήσιν περίξ τοῦ 10 %.

## 2. Τραπεζικὴ χρηματοδότησις.

Ἡ ἐκ τῆς σημαντικῆς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων ἐνίσχυσις τῆς ρευστότητος τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καὶ αἱ ἐκ κεφαλαίων ἐλεγχομένων ἀμείωσις ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρῶτον μὲν χρηματοδοτήσεις πρὸς τοὺς εἰδικοὺς πιστωτικοὺς ὀργανισμοὺς (Α.Τ.Ε., Ε.Κ.Τ.Ε., Ε.Τ.Β.Α., τράπεζαι ἐπενδύσεων), ἐπέτρεψαν τὴν ἀνετοῦ πιστωτικὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς διαδικασίας ἀναθερμάνσεως τῆς οἰκονομίας καὶ ἐπιταχύνσεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος.

Συγκεκριμένως, τὸ σύνολον τῆς τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1968 εἰς 91.837 ἑκατ. δρχ., σημειώσαν αὐξήσιν ἐκ 12.439 ἑκατ. δρχ., ἐναντι αὐξήσεων ἐκ 10.717 ἑκατ. δρχ. καὶ 9.453 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Ἡ ἐν λόγῳ αὐξήσις, ὅμως, προκύπτει κατ' ὅσον μείωσις τῶν ὑφισταμένων ὑπολοίπων κατὰ 4.900 ἑκατ. δρχ. συνεπείᾳ τῆς διαγραφῆς ἐντὸς τοῦ 1968 ἀγροτικῶν χρεῶν ἀντιστοίχου ὕψους (ἐπὶ συνόλου διαγραφπτέων δανείων 7.600 ἑκατ. δρχ. τὰ ὅποια θὰ ἐξοφληθοῦν εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου). Ἡ πραγματικὴ, ἐπομένως αὐξήσις τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως ἐντὸς τοῦ 1968 ἀνῆλθεν εἰς 17.339 ἑκατ. δρχ. ἢ 21,8 %, ἐναντι ποσοστιαίων αὐξήσεων ἐκ 15,6 % κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως.

Ἡ πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας χρηματοδότησις παρουσίασεν αὐξήσιν ὑπολοίπων ἐκ 13.447 ἑκατ. δρχ. (ἢ 8.547 ἑκατ. δρχ. μετὰ τὴν διαγραφὴν τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν), ἐναντι αὐξήσεων ἐκ 10.849 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1967 καὶ 6.867 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1966. Ἐλθικώτερον, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ οἰκισμοῦ ὑπῆρξε σαφῶς ἀνώτερος τῶν ἀντιστοίχων ρυθμῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, ἐνῶ ἡ χρηματοδότησις τῆς μεταποιήσεως ἐσημείωσε τὴν ἰδίαν ὥς καὶ κατὰ τὸ 1967 αὐξήσιν.

Οὐσιώδη ἀνοδὸν παρουσίασεν ἡ χρηματοδότησις τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων καὶ δημοσίων ὀργανισμῶν, ἀπορροφήσασα ἐν σημαντικὸν ποσὸν τῆς

αύξησεως της συνολικής χρηματοδοτήσεως. Ούτω, τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐν λόγῳ χρηματοδοτήσεως ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1968 εἰς 15.834 ἑκατ. δρχ., σημειώσαν ἀύξησιν ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐκ 3.892 ἑκατ. δρχ., ἔναντι μειώσεως ἐξ 132 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1967 καὶ αὐξήσεως ἐκ 2.586 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1966.

Ἡ σημαντικὴ ἐπέκτασις τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ δημοσίου τομέως προέρχεται κυρίως ἀπὸ τὴν αὐξησιν τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν ὀργανισμῶν συγκεντρώσεως ἀγροτικῶν προϊόντων καὶ δικαιολογεῖται ἐκ τῆς ἀνάγκης συγκεντρώσεως μεγαλύτερων ποσοτήτων σταφίδων (λόγῳ σημαντικῆς ἀνάδου τῆς παραγωγῆς) καὶ καπνῶν (μεγαλύτεραι ποσότητες — δυσχέρειαι ἐξαγωγῶν). Ἡ χρηματοδότησις τῶν δόμων καὶ κοινοτήτων, τῶν λοιπῶν δημοσίων ὀργανισμῶν καὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ἐσημείωσεν ὡσαύτως σημαντικὴν αὐξήσιν, ὑπερβαίνουσαν οὐσιωδῶς τὰς ἀντιστοίχους τῶν δύο προηγούμενων ἐτῶν.

Αἱ πιστώσεις τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἐκάλυψαν καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος σημαντικὸν μέρος τῆς αὐξήσεως τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως, αὐξηθεῖσαι ἐντὸς τοῦ 1968 (μεταβολαὶ ὑπολοίπων) κατὰ 5.360 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,5 %, ἔναντι αὐξήσεως αὐτῶν ἐξ 6.255 ἑκατ. δρχ. ἢ 20,3 % καὶ 3.942 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,7 % ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Ἡ ταχεῖα εἰσροὴ καταθέσεων εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους 1968, ἐξησφάλισεν εἰς αὐτὰς μέσα δι' ἃνετον κάλυψιν τοῦ συνόλου τῆς πιστωτικῆς τῶν ἐπεκτάσεως καὶ κατέλιπε πλεόνασμα δι' ἐξόφλησιν μέρους τῶν πρὸς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος ὀφειλῶν των, αἱ ὁποῖαι εἶχον αὐξηθῆ σημαντικῶς ἐντὸς τοῦ 1967 κατόπιν τῶν τότε προσωρινῶν ἀναλήψεων καταθέσεων καὶ τῆς ἀντιστοίχου μειώσεως τῆς ρευστότητος τῶν ἐν λόγῳ τραπεζῶν.

Παραλλήλως πρὸς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς καὶ οἱ λοιποὶ πιστωτικοὶ φορεῖς ἐπραγματοποίησαν σημαντικὴν ἐπέκτασιν τῶν χρηματοδοτήσεων των, ἰδιαίτερος δὲ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, ἡ Ἑλληνικὴ Τράπεζα Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως καὶ ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, ἐνισχυθεῖσαι πρὸς τοῦτο διὰ χρηματοδοτήσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τὸ Ταχυδρομικὸν Ταμειετῆριον δμως, ὡς καὶ τὸ Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων, τῶν ὁποίων τὰ διαθέσιμα ἠρξήθησαν σημαντικῶς ἐκ τῆς ἀνάδου τῶν καταθέσεων, ἐπεξέτεινον σημαντικῶς τὰ οἰκοδομικὰ των δάνεια ὡς καὶ τὰς χρηματοδοτήσεις των πρὸς δημοσίους ὀργανισμοὺς καὶ δημοσὰς ἐπιχειρήσεις.

#### α) Χρηματοδότησις διὰ κεφάλαια κινήσεως.

Τὸ ὑπόλοιπον τῆς δραχυπροθέσμου χρηματοδοτήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ἀνῆλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1968 εἰς 45.482 ἑκατ. δρχ., σημειώσαν ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀύξησιν ἐκ 4.080 ἑκατ. δρχ. Ἐν προκειμένῳ δεόν νά τονισθῇ καὶ πάλιν ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν ὑπολοίπων τῆς δραχυπροθέσμου χρηματοδοτήσεως κατὰ τὸ 1968 ἔχει ἐπηρεασθῇ μειωτικῶς ἐκ τῆς διαγραφῆς ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. δραχυπροθέσμων ἀγροτικῶν χρεῶν ὕψους 1.598 ἑκατ. δρχ. Ἡ πρὸ τῆς διαγραφῆς

τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν προκύπτουσα αὐξησις τῶν ὑπολοίπων τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως διὰ κεφάλαια κινήσεως ἀνῆλθεν εἰς 5.628 ἑκατ. δρχ. ἢ 13,6 % ἐναντι αὐξήσεων ἐξ 6.530 ἑκατ. δρχ. ἢ 18,7 % καὶ 3.474 ἑκατ. δρχ. ἢ 11 % κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Ὑψηλοὶ αὐξητικοὶ ρυθμοὶ παρατηρήθησαν εἰς τὴν χρηματοδότησιν διὰ κεφάλαια κινήσεως τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς μεταποιήσεως.

Εἰδικότερον εἰς τὴν μεταποίησιν, τὸ μέσον ὕψος τῆς βραχυπροθέσμου χρηματοδοτήσεως ἐκινήθη, τὸ 1968 εἰς ἐπίπεδα κατὰ 18,6 % ὑψηλότερα τῶν ἀντιστοίχων τοῦ προηγούμενου ἔτους, ἐναντι αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς κατὰ 7,2 % περίπου. Ἐστημειώθη οὕτως, ἐντὸς τοῦ 1968, εὐρύτερα κάλυψις ὑπὸ τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος τῶν διὰ κεφάλαια κινήσεως ἀναγκῶν τῆς μεταποιητικῆς δραστηριότητος. Ἡ διὰ τραπεζικοῦ χρήματος κάλυψις τῶν χρηματοδοτικῶν ἀναγκῶν τῆς βιομηχανίας ᾠξήθη ταχύτερον ἀπὸ ὅσον προκύπτει ἐκ τῶν ὡς ἄνω σχέσεων, δεδομένου ὅτι ἐντὸς τοῦ ἔτους φαίνεται ὅτι ἔλαβε χώραν μείωσις τῶν ἀποθεμάτων τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐπὶ πλέον ἐχρηματοδοτήθη εὐρύτερον τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον διὰ τὴν διακίνησιν τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας.

Ὁ ὑψηλὸς ρυθμὸς ἀνάδου τῶν καταθέσεων ἐδημιούργησε περὶ πότερα διαθέσιμα διὰ τὴν ὑπὸ εἰδικούς δρους χρηματοδότησιν τῆς βιοτεχνίας (ἐκ τοῦ εἰδικοῦ κεφαλαίου τοῦ σχηματιζομένου διὰ κρατήσεως 6% τῆς αὐξήσεως τῶν παρ' ἐμπορικαῖς τραπεζαῖς καταθέσεων). Ἐντὸς τοῦ 1968 ἐνεκρίθησαν 6.223 νέα αἰτήσεις βιοτεχνικῶν δανείων ὕψους 596 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 2.904 αἰτήσεων ὕψους 331 ἑκατ. δρχ. αἵτινες εἶχον ἐγκριθῇ ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ (Νόγουςτος 1966) μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1967.

Ἡ ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς βραχυπρόθεσμος χρηματοδότησις τῆς γεωργίας ἐστημειώσε περαιτέρω ἐπέκτασιν ἐκ 1.508 ἑκατ. δρχ. (ἢ μείωσιν ἐξ 90) ἑκατ. δρχ. μετὰ τὴν διαγραφὴν βραχυπροθέσμων δανείων ὕψους 1.508 ἑκατ. δρχ.), ἐναντι αὐξήσεως ἐξ 666 ἑκατ. δρχ. καὶ μείωσεως ἐξ 99 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Ἡ μὲ σχετικῶς ὑψηλὸν ρυθμὸν ἐπέκτασις τῆς βραχυπροθέσμου χρηματοδοτήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως ὀφείλεται εἰς τὴν χορήγησιν ᾠξημένων καλλιεργητικῶν δανείων καὶ μεγαλυτέρων δανείων πρὸς γεωργικὰς ὁργανώσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς μειωμένας ἐξοφλήσεις λόγῳ τῆς διαγραφῆς παλαιότερων χρεῶν.

Ἡ χρηματοδότησις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου ἠκολούθησε τὴν αὐξητικὴν τάσιν τῶν παρελθόντων ἔτων κατ' ἀκολουθίαν τῆς διευρύνσεως τῶν ὁρίων χρηματοδοτήσεως κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1968, τῆς ἐπιμηκύνσεως τοῦ χρόνου προεξοφλήσεως γραμματίων καὶ τῆς ἐν γένει ἀπλουστεύσεως τῆς ὁλης διαδικασίας χρηματοδότησεως.

Ἡ χρηματοδότησις τοῦ καπνεμπορίου ἐκινήθη μειωτικῶς καὶ κατὰ τὸ 1968, λόγῳ κυρίως μικροτέρων ἀγορῶν. Ἀντιστοίχως ᾠξήθη ἡ χρηματοδό-

της τῶν Ε.Ο. Καπνοῦ διὰ τὴν ἀγορὰν ἐξαγωγίμων καπνῶν μὴ ἀπορροφουμένων ἀπὸ τὸ καπνεμπόριον.

Ἡ βραχυπρόθεσμος χρηματοδότησις τῶν «λοιπῶν κλάδων» ἐσημείωσε μειώσεις, ὀφειλόμενῃ κυρίως εἰς τὴν ἐξόφλησιν, ἐντὸς τοῦ 1968, τῶν χορηγηθεισῶν κατὰ τὸ 1967 προκαταβολῶν πρὸς τοὺς ἐργολάβους ἀναδόχους ἐκτελέσεως δημοσίων ἔργων.

### β) Χρηματοδότησις παγίων ἐγκαταστάσεων.

Τὸ συνολικὸν ὑπόλοιπον τῆς μακροπρόθεσμου τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις — μετὰ τὴν διαγραφὴν μακροπρόθεσμων ἀγροτικῶν χρεῶν ὕψους 3.302 ἑκατ. δρχ. — ἀνῆλθε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1968 εἰς 39.359 ἑκατ. δρχ., σημειωθείσης ἐντὸς τοῦ ἔτους αὐξήσεως ἐξ 7.278 ἑκατ. δρχ., ἔναντι αὐξήσεων ἐκ 5.697 ἑκατ. δρχ. καὶ 3.675 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Οὕτω, κατὰ τὸ τέλος τοῦ διαρρέυσαντος ἔτους, τὸ ὑπόλοιπον τῆς χρηματοδοτήσεως διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις ἐκάλυπτε ποσοστὸν 42,8 % τῆς συνολικῆς τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως, ἡ δὲ σημειωθείσα αὐξήσις αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν 58,5 % τῆς αὐξήσεως τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως, ἔναντι 53,4 % τοῦ 1967.

Τὰ ἐντὸς τοῦ 1968 χορηγηθέντα νέα μακροπρόθεσμα δάνεια δι' ἐπενδύσεις, περιλαμβανομένης καὶ τῆς ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ἀναλήψεως ὁμολογιακῶν καὶ μετοχικῶν τίτλων ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀνῆλθον εἰς 12.000 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 8.477 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967 καὶ 6.238 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966. Ἐπιτάχυνσις τῆς μακροπρόθεσμου χρηματοδοτήσεως συναντᾶται εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς χρηματοδοτούμενους κλάδους, κυρίως ὅμως εἰς τὸν οἰκισμὸν, τὸν τουρισμὸν καὶ τὴν γεωργίαν. Εἰς τὸν δημόσιον τομέα αἰσθητὴ ἐπέκτασις ἐπραγματοποιήθη εἰς τὴν χρηματοδότησιν ἔργων τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ὡς καὶ ἐξυλειτουργισμοῦ καὶ τηλεπικοινωνιῶν.

Εἰδικώτερον, τὰ ἐντὸς τοῦ 1968 χορηγηθέντα νέα μακροπρόθεσμα δάνεια δι' ἐπενδύσεις εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα (ἐκτὸς τῶν δανείων δι' ἀγροτικὴν στέγην) ἀνῆλθον εἰς 2.455 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.997 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1967 καὶ 1.402 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1966. Παράλληλως γυῖνθησαν ταχύταται αἱ χορηγήσεις νέων μακροπρόθεσμων στεγαστικῶν δανείων πρὸς ἀγρότας, ἀνελθοῦσαι εἰς 1.406 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 647 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1967. Τὸ σύνολον τῶν χορηγηθέντων ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἐντὸς τοῦ 1968 νέων μακροπρόθεσμων δανείων δι' ἐπενδύσεις γενικῶς εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα — περιλαμβανομένων καὶ τῶν δανείων δι' ἀγροτικὰ βιομηχανίας — ἀνῆλθεν εἰς 4.034 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 2.805 ἑκατ. καὶ 1.704 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Διὰ τὰς ἐν λόγῳ χορηγήσεις τῆς ἡ Ἀγροτικῆς Τράπεζας ἐχρηματοδοτήθη εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἀπὸ τὴν Τράπεζαν τῆς

Ἑλλάδος, ἥτις ἐχρησιμοποίησε πρὸς τοῦτο κεφάλαια ἐκ τῶν παρ' αὐτῇ καταθέσεων δημοσίων ὀργανισμῶν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ λήξαντος ἔτους, συνεχίσθη ἡ καθιερωθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1967 ἐλευθεριότερα πιστωτικὴ πολιτικὴ ἐν σχέσει πρὸς τὰς οἰκιστικὰς ἐπενδύσεις, ἐνταθείσης τῆς δραστηριότητος τῶν πιστωτικῶν φορέων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Συγκεκριμένως, τὰ χορηγηθέντα ἐντὸς τοῦ 1968 τραπεζικὰ δάνεια δι' οἰκιστικούς σκοποὺς — περιλαμβανομένων καὶ τῶν δανείων δι' ἀγροτικὴν στέγασιν — ἀνῆλθον εἰς ποσὸν διπλάσιον περίπου τῶν ἀντιστοίχων τοῦ προηγούμενου ἔτους, ἦτοι εἰς 4.205 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 2.169 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1967 καὶ 1.999 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1966. Τὰ ὡς ἄνω στεγαστικά δάνεια διετέθησαν μέσῳ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων καὶ τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων εἰς εὐρύτατον κύκλον δανειοδοτουμένων καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, μὲ προτίμησιν ὑπὲρ τῶν στερουμένων ἰδίας στέγης ἐργατοῦπαλλήλων καὶ ἀγροτῶν. Δέον ἐπίσης νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι καὶ ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα συνέχισαν καὶ ἐνέτειναν τὴν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1967 ἐγκαινισθεῖσαν μεσοπρόθεσμον χρηματοδότησιν οἰκοδομικῶν ἐπιχειρήσεων διὰ κεφάλαια κινήσεως, τῶν σχετικῶν δανείων ἀνελθόντων ἐντὸς τοῦ ἔτους εἰς συνολικὸν ὕψος 350 ἑκατ. δρχ. περίπου.

Ἡ χρηματοδότησις νέων τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων ἠνυπόθη ἰδιαίτερος ἐντὸς τοῦ 1968, βελτιωθέντων περαιτέρω τῶν ὅρων πιστοδοτήσεών τινων (ἐπέκτασις προθεσμιῶν, μεγαλύτερα περίοδος χάριτος, κλπ.). Τὸ σύνολον τῶν νέων μακροπροθέσμων δανείων πρὸς τουριστικὰς ἐπιχειρήσεις ἀνῆλθε τὸ 1968 εἰς 767 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 587 ἑκατ. δρχ. καὶ 350 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν νέων πιστώσεων τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἐχορηγήθη ὑπὸ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, τὰ σχετικὰ δάνεια τῆς ὁποίας ἀνῆλθον εἰς συνολικὸν ὕψος τετραπλάσιον τῶν ἀντιστοίχων δανείων τῆς τοῦ 1967. Ἐπίσης εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα ἀνῆλθον τὰ χορηγηθέντα ὑπὸ τῆς Ε.Τ.Β.Α. καὶ τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων τουριστικὰ δάνεια, ἐνῷ ἡ δραστηριότης τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ἰδιωτικῶν τραπεζῶν ἐπενδύσεων εἰς τὸν τομέα αὐτὸν διευρυνήθη εἰς ἐπίπεδα κατώτερα τῶν ἀντιστοίχων τοῦ 1967.

Τὸ σύνολον τῶν ἐντὸς τοῦ 1968 χορηγηθέντων νέων μακροπροθέσμων δανείων διὰ τὴν χρηματοδότησιν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων (περιλαμβανομένης τῆς ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ἀναλήψεως μετοχῶν καὶ ὁμολογιακῶν τίτλων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ὡς καὶ τῶν δανείων δι' ἀγροτικὰς βιομηχανίας) ἀνῆλθεν εἰς 1.982 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.790 ἑκατ. δρχ. καὶ 1.515 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τῶν ἐτῶν 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Σημειωτέον ὅτι ἡ χρηματοδότησις βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων ὑπὸ τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος ἐγένετο καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν ὑπὸ μορφὴν δανεισμοῦ. Ἡ δι' ἀναλή-

ψεως όμολογιακών και μετοχικών εκδόσεων χρηματοδότησις εκυμάνθη και πάλιν εις περιωρισμένα επίπεδα (126 εκατ. δρχ. έναντι 102 εκατ. δρχ. τοῦ 1967).

Η σημειωθείσα έντός τοῦ 1968 αύξησις τής μακροπρόθεσμου τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως τής βιομηχανίας προήλθεν από τās χορηγήσεις τής Ε.Τ.Β.Α. Αί νέαι μακροπρόθεσμοι βιομηχανικαί χορηγήσεις τών έμπορικών τραπεζών παρέμειναν εις τὰ αὐτὰ περίπου επίπεδα τοῦ προηγούμενου έτους. Έξ άλλου, αἱ νέαι χορηγήσεις τών ιδιωτικῶν τραπεζῶν επενδύσεων ήσαν ολιγώτεραι τών αντίστοιχων τοῦ 1967. Αἱ έγκρίσεις όμως νέων δανείων διά βιομηχανικάς έγκαταστάσεις έσημείωσαν έντός τοῦ 1968 μεγάλην αύξησιν εις όλα τὰ τραπεζικά έθρύματα (1968 : 1.992 εκατ. δρχ., 1967 : 1.222 εκατ. δρχ.). Κατά τὸ τέλος τοῦ έτους, επίσης, ένεκρίθη ή επιδότησις τοῦ επιτοκίου σημαντικοῦ αριθμοῦ τραπεζικῶν δανείων (αντιστοιχοῦντων εις επενδύσεις συνολικοῦ ύφους 500 εκατ. δρχ. περίπου) δυνάμει τοῦ Α.Ν. 147) 67. Αἱ εξελίξεις αὗται προσωρίζονται σημαντικὴν άνοδον τών σχετικῶν χορηγήσεων και τών αντίστοιχων επενδύσεων έντός τοῦ 1969.

Τέλος, έντός τοῦ 1968 έλαβε χώραν οὐσιώδης διεύρυνσις τών νέων μακροπρόθεσμων δανείων δι' έργα τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Τὸ σύνολον τών εν λόγω δανείων ανήλθεν εις 1.128 εκατ. δρχ., έναντι 693 και 430 εκατ. δρχ. κατὰ τὰ έτη 1967 και 1966 αντίστοιχως.

### 3. Κεφαλαιαγορά.

#### α) Έξελίξεις.

Έντός τοῦ 1968 εξέδόθησαν νέοι χρηματιστηριακοί τίτλοι (όμολογιαί και μετοχαί) συνολικῆς αξίας 3.184 εκατ. δρχ., έναντι 2.539 εκατ. δρχ. και 2.417 εκατ. δρχ. κατὰ τὰ έτη 1967 και 1966 αντίστοιχως. Τὸ μέγιστον μέρος τών νέων εκδόσεων έντός τοῦ 1968 αναφέρεται, ως και κατὰ τὸ παρελθόν, εις όμολογιακάς εκδόσεις τοῦ Δημοσίου (1.800 εκατ. δρχ.) και τής Δ.Ε.Η. (1.248 εκατ. δρχ.).

Χαρακτηριστικὸν τής ένταθείσης ζητήσεως χρηματιστηριακῶν τίτλων είναι ή ταχύτης με τήν όποίαν επραγματοποιήθη ή κάλυψις τών τελευταίων όμολογιακῶν δανείων και ή συμμετοχή εις αὐτὴν εὐρύτερων τάξεων άποταμευτῶν από ολόκληρον τήν χώραν. Έξ άλλου, ή ζωηρά συμμετοχή εις τήν κάλυψιν τών εν λόγω δανείων όμογενῶν (κυρίως Έλλήνων έγκατεστημένων εις Η.Π.Α.) και ελλήνων έφοπλιστῶν άφ' ένός εισάγει εις τήν ανάπτυξιν τής κεφαλαιαγοράς ένα νέον δυναμικὸν παράγοντα και άφ' έτέρου ενισχύει τοὺς δεσμοὺς τοῦ αποδήμου έλληνισμοῦ με τήν πατρίδα. Σημειωτέον ότι έντός τοῦ 1938 εἰσήχθη συνάλλαγμα δι' αγοράν όμολογιῶν, τής τάξεως τών 12 εκατ. δολλαρίων.

Ἐτέραν ἐκδήλωσιν τῆς σημειωμένης στροφῆς τοῦ κοινοῦ πρὸς χρηματιστηριακοῦς τίτλους ἀποτελεῖ ἡ διὰ δεύτερον κατὰ σειρὰν ἔτος συνεχισθεῖσα μὲ ἔντονον ρυθμὸν ἀνατίμησις τῶν μετοχικῶν ἀξιών. Ματαξὺ ἀρχῆς καὶ τέλους 1968, αἱ τιμαὶ τῶν κυριωτέρων μετοχῶν τραπεζῶν καὶ ασφαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν (ἄνοδος τοῦ δείκτου κατὰ 92%, ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως κατὰ 32% τοῦ 1967). Διὰ τὰς βιομηχανικάς μετοχάς, κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ δείκτου τιμῶν ἦτο διπλάσιος τοῦ προηγούμενου ἔτους (ἄνοδος τοῦ δείκτου κατὰ 32%, ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως κατὰ 16% τὸ 1967). Ἡ ἀνατίμησις αὕτη ὑπῆρξε, θεαίμαξ, κατὰ κύριον λόγον ἀποτέλεσμα τῶν δια τοῦ Νόμου 148) 67 εἰσπραθεισῶν φορολογικῶν καὶ ἄλλων ρυθμίσεων δι' ἀνάπτυξιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς (εὐχέρεια ἀναπροσαρμογῆς ἰσολογισμῶν, ἀφορολόγητον μέρος μέχρι 30.000 δρχ. κατὰ μέτοχον, καθιέρωσις ἀναλογικῆς φορολογίας τοῦ μερίσματος μὲ συντελεστὴν 30%, ὑποχρεωτικὴ διανομὴ τοῦ 30% τῶν καθαρῶν κερδῶν κ.λ.). ἡ ἄνοδος ὅμως τῶν τιμῶν ὑπερέβη τὴν δικαιολογούμενην ἐκ τῶν φορολογικῶν ρυθμίσεων ἔκτασιν καὶ ὠδήγησεν εἰς πτώσιν τῶν τρεχουσῶν πραγματικῶν ἀποδόσεων. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν εὐνοϊκῶν ἐπιχειρηματικῶν προοπτικῶν καὶ τὴν ἐκδήλωσιν εὐρύτερου ἐνδιαφέροντος δι' ἐπενδύσεις εἰς χρηματιστηριακὰς ἀξίας. Ἡ πρὸς τὸ παρὸν βραδεῖα ἀνταπόκρισις τῆς προσφορᾶς νέων μετοχικῶν τίτλων εἰς τὴν αὐξανομένην ζήτησιν, συνέβαλεν ἐπίσης εἰς τὴν ἀνατιμητικὴν κίνησιν τῆς ἀγορᾶς.

Ἐτέραν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐνισχυθέντος ἐνδιαφέροντος τοῦ κοινοῦ διὰ χρηματιστηριακὰς ἀξίας ἀποτελεῖ ἡ οὐσιώδης αὐξήσις τῶν συναλλαγῶν ἐπὶ μετοχῶν. Ἐντὸς τοῦ 1968, τὸ σύνολον τῶν ἀνταλλαγόντων εἰς τὸ Χρηματιστήριον μετοχικῶν τίτλων ἀνῆλθεν εἰς 733.786 τεμάχια, ἀξίας 719 ἑκατ. δρχ., σημειωθείσης ἔναντι τοῦ 1967 αὐξήσεως κατὰ 25% εἰς ἀριθμὸν τεμαχίων καὶ κατὰ 142,1% εἰς ἀξίαν.

Ἐντονος ἄνοδος ἐσημειώθη κατὰ τὸ ἐπισκοπούμενον ἔτος καὶ εἰς τὰς συναλλαγὰς ἐπὶ ὁμολογιῶν. Τὸ σύνολον τῶν ὁμολογιακῶν τίτλων οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο ἀντικείμενον συναλλαγῶν εἰς τὸ Χρηματιστήριον κατὰ τὸ 1968 ἀνῆλθεν εἰς 3.534.754 τεμάχια 1.166 ἑκατ. δρχ., σημειωθείσης αὐξήσεως ἔναντι τοῦ 1967 κατὰ 40% εἰς ἀριθμὸν τεμαχίων καὶ κατὰ 61,7% εἰς ἀξίαν. Ἡ αὐξήσις προῆλθεν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν συναλλαγῶν ἐπὶ μεταπολεμικῶν δανείων, ἐνῶ αἱ συναλλαγαὶ ἐπὶ τῶν προπολεμικῶν δανείων διετηρήθησαν κατ' ἀξίαν εἰς τὰ ἐπίπεδα τοῦ προηγούμενου ἔτους.

Συνολικῶς, ἡ ἀξία τῶν χρηματιστηριακῶν συναλλαγῶν — ἐπὶ μετοχῶν καὶ ὁμολογιῶν — ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1968 εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 1.885 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.018,2 ἑκατ. δρχ. καὶ 750,7 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως. Ἐσημειώθη θηλαδὴ ἐντὸς τοῦ 1968 αὐξήσις κατὰ 85,1%, ἔναντι αὐξήσεως κατὰ 35,6% τοῦ προηγούμενου ἔτους.

Ἡ συνολικὴ τρέχουσα ἀξία τῶν ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ διαπραγματευομένων χρεογράφων ἀνῆρχετο τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1968 εἰς 32.072 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 23.026 ἑκατ. δρχ. τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1967. Ἡ αὔξησις προήλθεν ἐκ τῆς ἀνάδοι τῶν τιμῶν τῶν μετοχῶν καὶ ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς πρὸς διαπραγμάτευσιν εἰς τὸ Χρηματιστήριον ἀφ' ἐνὸς τῶν ἐκδοθέντων ἐντὸς τοῦ 1968 νέων ὁμολογιακῶν δανείων τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Δ.Ε.Η. καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν μετοχῶν δύο ἀνωνύμων ἐταιριῶν, συνολικῆς ἀξίας 372 ἑκατ. δραχμῶν.

β) Ἀποτελεσματικότης τῶν ληφθέντων μέτρων πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς.

Ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν ληφθέντων διὰ τοῦ Α.Ν. 148) 1967 μέτρων πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς προϋποθέτει, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ, τὴν παρέλευσιν χρόνου πολὺ μεγαλύτερου τοῦ ἤδη διαρρευσάντος. Ἡ διάρκεια τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν καὶ ποικίλων παραγόντων, συνδεομένων πρὸς τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀναπτύσσεται ἡ ἐπιχειρηματικὴ θράσις καὶ πρὸς τὴν ἱκανότητα τῶν ἐπὶ μέρους παραγόντων ἀναπτύξεως τῆς κεφαλαιαγορᾶς ὅπως προσαρμοσθῶν ταχέως εἰς τὰς νέας συνθήκας αἱ ὁποῖαι ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ θεσμολογικοῦ πλαισίου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁμῶς, ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς ἀπαιτεῖ ἀρκετὸν χρόνον καὶ συστηματικὴν προσπάθειαν ὅλων τῶν φορέων τῶν ὁποίων ἡ δραστηριότης συνδέεται κατὰ τὸν ἕνα ἢ ἄλλον τρόπον μὲ τὴν λειτουργίαν τῆς κεφαλαιαγορᾶς.

Τὰ ἀνωτέρω δὲν σημαίνουν ὅτι ἐκ τῶν λαμβανομένων μέτρων δὲν δύνανται νὰ προκύβουν καὶ βραχυχρονίως ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα νὰ ἀποτελοῦν θετικὴν συμβολὴν εἰς τὸν τελικῶς ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν. Ἀλλως τε, ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς ἀποτελεῖ μίαν συνεχῆ διαδικασίαν, κατὰ τὴν διάρκειάν τῆς ὁποίας σημειοῦται σταδιακὴ πρόοδος πρὸς συνεχῶς ἀνώτερα ἐπίπεδα δραστηριότητος καὶ ὁργανώσεως.

Ἐκ τῶν ἐντὸς τοῦ 1968 ἐξελίξιων δύνανται νὰ ἐπιστημανθοῦν αἱ ἀκόλουθοι, ὡς ἀποτελοῦσαι θετικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν διαδικασίαν ἀναπτύξεως τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ ὡς πρῶται εὐνοϊκαὶ ἀντιδράσεις τῆς οἰκονομίας εἰς τὰ ληφθέντα μέτρα :

α) Ἡ ἄνοδος τῆς ζήτησεως χρηματιστηριακῶν τίτλων, ἐκδηλώσεις τῆς ὁποίας ἀπετέλεσαν κατὰ τὰ προεκτεθέντα ἡ ταχεία κάλυψις ὑπὸ ἰδιωτῶν σημαντικῶς μεγαλύτερων νέων ὁμολογιακῶν δανείων, ἡ ἀνατίμησις τῶν μετοχικῶν ἀξιῶν καὶ ἡ ταχεία ἄνοδος τοῦ ὅγκου τῶν χρηματιστηριακῶν συναλλαγῶν.

β) Ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῶν ἰσολογισμῶν (διὰ κεφαλαιοποιήσεως τῆς ὑπεραξίας τῶν παγίων περιουσιακῶν στοιχείων καὶ τῶν ἀποθεματικῶν) ὑπὸ 76 ἐπιχειρήσεων. Ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἀναπροσαρμογῶν προέκυψε συνολικὴ αὔξησις

τῶν μετοχικῶν κεφαλαίων κατὰ 1.000 ἑκατ. ὀρχ. περίπου, ἐξ ὧν 408 ἑκατ. ὀρχ. ἐκ κεφαλαιοποιήσεως παγίων περιουσιακῶν στοιχείων καὶ 591 ἑκατ. ὀρχ. ἐκ κεφαλαιοποιήσεως ἀδιανερμήτων κερδῶν. Εἰς τὰς 76 ἀναπροσαρμοσάσας τὰ κεφάλαιά των ἐπιχειρήσεις περιλαμβάνονται ἐπτὰ (ἐξ βιομηχανικαὶ καὶ μία ἀσφαλιστικῇ) ἐταιρίαι· ἐκ τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ Χρηματιστήριον Ἀθηνῶν, αἵτινες ἠῤῥξησαν τὰ μετοχικά των κεφάλαια συνολικῶς κατὰ 143 ἑκατ. ὀρχ., κυρίως διὰ κεφαλαιοποιήσεως τῆς ὑπεραξίας παγίων περιουσιακῶν στοιχείων. Ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῶν περιουσιακῶν στοιχείων ἀφ' ἐνὸς διευκολύνει τὰς συγχωνεύσεις μεταξὺ ἐπιχειρήσεων καὶ οὕτω ὀδηγεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν μεγαλυτέρων μονάδων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιτρέπει τὴν παρουσίαν τῆς πραγματικῆς εἰκόνας τῆς περιουσιακῆς των καταστάσεως καὶ συνεπῶς διευκολύνει τὴν διεύρυνσιν τοῦ κύκλου τῶν μετόχων των.

γ) Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰδρυθεισῶν ἐντὸς τοῦ 1968 ἀνωνύμων ἐταιριῶν ἀνῆλθεν εἰς 196, μὲ συνολικὰ μετοχικὰ κεφάλαια 1.453 ἑκατ. ὀρχ. Ἐσημειώθη δηλαδὴ, ἔναντι τοῦ προηγούμενου ἔτους, αὐξήσις κατὰ 78 % ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν νεοἰδρυθεισῶν ἐταιριῶν καὶ κατὰ 37 % ὡς πρὸς τὸ ὕψος τῶν μετοχικῶν κεφαλαίων. Ἡ αὐξήσις αὕτη δὲν δύνата νὰ θεωρηθῇ ἀσχετος πρὸς τὰς παρασχεθείσας διὰ τοῦ Α.Ν. 148) 67 διευκολύνσεις (ἀπαλλαγὰὶ ἀπὸ τέλη χαρτοσήμου καὶ λοιπὰς ἐπιβαρύνσεις τῶν καταστατικῶν τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, τῶν μετοχικῶν τίτλων κλπ.).

## Χ. ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Αἱ κύριαι ἐπιδιώξεις τῆς ἀσκηθείσης ἐντὸς τοῦ 1968 πιστωτικῆς πολιτικῆς δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἀκολούθως :

α) Ἐπιτάχυνσις τῆς διαδικασίας ἀναθερμάνσεως τῆς οἰκονομίας ὑπὸ συνθήκας νομισματικῆς σταθερότητος.

β) Ἐξασφάλισις σταθερῶς αὐξανομένης ροῆς ἀποταμιεύσεων εἰς τὸ τραπεζικὸν σύστημα καὶ τὴν κεφαλαιαγορὰν πρὸς κάλυψιν τῶν μακροχρονιωτέρων ἀναγκῶν τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

γ) Κατανομή τῶν διαθέσιμων πιστωτικῶν μέσων συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῆς πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

δ) Ἀπλοῦστευσις τῆς διαδικασίας τοῦ πιστωτικοῦ ἐλέγχου καὶ περαιτέρω δραστηριοποιήσις τοῦ τραπεζικοῦ μηχανισμοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐνεργόταρας συμμετοχῆς του εἰς τὴν διαδικασίαν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Τὰ σημαντικώτερα ἐκ τῶν ληφθέντων ἐν προκειμένῳ μέτρων πιστωτικῆς πολιτικῆς ἔχουν, ἐν συνόψει, ὡς ἀκολούθως :

### α) Πολιτικὴ ἐπιτοκίων.

Τὸ ἀναπροεξοφλητικὸν ἐπιτόκιον τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος διετηρήθη

εις χαμηλόν επίπεδον (4,5 %) καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου ἐξαμήνου τοῦ ἔτους. Μετὰ ἑμὺς τὴν σημειωθείσαν ἀνάκαμψιν τῶν ἐπενδύσεων καὶ τὴν ἀναθέρμανσιν τῆς οἰκονομίας, ἀπεφασίσθη ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ ἐν λόγῳ ἐπιτοκίου εἰς τὸ πρὸ τῆς χαλαρώσεως ἐπίπεδον. Οὕτω, ἐπραγματοποιήθη διαδοχικὴ αὐξήσις αὐτοῦ εἰς 5 % τὸν Ἰούνιον τοῦ 1968 καὶ εἰς 5,5 % τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1969. Ἡ μεταβολὴ τοῦ ἀναπροεξοφλητικοῦ ἐπιτοκίου ἀπέδωκε κυρίως εἰς τὸν ἐπηρεασμὸν τῆς πολιτικῆς δανεισμοῦ τῶν τραπεζῶν ἀπὸ τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ κόστους τῆς χρηματοδοτήσεως διὰ τοὺς δανειζομένους. Ἀντιθέτως, ὡς ἀναπτύσσεται κατωτέρω, τὰ ἐπιτόκια χορηγήσεων, τὰ ὅποια καθορίζονται ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀναπροεξοφλητικοῦ ἐπιτοκίου, ἐμειώθησαν ἐντὸς τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους, ἐνῷ τὰ ἐπιτόκια καταθέσεων παρέμειναν ἀμετάβλητα.

Εἰδικὰ ἀναπροεξοφλητικὰ ἐπιτόκια διετηρήθησαν καὶ κατὰ τὸ 1968 πρὸς ἐνίσχυσιν εἰδικῶν δραστηριοτήτων ὡς εἶναι π.χ. τὸ σιτεμπόριον, αἱ ναυπηγήσεις πλοίων ἐν Ἑλλάδι, αἱ τουριστικαὶ ἐπενδύσεις κ.ά. Ἐπίσης, ἡ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐραχυπρόθεσμος πιστοδότησις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς γίνεται πρὸς λίαν χαμηλὰ ἐπιτόκια, ἐνῷ οὕτω διευκολυνθῇ ἡ χαμηλότοκος χρηματοδότησις τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως διὰ κεφάλαια κινήσεως.

\* \* \*

Ἐντὸς τοῦ 1968 ἀπεφασίσθησαν ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς μειώσεις τῶν ἀνωτάτων ὁρίων ἐπιτοκίων χρηματοδοτήσεως, ἐντασσόμενα εἰς τὴν γενικωτέραν πολιτικὴν περιορισμοῦ τοῦ τραπεζικοῦ κόστους καὶ αὐξήσεως τῆς ἀνταγωνιστικότητος τῶν ἐλληνικῶν ἐπιχειρήσεων. Συγκεκριμένως, ἐμειώθησαν κατὰ 1 μονάδα τὰ ἐπιτόκια εἰς τὰς περισσότερας περιπτώσεις χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας. Ἡ μείωσις τῶν ἐπιτοκίων χορηγήσεων ἐγένετο ἀνευ ἀντιστοίχου μεταβολῆς τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων, ὅπερ σημαίνει ὅτι κατὰ τὴν ἐπισκοπούμενην περίοδον ἔλαβε χώραν συμπίεσις τοῦ τραπεζικοῦ κόστους κατὰ μονάδα παρεχομένων ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ὑπηρεσιῶν.

Τὰ ἐπιτόκια καταθέσεων παρέμειναν ἀμετάβλητα δεδομένου ὅτι, ὡς ἀνελύθη καὶ εἰς τὸ δεῦτερον κεφάλαιον τῆς παρούσης, ἡ ἀσκουμένη πολιτικὴ ἐπιτοκίων καταθέσεων ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὰς μακροχρονιωτέρας τάσεις καὶ ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας καὶ ἐπεδίωξε τὴν διατήρησιν καὶ περαιτέρω ἐνίσχυσιν τοῦ ρεύματος τῶν εἰσρεουσῶν εἰς τὸ τραπεζικὸν σύστημα ἀποταμιεύσεων, ἀνεξαρτήτως τῆς φάσεως τὴν ὅποιαν διήρχετο ἡ τρέχουσα οἰκονομικὴ δραστηριότης. Αὐξήσις σημειώθη εἰς τὰ ἐπιτόκια τῶν καταθέσεων εἰς συνάλλαγμα πρὸς προσαρμογὴν τῶν εἰς τὰς μεταβαλλομένας συνθήκας τῆς διεθνούς χρηματαγοράς.

Ἐντὸς τοῦ 1968, ἐκτὸς τῆς μειώσεως τῶν ἐπιτοκίων χρηρηγήσεων, ἐπραγματοποιήθη σημαντικὸν βῆμα καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐνοποιήσεως αὐτῶν, διὰ τῆς καταργήσεως εἰδικῶν ἐπιτοκίων τὰ ὅποια δὲν ἐξυπηρετοῦν ὑψηλῆς προτεραιότητος σκοποῦς. Ἡ ἐνοποίησις τῶν ἐπιτοκίων ἐνισχύει τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς πολιτικῆς τῶν ποσοτῶν ἐλέγχων καὶ δημιουργεῖ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐφαρμογὴν πλέον ἐνεργοῦ πολιτικῆς ἐπιτοκίου ὡς μέσου γενικοῦ ποσοτικοῦ ἐλέγχου τῆς πιστοδοτήσεως. Τοῦτο συμβαίνει διότι ἡ καθιέρωσις προνομιακῶν ἐπιτοκίων συνδέεται πολλὰκις μὲ τὴν δημιουργίαν εἰδικῶν ἀναπροεξοφλητικῶν δικαιωμάτων καὶ ἀναπροεξοφλητικῶν ἐπιτοκίων, ἧτις εἶναι φυσικὸν νὰ περιορίζῃ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς πολιτικῆς τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς. Τέλος, ἡ ἐνοποίησις καὶ ὀρθολογικὴ διάρθρωσις τῶν ἐπιτοκίων ἐξασφαλίζει μεγαλύτερον αὐτοματισμὸν εἰς τὴν τραπεζικὴν λειτουργίαν καὶ συμβάλλει εἰς τὴν δάσει ἀντικειμενικῶν κριτηρίων κατανομῆν τῶν διαθέσιμων πιστωτικῶν μέσων.

Βεβαίως, καὶ μετὰ τὴν νέαν πολιτικὴν ἐπὶ τῶν ἐπιτοκίων, ἐξακολουθοῦν νὰ ἐφαρμόζωνται χαμηλότερα ἐπιτόκια εἰς περιπτώσεις αἱ ὅποια δικαιολογοῦνται ἐξ οἰκονομικῶν λόγων. Οὕτω, παραμένουν εἰς χαμηλότερα ἐπίπεδα τὰ ἐπιτόκια διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν ἐξαγωγῶν, διὰ τὰς βιοτεχνικὰς πιστώσεις καὶ διὰ τὰς χρηματοδοτήσεις τῶν ἐπενδύσεων. Ἀντιθέτως, ὑπολογίζεται ὑψηλότερον ἐπιτόκιον διὰ τὰς χρηματοδοτήσεις πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον. Αἱ ἐν λόγω χρηματοδοτήσεις κινοῦνται πολὺ ταχύτερον ἀπὸ ὅσον αἱ πιστώσεις τῶν λοιπῶν κλάδων καὶ συνεπῶς μειοῦται ἀντιστοιχῶς ἡ ἐξ αὐτῶν ἐπιδάρουσις τῶν ἐπιχειρήσεων. Πάντως ὑπὸ τὴν νέαν διάρθρωσιν τῶν ἐπιτοκίων ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποκλίσεων ἀπὸ τὸ καθιερωθὲν γενικὸν ἐπιτόκιον (8% πλέον προμηθείας 1%) εἶναι περιορισμένως, ἦτοι :

- i. 10%, πλέον προμηθείας 1%, διὰ τὰς πιστώσεις πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον.
- ii. 7,5%, πλέον προμηθείας 1%, διὰ τὴν χρηματοδότησιν παγίων ἐγκαταστάσεων.
- iii. 6%, πλέον προμηθείας 0,5%, διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τῶν βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων.
- iv. 5,8%, ἀνευ προμηθείας, διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν ναυπηγήσεων ἐν Ἑλλάδι.

Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ἐξ ἄλλου, ὅτι διὰ καταλλήλου ρυθμίσεως τῶν ποσοστῶν ἀτόκων ὑποχρεωτικῶν καταθέσεων τῶν τραπεζῶν ἐπιτυγχάνεται, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἐξίσωσις τῶν ἀποδόσεων διὰ τὰς τραπεζικὰς ὁλῶν τῶν κατηγοριῶν χορηγήσεων, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐπιτοκίου τὸ ὅποion καταβάλλεται ἀπὸ τοὺς χρηματοδοτούμενους. Αἱ προκύπτουσαι τελικῶς μικραὶ διαφοραὶ εἰς τὰς ἀποδόσεις ἀποβαίνουν ὑπὲρ τῶν περισσότερον εὐνοουμένων χρηματοδοτήσεων, παρ' ὅλον ὅτι αὗται εἶναι καὶ αἱ πλέον χαμηλότοκοι.

Συγχρόνως με τὰς μεταβολὰς τῶν γενικῶν ἐπιτοκίων ἀναπροσηρμώθη καὶ τὸ σύστημα τῶν εἰδικῶν ἐπιτοκίων διὰ τὰς ἐξαγωγικὰς βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας. Διὰ τῶν ἐπελθουσῶν μεταβολῶν ἐξησφαλίσθη περισσότερον ὀρθολογικὴ λειτουργία τοῦ ἔλου συστήματος καὶ ὑψήθη ἡ ἀποτελεσματικότης αὐτοῦ.

## β) Πολιτικὴ εἰδικῶν ποσοτικῶν ἐλέγχων τῶν πιστώσεων.

Ὡς ἀνεπύχθη εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τῆς παρούσης, οἱ εἰδικοί ποσοτικοὶ ἑλεγχοὶ τῶν πιστώσεων ἀπετέλεσαν βασικὸν ὄργανον ἀσκήσεως ἀντικυκλικτῆς πολιτικῆς ἀπ' ἐνὸς καὶ ἐπηρεασμοῦ τῆς κατανομῆς τῶν διαθέσιμων πιστωτικῶν μέσων ἀπ' ἑτέρου (ποιοτικὸς ἑλεγχος). Κατὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς πολιτικῆς ταύτης ὁ ἑλεγχος τῆς συνολικῆς ποσότητος καὶ τῆς κατανομῆς τῶν ἐκ κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος χορηγούμενων πιστώσεων κατέχει προέχουσαν θέσιν.

Ἡ ἐντὸς τοῦ 1968 ἀσκηθεῖσα πολιτικὴ ποσοτικῶν ἐλέγχων διεμορφώθη, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὡς ἀκολούθως :

α) Ὡς ὑψήθη κατὰ δύο ποσοστιαίας μονάδας, ἤτοι ἀπὸ 26 % εἰς 28 % τῶν καταθέσεων ὥσως καὶ ταμειωτηρίου, ἡ ὑποχρέωσις τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ὥπως τοποθετοῦν διαθέσιμά των εἰς ἔντοκα γραμμάτια. Ἡ αὔξησις ἔλαβε χώραν εἰς δύο στάδια, ἐξ ὧν τὸ ἐν ἐμπίπτει χρονικῶς ἐντὸς τοῦ 1969. Διὰ τῆς ρυθμίσεως ταύτης δημιουργοῦνται περισσότεροι πόροι δι' ἐπιτάχυνσιν τοῦ Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων.

β) Ὡς ὑψήθη σημαντικῶς ἡ διάθεσις πιστώσεων δι' ἐπενδύσεις ἐκ τῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος συγκεντρωμένων καταθέσεων δημοσίων ὀργανισμῶν. Αἱ ἐν λόγῳ πιστώσεις ὑψήθησαν ἐντὸς τοῦ 1968 κατὰ 3.616,5 ἑκατ. δρχ., ἔναντι αὐξήσεων ἐκ 2.335,9 ἑκατ. δρχ. τὸ 1967 καὶ 570,6 ἑκατ. δρχ. τὸ 1966. Κατὰ τὴν χορήγησιν τῶν πιστώσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ παραγωγικότης τῶν χρηματοδοτούμενων ἐπενδύσεων, με ἀποτέλεσμα τὰ διατεθέντα διὰ βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις ποσὰ νὰ προσδιορισθοῦν τελικῶς ἀπὸ τὴν ἀπορροφητικότητα τῆς ἀγορᾶς. Διὰ λόγους οἱ ὅποιοι ἀνεπύχθησαν εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τῆς παρούσης, τὰ ἐν προκειμένῳ περιθώρια ἀπορροφητικότητος ἦσαν βραχυχρονίως περιορισμένα. Παρὰ ταῦτα τὰ χορηγηθέντα πρὸς τὰς τραπεζὰς ἐπενδύσεων ποσὰ διὰ χρηματοδότησιν παραγωγικῶν ἔργων ἀνῆλθον τὸ 1968 εἰς 874 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 267 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967 καὶ 332 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966. Σημαντικὴν αὔξησιν ἐσημείωσαν ἐπίσης καὶ αἱ πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν πιστώσεις διὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς χορηγησιν μεσομακροπροθέσμων δανείων δι' ἐπενδύσεις εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα. Τέλος, ἡ χρηματοδότησις τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ὑψήθη τὸ 1968 κατὰ 1.683 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 787 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1967 καὶ 229 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966.

γ) Κατόπιν τῆς ἐντὸς τοῦ 1968 ταχείας αὐξήσεως τῶν παρ' ἐμπορικαῖς

τραπέζαις καταθέσεων, ἀπεφασίσθη ὁ περιορισμὸς τῶν ὀρίων χρηματοδοτήσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πολιτικὴ αὕτη, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀναπροεξοφλητικοῦ ἐπιτοκίου, ἐπεδίωξε νὰ ἐπιταχύνῃ τὸν ρυθμὸν ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος τῶν γυζημένων ποσῶν τὰ ὅποια αὕτη ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἐντὸς τοῦ 1967 διὰ νὰ ἀντιμετωπισθῇ τότε ἡ ἐξ ἐκτάκτων λόγων προσωρινὴ μείωσις τῆς ρευστότητός των. Οὕτω, ἐντὸς τοῦ 1968, ἡ χρηματοδότησις τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐμειώθη κατὰ 1.788 ἐκατ. δρχ., ἔναντι αὐξήσεώς τῆς κατὰ 2.471 ἐκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1967, δημιουργηθέντων ἀντιστοίχως περιθωρίων διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος γυζημένην χρηματοδότησιν ἐτέρων πιστωτικῶν ὁργανισμῶν.

δ) Ἡὐξήθη, κατὰ 1.943 ἐκατ. δρχ., ἡ τοὶ κατὰ διπλάσιον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1967 ποσόν, ἡ ἐκ κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος χρηματοδότησις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς (πέραν τῆς ἐκ κεφαλαίων δημοσίων ὁργανισμῶν χρηματοδοτήσεως) διὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς χορήγησιν βραχυπροθέσμων καὶ ἐτέρων δανείων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα.

ε) Διευρύνθησαν σημαντικῶς τὰ ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς καθοριζόμενα κατ' ἑτοῦς ὅρια χορηγήσεως μακροπροθέσμων δανείων (οἰκιστικῶν, τουριστικῶν, τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως κλπ.) ὑπὸ τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμειευτηρίων καὶ τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων.

στ) Ἀναπροσηρμώθησαν τὰ ποσοστὰ τῶν ἀτόκων ὑποχρεωτικῶν καταθέσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ νέα ποσοστὰ καθωρίσθησαν ὡς ἀκόλουθον :

- i. 30 % ἐπὶ τῶν χορηγήσεων πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον.
- ii. 5 % ἐπὶ τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν χορηγήσεων, πλὴν τῶν χορηγήσεων δι' ἐξαγωγὰς καὶ διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις, ὡς καὶ τῶν δανείων πρὸς βιοτεχνίας καὶ δημοσίας ἐπιχειρήσεις, αἵτινες δὲν ὑπόκεινται εἰς δέσμευσιν.

Ἡ ὑποχρέωσις τῶν τραπεζῶν δι' ἀτόκους καταθέσεις μειοῦται κατὰ τὰ ἀκόλουθα ποσά :

- i. Κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς 30 % τῶν χορηγήσεων δι' ἐξαγωγὰς, διὰ ναυπηγήσεις ἐν Ἑλλάδι καὶ διὰ βιοτεχνικὰς δραστηριότητας.
- ii. Κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς 15 % τῶν πιστώσεων πρὸς δημοσίας ἐπιχειρήσεις, καὶ
- iii. Κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς 5 % τῶν πιστώσεων διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις.

Αἱ ἐντὸς τοῦ 1968 μεταβολαὶ εἰς τὰ ποσοστὰ τῶν ὑποχρεωτικῶν καταθέσεων δὲν ἀπεσκοποῦν εἰς ἐπηρεασμὸν τῆς ρευστότητος τῶν τραπεζῶν, ἀλλὰ συνεδέοντο μὲ τὰς ἐπελθούσας ἀλλαγὰς τῶν ἐπιτοκίων καὶ ἀπέδλεψαν, ὡς προεξετέθη, εἰς τὴν ἐξίσωσιν διὰ τὰς τραπεζὰς τῶν ἀποδόσεων τῶν διαφόρων

κατηγοριών χορηγήσεων, ανεξαρτήτως του καταβαλλομένου υπό των χρηματοδοτούμενων επιτοκίου.

ζ) Διετηρήθη και έντός του επισκοπούμενου έτους ή υποχρέωσις των έμπορικων τραπεζών όπως διαθέτουν ποσοστόν 15% του συνόλου των εις βραχυμάς καταθέσεων των διά χορήγησιν μεσομακροπροθέσμων δανείων δι' επενδύσεις και ποσοστόν 6% της αύξήσεως των καταθέσεων των διά χρηματοδότησιν των βιοτεχνικών επιχειρήσεων (δι' επενδύσεις και μονιμώτερα κεφάλαια κινήσεως).

η) Διηρύνθησαν κατά 15% τὰ συνολικά κατά τράπεζαν όρια διὰ την χρηματοδότησιν του έσωτερικού έμπορίου και των επαγγελματιών.

### γ) Μεταβολή κανόνων τραπεζικής χρηματοδοτήσεως.

Έντός του 1968 έλαβον χώραν σημαντικά μεταβολαι εις τὴν καθεστώς των κανόνων οι όποιοι καθορίζουν τὰς περιπτώσεις εις τὰς όποιαις επιτρέπεται ή χορήγησις πιστώσεων υπό των έμπορικων τραπεζών και ρυθμίζουν την σχετικήν διαδικασίαν. Αντικειμενικόν σκοπόν της επελθούσης μεταβολής απετέλεσεν ή περαιτέρω απλούστευσις των πιστωτικών ρυθμίσεων και ή απόδοσις εις τὰς τραπεζας μεγαλυτέρας διακριτικής εξουσίας κατά την άσκησιν του έργου των.

Η πολιτική απλουστεύσεως των πιστωτικών κανόνων υπηγορεύθη από την σκέψιν ότι, μετά την ταχείαν αύξησιν των διαθέσιμων των έμπορικων τραπεζών και την αντίστοιχον επέκτασιν του κύκλου των χρηματοδοτήσεων των, ή διατήρησις λεπτομερειακών κανόνων έλέγχου, χωρίς νά εξασφαλίζη τον επιδιωκόμενον σκοπόν, δημιουργεί άδικαιολόγητον ανελαστικότητα και κόστος. Συγχρόνως, ή διατήρησις λεπτομερειακών ποιοτικών ελέγχων υπό τὰς συνθήκας αυτάς, μειώνει την άποτελεσματικότητα της όλης πιστωτικής πολιτικής δεδομένου ότι ή προσοχή των τραπεζικών όργάνων συγκεντρύεται εις την τυπικήν κατοχύρωσιν των ένεργειών των, εις βάρος της ουσιαστικής διερευνήσεως των πραγματικών αναγκών των χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων.

Κατόπιν και των νέων ρυθμίσεων, αί τράπεζαι είναι πλέον ελεύθεραι νά ένεργοϋν τὰς χρηματοδοτήσεις των κατ' ιδίαν κρίσιν, έντός των γενικών κατευθύνσεων αί όποιαι χαράσσονται εκάστοτε υπό της Νομισματικής Έπιτροπής. Ούδεις σχεδόν περιορισμός τίθεται πλέον ως προς την μορφήν δανεισμοϋ, τὰ απαιτούμενα διά την χορήγησιν των πιστώσεων δικαιολογητικά και γενικώς διά την τήρησιν διαδικασιών άποσκοπούσων εις την πρόληψιν διαρροής πιστώσεων προς μη επιθυμητάς κατευθύνσεις. Άντ' αύτων, τονίζεται ή υποχρέωσις των τραπεζικών ίδρυμάτων όπως προβαίνουν εις ουσιαστικώτερον έλεγchon της σκοπιμότητος των χρηματοδοτήσεων των και άποφεύγουν πιστοδοτήσεις αί όποιαι δέν καλύπτουν ανάγκας συνδεομένας άμέσως με την παραγωγικήν και επενδυτικήν δραστηριότητα των ύπ' αύτων χρηματοδοτούμενων

ἐπιχειρήσεων. Πέραν τούτου, ἐπιτρέπεται ἡ χρηματοδότησις καταναλωτικῶν δαπανῶν, ἐντὸς ὁρίων καθοριζομένων ἐκάστοτε ὑπὸ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν.

Αἱ σημαντικώτεραι ἐκ τῶν ἐπελθουσῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω μεταβολῶν εἰς τοὺς ἐπὶ μέρους κανόνας χρηματοδοτήσεως ἔχουν ὡς ἀκολούθως :

α) Κατηργήθησαν ὅλαι αἱ λεπτομερειακαὶ διατάξεις διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῆς βιομηχανίας, τῶν μεταλλείων, τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, τοῦ καπνεμπορίου, τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ καθιερώθη ὡς γενικὴ ἀρχὴ ἡ ἐλευθέρια κατὰ τὴν κρίσιν τῶν τραπεζῶν χρηματοδότησις τῶν ἐπιχειρήσεων ἐὰν τῶν πραγματικῶν παραγωγικῶν τῶν ἀναγκῶν. Παρ' ἁλλήλῳ, κατηργήθησαν οἱ ἰσχύοντες εἰδικώτεροι περιορισμοὶ καὶ ρυθμίσεις διὰ τὴν χρηματοδότησιν εἰδικῶν κατηγοριῶν (πλέον τῶν 20) ἐπιχειρήσεων ὡς π.χ. ἀλευροβιομηχανίας, βιομηχανίας ζυμариκῶν, καπνοβιομηχανίας κ.ἄ.

β) Κατηργήθη ἡ ὑποχρέωσις τῶν χρηματοδοτούμενων ἐπιχειρήσεων ὅπως κατὰ τὴν δανειοδότησιν τῶν προσκομίζουσιν πιστοποιητικὸν φορολογικῆς ἐνγυμάρτητος καὶ τοιοῦτον περὶ ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὸ Ι.Κ.Α. ὑποχρεώσεων τῶν.

γ) Κατηργήθη ἡ ὑποχρέωσις προσκομίσσεως εἰς τὰς τραπεζὰς τιμολογίων κατὰ τὴν προεξόφλησιν ἐμπορικῶν γραμματίων.

δ) Κατηργήθησαν τὰ κατὰ περίπτωσιν ὅρια πιστοδοτήσεως τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ, πλὴν τῆς περιπτώσεως τῆς χρηματοδοτήσεως δι' ἐκτάκτους ἀνάγκας.

ε) Ὡξήθησαν ἀπὸ 65.000 εἰς 80.000 (καὶ διὰ τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ 85.000 εἰς 100.000) τὰ κατὰ περίπτωσιν ὅρια χρηματοδοτήσεως τῶν ἐμπόρων καὶ ἐπαγγελματιῶν ἀνευ δικαιολογητικῶν. Ὡξήθησαν ἐπίσης ἀπὸ 150 χιλ. εἰς 200 χιλ. δραχμὰς τὰ κατὰ περίπτωσιν ὅρια χορηγήσεως στεγαστικῶν δανείων ὑπὸ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς καὶ ἀπὸ 220 - 400 χιλιάδες δραχ. εἰς 300 - 500 χιλιάδας δραχ. τὰ κατὰ περίπτωσιν ὅρια στεγαστικῶν δανείων εἰς δημοσίους ὑπαλλήλους.

στ) Ἐπεμεινύνθη ὁ χρόνος ἐξοφλήσεως καὶ ἡ περίοδος χάριτος ἐπὶ τουριστικῶν δανείων καὶ καθιερώθη κρατικὴ ἐγγύησις τῶν σχετικῶν δανείων μέχρι ποσοστοῦ 30 % τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου, περιλαμβανομένης καὶ τῆς ἀξίας τοῦ οἴκου πέδου.

ζ) Ὡξήθη, ἀπὸ 2 εἰς 4 ἑκατ. δραχ. τὸ κατὰ περίπτωσιν ὅριον χορηγήσεως δανείων ἐπ' ἐνεχύρω χρεογράφων καὶ ἐπεξετάσθη ἡ διάρκεια τῶν σχετικῶν δανείων.

η) Ὡξήθη ἡ διάρκεια προεξόφλησεως γραμματίων τοῦ ἐμπορίου ἀπὸ 4 ½ καὶ 5 ½ μῆνας εἰς 7 καὶ 10 μῆνας ἀντιστοίχως, ἐξομοιουμένη πρὸς τὰ ἰσχύοντα διὰ τὴν βιομηχανίαν.

θ) Κατηργήθη τὸ ὅριον χρηματοδοτήσεως διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις.

ι) Ἀπλοποιήθησαν αἱ διατυπώσεις διὰ τὴν ὑπὸ τῶν τραπεζῶν προεξόφλησιν γραμματίων τελικῶν ἀγοραστῶν προερχομένων ἐκ τῆς πωλήσεως εἰδῶν διαρκείας.

ια) Διευρύνθη τὸ κατὰ περίπτωσιν ὄριον (ἀπὸ 25.000 εἰς 40.000) καὶ τὸ συνολικὸν ὄριον (ἀπὸ 77 ἑκατ. εἰς 200 ἑκατ. δρχ.) διὰ τὴν, ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, χορήγησιν προσωπικῶν δανείων.

ιβ) Διευρύνθη ἡ δυνατότης χρηματοδοτήσεως οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, ἐπιτραπείσης τῆς ὑπ' αὐτῶν χρηματοδοτήσεως τῆς κατασκευῆς, συμπληρώσεως ἢ ἐπεκτάσεως (καὶ οὐχὶ μόνον τῆς κατασκευῆς) παντὸς τύπου οἰκοδομῶν (καὶ οὐχὶ μόνον πολυκατοικιῶν) παρ' οἷον δῆποτε ἀνεγείροντος οἰκοδομὴν (καὶ οὐχὶ μόνον παρ' οἰκοδομικῶν ἐπιχειρήσεων).

Ὡς ἀνεφέρθη καὶ προηγουμένως, ἡ κατάργησις τῶν ἐξειδικευμένων πιστωτικῶν ρυθμίσεων δὲν ἔχει τὴν ἐννοίαν τῆς πλήρους ἐγκαταλείψεως τοῦ ποιοτικοῦ ἐλέγχου τῆς πιστοδοτήσεως, ὡς ὄργανον οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ σκοπιμότης τοῦ ἐλέγχου τῆς κατανομῆς τῶν πιστωτικῶν μέσων ἔχει γίνεαι γενικώτερον ἀποδεκτὴ, λόγῳ τῆς προκυπτούσης πολλάκις διαστάσεως, ἰδίᾳ εἰς ἀναπτυσσομένης οἰκονομίας, μεταξὺ ἰδιωτικοοικονομικῆς ἀποδοτικότητος καὶ κοινοικοοικονομικῆς παραγωγικότητος. Ὁ ἔλεγχος οὗτος, ὁ ὁποῖος ἀποσκοπεῖ εἰς τὸν ἐπηρεασμὸν τῆς κατανομῆς τῶν διαθεσίμων πιστωτικῶν μέσων, δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἀφ' ἐνὸς δι' ἐιδικῶν ποσοτικῶν ἐλέγχων καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ κανόνων ἀναφερομένων εἰς τὴν χορήγησιν τῶν ἐπὶ μέρους πιστώσεων. Ἡ ἐπελθούσα μεταβολὴ ἀποτελεῖ μετακίνησιν ἀπὸ ποιοτικῶν ἐλεγχῶν ἀσχοῦμενον διὰ λεπτομερῶν διατάξεων ἀναφερομένων εἰς τὴν διαδικασίαν χρηματοδοτήσεως, εἰς ποσοτικὸν ἔλεγχον ἐφαρμοζόμενον διὰ γενικῶν κατευθύνσεων πρὸς τὰς τραπεζὰς καὶ διὰ τοῦ καθορισμοῦ πιστωτικῶν ὁρίων. Ὡς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας εἰδικοὺς ποσοτικοὺς ἐλέγχους ἐγένετο λόγος εἰς προηγούμενον τμήμα τοῦ παρόντος. Αἱ γενικαὶ κατευθύνσεις, ἐξ ἄλλου, εἰς τὸ παρὸν στάδιον συνίστανται εἰς ἀποφυγὴν χρηματοδοτήσεως καταναλωτικῶν δαπανῶν, πέραν ὠρισιμένων ὁρίων, ὡς καὶ εἰσαγωγῶν πολυτελῶν ἀγαθῶν καὶ εἰδῶν παραγομένων εἰς Ἑκανοποιητικὰ ποσότητες ἐν Ἑλλάδι.

Κατόπιν τῶν σημειωθείσων κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀλλαγῶν εἰς τὴν μορφήν τῶν κανόνων χρηματοδοτήσεως, ὁ ἐκ μέρους τῶν ὀργάνων τῆς Γενικῆς Ἐπιθεωρήσεως Τραπεζῶν ἔλεγχος τῆς πιστωτικῆς λειτουργίας εἶναι φυσικὸν νὰ λαμβάνῃ οὐσιαστικώτερον περιεχόμενον. Ὑπὸ τὸ σύστημα τῶν λεπτομερειῶν πιστωτικῶν ρυθμίσεων, τὰ ὄργανα τοῦ ἐλέγχου ἀπασχολοῦντο περισσότερο μὲ τὴν ἀναζήτησιν τυπικῶν παραβάσεων, ἐνῶ ὑπὸ τὸ σύστημα τῶν γενικῶν κατευθύνσεων ὁ ἔλεγχος συγκεντρῶται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν οὐσιαστικὴν ἐκτίμησιν τοῦ τρόπου ἐνεργείας καὶ τοῦ αποτελέσματος τῆς ἀκολουθουμένης ὑπὸ τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ὀργάνων τῶν τακτικῆς.

Τέλος, θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ ἀπόδοσις εἰς τὰς τραπεζὰς πλήρους ἐλευθερίας τρόπου ἐνεργείας προκειμένου περὶ χρηματοδοτήσεως παραγωγικῶν καὶ ἐπενδυτικῶν δραστηριοτήτων, δημιουργεῖ δι' αὐτὰς ἐπηρξημένους ὑποχρεώσεις δι' ἀνάληψιν πρωτοβουλιῶν πρὸς ταχὺν ἐκσυγχρονισμὸν τῶν μεθόδων λειτουργίας των, βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῶν ὑπ' αὐτῶν προσφερομένων ὑπηρεσιῶν καὶ μείωσιν τοῦ λειτουργικοῦ των κόστους. Σχετικῇ πρωτοβουλία ἀνελήφθη ἤδη εἰς τὰ πλαίσια τοῦ μηχανισμοῦ ἐφαρμογῆς τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, τὸ ὁποῖον ἔχει τάξει ὡς πρωταρχικὸν στόχον τοῦ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν τοῦ θεσμολογικοῦ πλαισίου τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν εἰσαγωγὴν προηγμένης τεχνολογίας καὶ μεθόδων εἰς τὴν ὁργάνωσιν τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ τῆς χώρας. Συγκεκριμένως, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Προγράμματος συνέστησε Ὑποεπιτροπὴν ἐκ μελῶν τῆς πρὸς μελέτην τῆς ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ χρηματοδοτικοῦ μηχανισμοῦ καὶ ὑπόδειξιν σημείων εἰς τὰ ὅποια θὰ πρέπει νὰ υπάρξουν προσαρμογαί. Ἡ Ὑποεπιτροπὴ ἤκουσε τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος ἀπόψεις ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων καὶ εἰδικῶν ἐπὶ τῶν τραπεζικῶν θεμάτων προσώπων. Ἐλαβε ἐπίσης καὶ μελετὰ σχετικὰ ὑπομνήματα ὡς καὶ μελέτας συνταχθεῖσας κατ' ἐντολὴν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐπιτελείου τῆς Διευθύνσεως Οἰκονομικῶν Μελετῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Τὰ τελικὰ πορίσματα τῆς διενεργουμένης μελέτης θὰ τεθοῦν ὑπ' ἔψιν τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων τὰ ὅποια ἀφορῶν καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν ὀρθῶν λύσεων. Θὰ πρέπει, ἐν τούτοις, νὰ καταστή ἁπολύτως σαφές ὅτι τὸ ἔργον τῆς περαιτέρω βελτιώσεως τοῦ ὁργανωτικοῦ καὶ λειτουργικοῦ μηχανισμοῦ τῶν πιστωτικῶν ὁργανισμῶν ἀποτελεῖ κατὰ θάσιν ἔργον καὶ εὐθύνην αὐτῶν τῶν ἰδίων οὐδόλως ὑποκαθίσταται εἰς αὐτὸ ἡ διενεργούσα τὴν σχετικὴν ἔρευναν Ἐπιτροπὴ. Ὡς σημειᾷ καὶ δι' ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομίας, ἡ Διοίκησις προσπαθεῖ ἐν προκειμένῳ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀνάπτυξιν σχετικῆς πρωτοβουλίας ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ὁργανισμῶν καὶ νὰ διευκολύνῃ τὴν ὑλοποίησιν ὠρισμένων ἐνδεικνυμένων μεταβολῶν, ἐφ' ὅσον πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται κυβερνητικὴ ἐνέργεια. Κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως ἡ σχετικὴ πρωτοβουλία καὶ ἡ εὐθύνη ἐκτελέσεως ἀνήκουν εἰς τὰ ἐνδιαφερόμενα ἰδρύματα.

Ἡ διερευνήσις τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν ἰσχυροῦσων ρυθμίσεων καὶ ἡ ἀναζήτησις μεθόδων βελτιώσεως εἶναι φυσικὸν νὰ καλύπτῃ πολλὰ σημεῖα τῆς τραπεζικῆς ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας. Ἐναι ἐπόμενον, συνεπῶς, νὰ ἀπαιτῆται χρόνος διὰ τὴν εἰς τὰς λεπτομερείας μελέτην ὅλων τῶν ἐνδεικνυμένων ἀλλαγῶν καὶ τὴν ὑλοποίησιν τοῦ συνόλου τῶν εὐρημάτων τῆς σχετικῆς ἐρεῦνης. Ὅρισμένα, ἐν τούτοις, θέματα ἔχουν περισσότερον ἐπείγοντα χαρακτήρα καὶ συνεπῶς θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθοῦν κατὰ προτεραιότητα. Μεταξὺ τούτων θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναφερθοῦν τὰ ἀκόλουθα :

Π ρ ὦ τ ο ν : Προκειμένου περὶ δημοσίου χαρακτήρος ἐξειδικευμένων

πιστωτικών οργανισμών θα πρέπει να προσδιορισθῇ σαφῶς ὁ κύριος τομεὺς τῆς εἰδικεύσεώς των καὶ νὰ προσαρμοσθῇ ἀντιστοίχως ἡ δραστηριότης των. Ἡ ὑπαρξίς ἀσφαροῦς κριτηρίου ἐξειδικεύσεως ἀπολήγει πολλάκις εἰς τὴν μὴ ἀποτελεσματικὴν κάλυψιν τῶν διὰ τῆς λειτουργίας τῶν ἐξειδικευμένων τούτων πιστωτικῶν οργανισμῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν. Ἐνδειξιν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἀσφαρείας περὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν ἐν λόγῳ ὁργανισμῶν ἀποτελεῖ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐπιδιώξις πιστωτικῶν ἐργασιῶν αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν συγχρόνως κύριον ἀντικείμενον ἐτέρων ἐξειδικευμένων ἢ μὴ πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ χαρακτῆρος.

**Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν :** Ἡ ταχεῖα διεύρυνσις τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον καὶ ἡ ἀνάδειξις τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως ὡς τοῦ δυναμικοῦ παράγοντος τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἔχουν λίαν σημαντικὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς μεταξὺ τραπεζῶν συνεργασίας ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλαιακῆς διαρθρώσεως τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων. Ὡς γνωστόν, τὸ ὕψος τῶν πιστώσεων τὰ ὁποῖας ἐπιτρέπεται νὰ χορηγῇ μία τράπεζα εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιχειρήσιν ὑπόκειται συνήθως, διὰ λόγους τραπεζικῆς προνοίας, εἰς ὅριον καθοριζόμενον μὲ θάσιν τὸ ἴδιον κεφάλαιον τῆς χρηματοδοτοῦσας τραπεζῆς. Ἡ διεύρυνσις συνεπῶς τοῦ μεγέθους τῶν χρηματοδοτούμενων ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν λαμβανομένων πιστώσεων, ἀπαιτεῖ ἀνάλογον ἀναπροσαρμογὴν τῶν κεφαλαίων τῶν τραπεζῶν. Παρ' ἡμῖν, ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένης κεφαλαιαγορᾶς καὶ ἡ ὀλιγοπωλιακὴ ὕψη τοῦ τραπεζικοῦ μας συστήματος συνιστοῦν προσθέτους λόγους οἱ ὁποῖοι συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως τῶν κεφαλαίων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καὶ ὑπὲρ τῆς μεταξὺ των στενωτέρας συνεργασίας πρὸς ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τοῦ ρόλου των εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ἄλλως τε, ὡς ἔχει κατ' ἐπανάληψιν τονισθῇ, μετὰ τὰ τελευταῖα μέτρα περὶ ἀναπτύξεως τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ τὰς ἐπελθούσας μεταβολὰς εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν ἀποταμιευτῶν, ἡ ἔκδοσις εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν νέων τραπεζικῶν μετοχῶν δὲν εἶναι ἀπλῶς εὐχερὲς ἀλλὰ τυγχάνει καὶ ἀπολύτως ἐνδεδειγμένη πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν δημιουργηθειῶν λίαν εὐνοϊκῶν συνθηκῶν ζητήσεως τίτλων.

**Τ ρ ῖ τ ο ν :** Εἰς οἰκονομίας εὐρισκομένης εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως, αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι ἀποτελοῦν ἓνα ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀγωγῶν συγκεντρώσεως ἀποταμιεύσεων καὶ χρηματοδοτήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν ἀναγκῶν των (τρεχουσῶν καὶ δι' ἐπενδύσεις). Ἡ ἔλλειψις ἀνεπτυγμένης κεφαλαιαγορᾶς δημιουργεῖ ἐπίσης τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἀναλήψεως μετοχικοῦ κεφαλαίου ἐπιχειρήσεων, μέχρι τῆς δημιουργίας δυνατότητος διοχετεύσεώς του εἰς τὸ κοινόν. Ἡ τοιαύτη, ὅμως σκοπιμότης συμμετοχῆς τῶν τραπεζῶν εἰς ἐτέρας ἐπιχειρήσεις, δὲν θὰ πρέπει νὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν δημιουργίαν ἀρχῆς περὶ μονίμου ἐλέγχου ἐπιχειρήσεων ὑπὸ τῶν τραπεζῶν. Ἡ διακράτησις μετοχῶν ὑπὸ τῶν τραπεζῶν δικαιολογεῖται

μόνον ἐφ' ὅσον χρόνον καὶ δι' ὃ ποσὸν δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ διοχέτευσις τῶν εἰς τὸ κοινόν. Ἡ ἀνάπτυξις μονιμωτέρου συνδέσμου, ἀμέσου ἢ ἐμμέσου, μεταξύ τραπεζῶν καὶ ἐπιχειρήσεων εἶναι πιθανὸν νὰ ἐπηρεάξῃ τὴν κατανομήν τῶν διαθεσίμων πιστωτικῶν μέσων καὶ τὴν πολιτικὴν κατανομὴν τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς προσφορᾶς τίτλων εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν, αἱ τράπεζαι εἶναι σκόπιμον ὅπως ἐξετάσουν ἐκ νέου τὴν ὑπ' αὐτῶν ἄσκουμένην πολιτικὴν χαρτοφυλακίου. Ἀλλως τε, ἡ ἐντὸς τοῦ 1968 συμπλήρωσις τῆς νομοθεσίας περὶ ἀναπτύξεως τῆς κεφαλαιαγορᾶς, καθιερώσασα τὸ ἀφορολόγητον τῶν εἰς δημιουργίαν ἐιδικοῦ ἀποθεματικοῦ διατιθεμένων κεφαλαιακῶν κερδῶν ἐξ ἀγοραπωλησιῶν τίτλων, ἀπέβλεψε πρωτίστως εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων ὅπως προδοῦν εἰς ρευστοποίησιν τοῦ παλαιοῦ χαρτοφυλακίου τῶν καὶ ἀναλάβουν πλέον ἐνεργὸν ρόλον εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀγορᾶς νεοεκδιδομένων μετοχῶν.

Τέτατον: Ἡ ἔλλειψις ἀνεπτυγμένης κεφαλαιαγορᾶς εἶχεν ὥς συνέπειαν τὴν ἰρῆνιμένην χρηματοδότησιν τῶν ἐπιχειρήσεων ἀπὸ τὰς τραπεζᾶς καὶ τὴν δημιουργίαν εἰς πολλὰς περιπτώσεις καταστάσεων ὑπερχρηματοδοτήσεως. Ἡ ἀσθενὴς κεφαλαιακὴ συγκρότησις τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὸν δυναμισμὸν τῶν περιορίζε: καὶ τὴν ρευστότητα τῶν χρηματοδοτουμένων αὐτᾶς τραπεζῶν ἐπηρεάζει. Ἡ δημιουργία εὐνοϊκῶν συνθηκῶν ἀπὸ πλευρᾶς ζητήσεως εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν δημιουργεῖ διὰ τὰς τραπεζᾶς τὴν εὐκαιρίαν ὅπως ἐπιδιώξουν σταδιακῶς τὴν διόρθωσιν τῆς καταστάσεως διὰ κατευθύνσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν χρηματοδοτουμένων μεγάλων ἐπιχειρήσεων εἰς τὴν κεφαλαιαγοράν. Πρὸς τοῦτο αἱ τράπεζαι δεόν ὅπως ζητήσουν ἀπὸ τὰς ὑπερχρηματοδοτημένας ἐπιχειρήσεις ὅπως μετατρέβουν εἰς μετοχικὸν καὶ ὁμολογιακὸν κεφάλαιον μέρος τῶν ὀφειλῶν τῶν πρὸς τὸ τραπεζικὸν σύστημα, ἀναλαμβάνουσαι ἐν ἀνάγκῃ αἱ ἴδιαι τοὺς νεοεκδιδομένους τίτλους, μέχρι πλήρους ἑκποροφήσεώς τῶν ἀπὸ τὴν ἀγοράν.

#### Κύριος Μέτοχοι,

Κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ παρελθόντος ἔτους εἶχον ἀναφέρει ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῶν βασικῶν οἰκονομικῶν δεικτῶν κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους ἐπέτρεπε αἰσιοδοξίαν διὰ τὴν τελικὴν διαμόρφωσιν τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν ἐντὸς τοῦ 1968. Ἐἵμαι ἰδιαιτέρως εὐτυχὴς διότι μετὰ ἐν ἔτος μου δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ σὰς ἀνακοινώσω ἀπὸ τῆς αὐτῆς θέσεως ὅτι αἱ πραγματικαὶ ἐξελίξεις ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐπεβεβαίωσαν πλήρως τὴν πρόβλεψιν ἐκείνην. Ἡ οἰκονομία μας ἐντὸς τοῦ 1968 ἀνέλαβε πλήρως ἀπὸ τὴν χαλάρωσιν εἰς τὴν ὅποιαν εἶχεν εἰσελθεῖ ἀπὸ τοῦ 1966 καὶ ἐπραγματοποίησε σημαντικὰ προόδους εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς. Ὡς προεξετέθη, αἱ παραγωγικαὶ ἐπενδύσεις, ἡ δευτερογενὴς παραγωγή, αἱ κατασκευαὶ καὶ ἄλλα βασικά μεγέθη, τῆς οἰκονο-

μίας μας έσθμείωσαν ταχέειν αύξησιν έντός του έπισκοπουμένου έτους, έναντι στασιμότητος ή βραδείας άνωδου έντός του 1967. Έκείνο όμως, τό όποϊόν έχει άκόμη μεγαλύτεραν σημασίαν είναι ότι ή ανάκαμψις της ζήτησεως και ή αναθέρμανσις της οίκονομίας έπετεύχθησαν παρά τας έπικρατησάσας κατά τό 1968 λίαν δυσμενείς καιρικάς συνθήκας, εκ των όποίων προέκυψε μείωσις της άγροτικής παραγωγής κατά 5%. Η παρατήρησις αύτη έπιτρέπει δύο βασικά συμπεράσματα : Π ρ ώ τ ο ν, ότι ή οίκονομική δραστηριότης εις τήν χώραν μας έχει άποσυνδεθί εις σημαντικήν έκτασιν από τας εξελίξεις εις τόν άγροτικόν τομέα, γεγονός τό όποϊόν αύξάνει τήν σταθερότητα της οίκονομίας μας. Δ ε ύ τ ε ρ ο ν, ότι κατά τό τρέχον έτος, ότε αναμένεται σημαντική άνοδος της άγροτικής παραγωγής, ύπάρχει εις έπί πλέον παράγων ό όποϊός, όμοιού μετά της πρόσδεπομένης έπιταχύνσεως της βιομηχανικής παραγωγής και των παραγωγικών έπενδύσεων, θά άσκήση προωθητικήν επίδρασιν έπί της οίκονομίας μας.

Έτερον λίαν σημαντικόν χαρακτηριστικόν των έντός του 1968 εξελίξεων είναι τό γεγονός ότι ή αναθέρμανσις της οίκονομίας και ή ταχεία άνοδος των έπενδύσεων παγίου κεφαλαίου έπετεύχθησαν με παράλληλον διατήρησιν συνθηκών νομισματικής σταθερότητος. Αί τιμαί διατηρήθησαν σχετικώς σταθεραί, αί δε σημειωθείσαι αύξήσεις, προκληθείσαι κυρίως εκ της μειωμένης άγροτικής παραγωγής, είναι εκ των μικροτέρων διεθνώς συναντωμένουν. Εις τό ίσοζύγιον πληρωμών, εξ άλλου, διατηρήθη ίσορροπία και έπραγματοποιήθη τελικώς αύξησης των συναλλαγματικών διαθεσίμων της Τραπεζής της Έλλάδος. Κατά τό τρέχον έτος, αί προβλεπόμεναι εύνοϊκαι εξελίξεις εις τήν άγροτικήν παραγωγήν αναμένεται νά άσκήσουν περαιτέρω σταθεροποιητικήν επίδρασιν έπί του τιμαριθμού. Έξ άλλου, κατά τούς τελευταίους μήνας του 1968 και τούς πρώτους μήνας του 1969, έσθμειώθη έπιτάχυνσις εις όλας τας κατηγορίας των άδήλων συναλλαγματικών εισπράξεων. Ο αύξανόμενος δυναμισμός της ελληνικής έμπορικής ναυτιλίας, αί συνεχιζόμεναι εύνοϊκαι συνθήκαι εις τήν διεθνή ναυλαγοράν, ή όάσει των μέχρι τούδε στοιχείων προκύπτουσα σημαντική άνοδος της τουριστικής κινήσεως, οι συνεχώς ένισχυόμενοι δεσμοί των όμογενών του έξωτερικού (ιδίως των εις ΗΠΑ έγκατεστημένων) με τήν πατρίδα και άλλαι εύνοϊκαι εξελίξεις, έπιτρέπουν τήν θετικήν πρόδλεψιν ότι ή σημειωθείσα τελευταίως έπιτάχυνσις των άδήλων εισπράξεων θά συνεχισθί και θά ένταθί περαιτέρω κατά τούς ύπολοίπους μήνας του έτους, με συνέπειαν νά δημιουργηθοϋν μεγαλύτερα περιθώρια έναντι των ηύξημένων εισαγωγών τας όποιās θά απαιτήση ό έπιταχυνόμενος ρυθμός της έπενδυτικής και της έν γένει παραγωγής δραστηριότητος της χώρας.

Αί άνωτέρω εύνοϊκαι διαπιστώσεις έπιτρέπουν τήν αίσόδοξον πρόδλεψιν ότι ή οίκονομική δραστηριότης και τό εισόδημα θά αύξηθοϋν κατά τό τρέχον έτος με ρυθμόν αισθητώς ταχύτερον έν συγκρίσει προς τό παρελθόν, με παράλ-

λήλον διατήρησιν συνθηκῶν νομισματικῆς σταθερότητος. Συγκεκριμένως, προβλέπεται ὅτι ὁ ρυθμὸς ἀνάδου τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος θὰ κυμανθῇ ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος προβλεπομένων μέσων ἐπιπέδων διὰ τὴν πενταετίαν 1968 - 72 (7,5 % - 8,5 %), αἱ δὲ βιομηχανικαὶ ἐπενδύσεις καὶ αἱ λοιπαὶ ἰδιωτικαὶ παραγωγικαὶ ἐπενδύσεις θὰ ἐπιταχυνθοῦν σημαντικῶς. Αἱ τελευταῖαι ἐξελιξοῦν εἰς τὸν δείκτην τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ εἰς ἄλλους βασικοὺς οἰκονομικοὺς δείκτας δικαιολογοῦν πλήρως τὴν ὡς ἔνω πρόβλεψιν. Ἐξ ἄλλου, ἡ συνεχιζομένη ἐντὸς τοῦ 1969 αὔξησις τῶν παρὰ τραπεζαῖς καταθέσεων, μὲ τὸν ὑψηλὸν ρυθμὸν τοῦ προηγούμενου ἔτους, ἐξασφαλίζει σημαντικοὺς πόρους ἐξ ἀποταμιεύσεων διὰ τὴν ὑγιᾶ χρηματοδότησιν ἐνὸς ὑψιζήμένου ἐπιπέδου ἐπενδύσεων καὶ οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἐπιπροσθέτως, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀποφασισμένη ὅπως συμβάλῃ, μέσῳ τῆς ἀνακαταμελητικῆς της κυρίως λειτουργίας, εἰς τὴν ἐξασφάλισιν συνθηκῶν ἀνέτου τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων καὶ γενικώτερον τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας, ἐντὸς πάντοτε τῶν ὁρίων τὰ ὅποια προσδιορίζονται ἀπὸ τοὺς κανόνας τῆς ἀκολουθουμένης πολιτικῆς νομισματικῆς σταθερότητος. Ἡ ἄσκησις συνεποῦς πολιτικῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ ἐδραίωσις τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα, προσφέρει τὸ ἀναγκαῖον ὑπόβαθρον διὰ τὴν στήριξιν μιᾶς ἀδιαταράκτου διαδικασίας ἀναπτύξεως. Ἀκριβῶς λόγῳ τῆς στενῆς ταύτης σχέσεως μεταξὺ νομισματικῆς σταθερότητος καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἡ σημειωθείσα ἐπιτυχία τῆς ἐφαρμοζομένης παρ' ἡμῖν νομισματικῆς πολιτικῆς θὰ πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τοὺς βασικοὺς παράγοντας οἱ ὅποιοι ἐπηρεάζουν εὐνοϊκῶς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἀποταμιευτῶν καὶ τῶν ἐπενδυτῶν καὶ συνεπῶς ἐγγυῶνται τὴν πραγματοποιήσιν τῶν στόχων τοῦ Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, οἱ ὅποιοι συντείνουν εἰς τὴν ταχείαν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.